

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA**

Rita VALČIUKAITĖ

**TIESIOGINIŲ UŽSIENIO INVESTICIJŲ ĮTAKA REGIONŲ
VYSTIMUISI**

Magistro darbas

Šiauliai, 2008

SANTRAUKA

Rita Valčiukaitė

Tiesioginių užsienio investicijų įtaka regionų vystimuisi.

Magistro darbas.

Magistro darbu siekiama apibūdinti tiesioginių užsienio investicijų įtaka regionų plėtrai bei ekonominei situacijai Lietuvoje. Mokslinės literatūros, atliktų tyrimų, teisės aktų analizė parodė, kad yra daug priežasčių skatinančių siekti kaip įmanoma didesnio tiesioginių užsienio investicijų pritraukimo, tačiau turi būti atsižvelgiama ir į tai, kad tiesioginės užsienio investicijos ne tik skatina ekonomikos augimą, bet gali jį ir stabdyti. Atlikta tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymo regionuose pagal ekonominės veiklos rūšis analizė parodė, kad užsienio investicijų į Lietuvos regionus kiekvienais metais pritraukiama vis daugiau, tačiau jų pasiskirstymas regionuose yra labai netolygus.

SUMMARY

Rita Valčiukaitė

The Influence of Foreign Direct Investment for Regions Growth.

Master's work.

This master's final paper is up to character the influence of foreign investment for regions growth and economic situation in Lithuania. The analysis or nonfiction literature, researches' and acts of law showed, that here are many reasons which stimulates the in draft of foreign direct investments. But country must consider that foreign direct investment not only influence the growth of economy, but can also block it. The analysis of foreign direct investment distribution by the sort of economic activity in the regions unfolded, that amount of investment growth every year, but their distribution in regions is uneven.

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Tiesioginių užsienio investicijų formų privalumai ir trūkumai	17
2 lentelė. Ūkio subjektų pasiskirstymas pagal regionus 2001-2007 m., vnt.....	26
3 lentelė. Tiesioginės užsienio investicijos 2001 – 2007 m.....	26
4 lentelė. Tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt.	27
5 lentelė. Veikiančių ūkio subjektų ir TUI pokyčių palyginimas 2001 – 2007 m.	28
6 lentelė. Tiesioginės užsienio investicijos pasiskirstymas pagal ekonominės veiklos rūšis 2001 – 2007 m., proc.....	29
7 lentelė. Daugiausiai lėšų investuojančios valstybės 2000 – 2007 m. laikotarpiu, mln.Lt.....	30
8 lentelė. A + B sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, proc. ...	30
9 lentelė. C sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt.....	33
10 lentelė. D sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.....	40
11 lentelė. E sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.....	42
12 lentelė. Tiesioginių užsienio investicijų, tenkančių F sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį, mln. Lt.	43
13 lentelė. F sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.....	44
14 lentelė. G sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.....	48
15 lentelė. Tiesioginių užsienio investicijų, tenkančių H sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį, mln. Lt.	49
16 lentelė. H sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.....	50
17 lentelė. I sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.....	52
18 lentelė. J sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.....	55
19 lentelė. K sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.....	58
20 lentelė. Vidutinė metinė infliacija, proc.....	59
21 lentelė. Minimalaus bei vidutinio darbo užmokesčio kitimas, proc.....	60
22 lentelė. Migracijos saldo pagal regionus, vnt.....	61

23 lentelė. Bendrojo vidaus produkto, tenkančio 1 gyventojui pasiskirstymas pagal apskritis, tūkst. Lt.....	62
24 lentelė. TUI įtakos BVP tenkančio vienam gyventojui mln. Lt. duomenys	63
25 lentelė. Vidurkių skaičiavimo rezultatai	63
26 lentelė. $\bar{xy}$ skaičiavimų duomenys	64
27 lentelė. Vidutinių kvadratinių nuokrypių skaičiavimo rezultatai	64
28 lentelė. Koreliacijos koeficientai	64
29 lentelė. Determinacijos koeficientai	65
30 lentelė. Pridėtinė vertė tenkanti vienam užimtajam, litais	65
31 lentelė. Tiesioginės užsienio investicijos ir eksportas, mln. Lt.....	67
32 lentelė. Vidurkių skaičiavimo rezultatai	68
33 lentelė. Tiesioginių užsienio investicijų ir eksporto vidurkių ($\bar{xy}$) skaičiavimų duomenys	68
34 lentelė. Vidutinių kvadratinių nuokrypių skaičiavimo rezultatai	68
35 lentelė. Koreliacijos ir determinacijos koeficientai	69
36 lentelė. Užimtumo lygis Lietuvoje, %	69

PAVEIKSLĖLIŲ SĄRAŠAS

1 pav. Pagrindiniai motyvai kodėl verta pritraukti tiesiogines užsienio investicijas	16
2 pav. TUI, tenkančių A + B sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas 2001 – 2007 m., mln. Lt.....	31
3 pav. TUI, tenkančių C sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas 2001 – 2007 m., mln. Lt.....	32
4 pav. TUI, tenkančių D sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. investavusias iki 500 mln. Lt.....	34
5 pav. TUI, tenkančių D sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. investavusias iki 1000 mln. Lt.....	35
6 pav. TUI, tenkančių D sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. investavusias iki 2000 mln. Lt.....	36
7 pav. TUI, tenkančių D sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. investavusias nuo 2000 mln. Lt.....	37
8 pav. TUI, tenkančių D sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. investavusias nuo 3000 mln. Lt.....	39
9 pav. TUI, tenkančių E sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį.....	41
10 pav. TUI, tenkančių G sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį investavusių iki 1000 mln. Lt.....	45
11 pav. TUI, tenkančių G sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį investavusių virš 1000 mln. Lt.....	47
12 pav. TUI, tenkančių I sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį, mln. Lt.....	51
13 pav. TUI, tenkančių 64 sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį, mln. Lt.....	53
14 pav. TUI, tenkančių J sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį investavusių daugiau kaip 1000 mln. Lt.....	54
15 pav. TUI, tenkančių K sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį, mln. Lt.....	56

TURINYS

ĮVADAS.....	8
1. TIESIOGINĖS UŽSIENIO INVESTICIJOS: TEORINIAI ASPEKTAI IR TEISINIS REGLAMENTAVIMAS	11
1.1. Tiesioginių užsienio investicijų samprata.....	11
1.2. Tiesioginės užsienio investicijos: atsiradimo priežastys ir vystimosi teorijos.....	14
1.3. Tiesioginių užsienio investicijų teisinis reglamentavimas	21
1.3.1. LR Investicijų įstatymas	21
1.3.2. Investicijų skatinimo 2008 – 2013 metų programa	24
2. TIESIOGINIŲ UŽSIENIO INVESTICIJŲ PASISKIRSTYMO LIETUVOS REGIONUOSE ANALIZĖ.....	27
2.1. Tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas Lietuvos regionuose.....	27
2.2. Tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas regionuose pagal ekonominės veiklos rūšis	29
2.3. Makroekonominių rodiklių analizė	60
3. TIESIOGINIŲ UŽSIENIO INVESTICIJŲ ĮTAKA LIETUVOS REGIONŲ VYSTIMUISI	63
3.1. Tiesioginių užsienio investicijų įtaka ekonomikos augimui.....	63
3.2. Teigiamas tiesioginių užsienio investicijų poveikis Lietuvos regionų vystimuisi.....	66
3.3. Neigiamas tiesioginių užsienio investicijų poveikis Lietuvos regionų vystimuisi	71
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	73
LITERATŪRA.....	75
PAGRINDINIŲ SĄVOKŲ ANALIZĖ.....	78
PRIEDAI.....	79

IVADAS

Tyrimo problema. Tiesioginės užsienio investicijos vaidina ypatingą ir didėjančią vaidmenį tarptautiniame versle. „Tarptautinių ryšių skatinimas per tiesiogines užsienio investicijas yra svarbus finansinės globalizacijos reiškinys metantis išūkį politinei sistemai ir vienodam statistiniam šalių išsivystymui“ (C. S. Carson, 2003). Dabartinėmis ekonominių procesų globalizacijos sąlygomis prekyba užleidžia tarptautinių ekonominių santykių varomosios jėgos pozicijas tarptautiniam kapitalo judėjimo procesui, kuris paskutiniaisiais dešimtmečiais daro vis didesnę įtaką tarptautinei prekių, paslaugų ir technologijų srautų kaitai ir jų struktūrai. Nors pagrindinis vaidmuo tenka galingiausioms ir labiausiai ekonomiškai išsivysčiusiom valstybėms bei regionams, tačiau ir nedidelės šalys, siekiančios turėti efektyviai funkcionuojančias rinkas bei augančią šalies ekonomiką, negali likti nuošalyje. Ir turi vis plačiau ir giliau įsitraukia į kapitalo eksporto procesus. Užsienio autorių (N. F. Campos, Y. Kinoshita (2008); M. Busse, J. Groizard (2006); M. A. Desai, C. F. Foley, J. R. Hines (2003), M. Blomstrom, A. Kokko (2003) atlikti tyrimai parodė, kad tiesioginės užsienio investicijos yra svarbus veiksnys įtakojantis šalies ekonomikos augimą. Tačiau šių autorių atlikti tyrimai taip pat atskleidė, kad mažiau išsivysčiusios, silpnesnę ekonomiką turinčios valstybės nesugeba pritraukti ir įsisavinti tiesioginių užsienio investicijų. Remiantis World Investment Prospect - 2011, 2007 m. lapkričio mėnesį pateiktais duomenimis Lietuva užima 70 vietą iš 82, pagal pritraukiamas tiesiogines užsienio investicijas pasaulyje. Taigi, siekiant sulaukti užsienio investuotojų dėmesio ir pritraukti didesnes tiesiogines užsienio investicijas, svarbu išsiaiškinti tokio Lietuvos nepatrauklumo užsienio investuotojams priežastis.

Pristatytoje 2007 metų veiklos ataskaitoje Lietuvos Vyriausybė teigia, kad „šiandieninė“ Lietuva – sparčiai besivystanti valstybė ir perspektyvi bei verslo plėtrai palanki rinka, turinti gerai išvystytą infrastruktūrą, stiprų bankinį sektorį, palankų investicinį klimatą (http://www.lrv.lt/14_vyr_dok/n0267.pdf) . Tačiau dažnai užsienio investuotojus atbaido lietuvių nesugebėjimas pristatyti ne tik save bet ir savo veiklą, bei užsitęsusių identiteto paieškos. Lietuvai siekiant visaverčio įsijungimo į tarptautinio kapitalo judėjimą yra svarbus nuoseklus tiesioginių užsienio investicijų plėtojimas.

Temos aktualumas. Tiesioginės užsienio investicijos yra vienas pagrindinių šalies ūkio renovacijos veiksnių, nes atsiranda galimybė diegti modernias technologijas, įgyvendinti naujas ir progresyvias vadybos idėjas. Šią temą nagrinėti pasirinkau todėl, kad į Lietuvos vidaus rinkoje veikiančias įvairaus profilio įmones kiekvienai metais savo kapitalą investuoja vis daugiau užsienio investuotojų, kurie remia ne tik tam tikras veiklos sferas, bet stengiasi rasti naują rinką savo produkcijai (prekėms ar paslaugoms). Tačiau, net ir sulaukdama nemažų tiesioginių užsienio investicijų, Lietuva negali pasigirti tolygiu regionų vystymusi. Daugiausia tiesioginių užsienio

investicijų „nusėda“ didžiuosiuose Lietuvos miestuose. Mažesniems miestams ir rajonams tenka žymiai mažesnis užsienio investuotojų dėmesys. Taigi svarbu išanalizuoti kaip tiesioginės užsienio investicijos įtakoja konkretaus Lietuvos regiono (Aukštaitija, Dzūkija, Pajūris, Žemaitija, Suvalkija) ekonominę situaciją.

Tyrimo objektas – tiesioginių užsienio investicijų įtaką regionų vystimuisi.

Tyrimo dalykas – tiesioginės užsienio investicijos.

Baigiamojo darbo tikslas – apibūdinti tiesioginių užsienio investicijų įtaka regionų plėtrai bei ekonominei situacijai Lietuvoje.

Baigiamojo darbo uždaviniai:

1. išnagrinėti mokslinę literatūrą analizuojančią tiesiogines užsienio investicijas;
2. apžvelgti įstatyminę bazę susijusią su tiesioginių užsienio investicijų reglamentavimu Lietuvos Respublikoje;
3. išskirti tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymo regionuose mastus pagal ekonominės veiklos rūšis ir investuotojus per 2001 – 2007 metų laikotarpį;
4. ištirti kaip tiesioginės užsienio investicijos lemia ekonominę situaciją Lietuvoje ir atskiruose regionuose.

Hipotezė – didesnės tiesioginės užsienio investicijos į valstybę, skatina spartesnę regionų vystimąsi, bei gerina šalies makroekonominis rodiklius.

Tyrimo bazė: metodologija, metodika, strategija.

Teorinei daliai analizuoti buvo remiamasi šiais šaltiniais: Lietuvos ir užsienio autorių knygomis, straipsniais specializuotose leidiniuose (pvz. The Economist), šiai temai analizuoti atliktais tyrimais.

Siekiant aiškesnio tiesioginių užsienio investicijų atvaizdavimo, Lietuvos regionai buvo suskirstyti pagal etnografinius regionus. Lietuvos regionų suskirstymas pateiktas 1 priede. Praktinei daliai analizuoti buvo renkami ir sisteminami duomenys susiję su tiesioginėmis užsienio investicijomis: šalys investuotojos, pasiskirstymas pagal ekonominės veiklos sektorius, veikiančių ūkio subjektų skaičius, nedarbo lygio rodikliai. Taip pat duomenys padėsiantys įvertinti tiesioginių užsienio investicijų įtaką regionų plėtrai ir ekonominiam šalies augimui.

Tiriamajai daliai duomenys paimti iš Lietuvos Respublikos statistikos departamento, Lietuvos banko, tarptautinių statistinių duomenų sistemų. Atliekant tyrimą, naudojamas duomenų grupavimas, horizontali analizė, koreliacija, regresinė analizė, siekiant pagrįsti iškeltus teiginius. Analizuojami duomenys pateikiami: grafikų ir lentelių pavidalu. Duomenys reikšmingi tyrimui, bet užimančys daug vietos pateikiami prieduose, su nuoroda tekste.

Rezultatų naujumas. Gauti rezultatai sukonkretins jau esamą informaciją, bei atskleis aiškesnį tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymą regionuose pagal ekonominės veiklos sritis, bei užsienio investicijų įtaką regionų vystimuisi.

1. TIESIOGINĖS UŽSIENIO INVESTICIJOS: TEORINIAI ASPEKTAI IR TEISINIS REGLAMENTAVIMAS

1.1. Tiesioginių užsienio investicijų samprata

G. Mačio (2005) nuomone, didinant konkurencingumą tarptautiniu mastu, daugelis ES valstybių akcentuoja investicinio klimato gerinimo svarbą, nes tiesioginės užsienio investicijos yra vienas svarbiausių veiksnių, sudarančių palankias sąlygas pasiekti spartesnės technologinės pažangos ir ekonomikos augimo. Tiesioginės užsienio investicijos yra svarbus pagrindinio kapitalo ir kompetencijos formavimo šaltinis, todėl Lietuvai, siekiančiai užtikrinti ilgalaikį ekonomikos augimą, perorientuojant verslą į aukštesnės pridėtinės vertės kūrimą, siekiant spartesnių pramonės pokyčių, ypač svarbus veiksnys yra tiesioginių užsienio investicijų, visų pirma žinioms imliose arba technologinio proveržio srityse, pritraukimas.

V. Vaitkevičiūtė (1999) knygoje „Tarptautinių žodžių žodynas“ atskleidžia tarptautinio žodžio investicijos apibrėžimą. Žodis „**investicijos**“ yra kilęs iš lotynų kalbos (lot. *investio* – aprenčiau), atėjęs per anglų kalbą (angl. *Investments*) ir reiškia ilgalaikius kapitalo įdėjimus į ūkio šakas arba vertybiniams popieriams pirkti, siekiant pelno (Vaitkevičiūtė, 1999).

Lietuvos Respublikos investicijų įstatyme **investicijos** apibrėžiamos kaip piniginės lėšos ir įstatymais bei kitais teisės aktais nustatyta tvarka įvertintas materialusis, nematerialusis ir finansinis turtas, kuris investuojamas siekiant iš investavimo objekto gauti pelno (pajamų), socialinį rezultatą (švietimo, kultūros, mokslo, sveikatos ir socialinės apsaugos bei kitose panašiose srityse) arba užtikrinti valstybės funkcijų įgyvendinimą (<http://www3.lrs.lt/>).

Pagal šį įstatymą investavimas – tai šio įstatymo nustatytais būdais atliekami investuotojo veiksmai, kuriais jis įgyja nuosavybės teisę arba kreditoriaus reikalavimo teisę į investavimo objektą arba teisę šį objektą valdyti arba naudoti.

Ekonomikos terminų žodyne (1997) investicijos apibūdinamos dvejopai. Pirma, **investicijos**, tai išlaidos, patirtos perkant tokius finansinius vertybinius popierius kaip obligacijos ir akcijos. Dar kitaip vadinama finansine investicija. Antra, **investicijos** - tai kapitaliniai įdėjimai perkant materialųjį turtą: gamyklą, mašinas ar įrenginius (pagrindinis kapitalas) arba akcijos apyvartinis kapitalas, t. y. materialieji arba tikrieji įdėjimai.

„**Materialus investavimas** sukuria naują pagrindinį kapitalą ir padidina šalies gamybinį pajėgumą, o **finansinis investavimas** – tai tik esamo pagrindinio kapitalo pervedimas iš vieno asmens ar organizacijos nuosavybės į kitą (Valančius, 2005).“

„Tiesioginės užsienio investicijos – šalies nacionalinių finansinių sąskaitų komponentas. Jos yra užsienio kapitalo investicijos į šalies struktūrą, įrangą ir organizacijas. Tiesioginės užsienio investicijos yra valstybei labiau naudingos nei investavimas į įmonių akcijas, nes jos potencialūs

„karšti pinigai“ galintys išnykti atsiradus problemoms, kai tuo tarpu tiesioginės užsienio investicijos yra ilgalaikė ir naudinga parama“ (<http://eng.ifez.go.kr/>).

V. Kvainauskaitė (2004) knygoje „Tarptautinių ekonominių santykių pagrindai“ pateikia tokią tiesioginių užsienio investicijų apibrėžimą. **Tiesioginės užsienio investicijos** – tai ilgalaikiai kapitalo įdėjimai kreditų ar nuosavybės teisės forma į užsienio įmonę, kontroliuojamą investuotojo.

Taip pat, „**tiesiogine užsienio investicija** pagal Tarptautinio valiutos fondo metodiką, Europos Sąjungos statistikos tarnybos bei EBPO metodinius nurodymus yra laikoma tokia investicija, kurios pagrindu susiformuoja ilgalaikiai ekonominiai finansiniai santykiai ir interesai tarp tiesioginio užsienio investuotojo ir tiesioginio investavimo įmonės“ (<http://klaipedatsv.stat.gov.lt/>).

Užsienio literatūroje **tiesioginės užsienio investicijos** apibrėžiamos kaip investuotojo įsikūrusio vienoje šalyje investicijos turto pavidalu į kitą šalį su tikslu valdyti tą turtą (<http://www.southcentre.org/>).

Apibendrinant, visų autorių pateikiamus tiesioginių užsienio investicijų apibrėžimus galima tvirtinti, kad **tiesioginės užsienio investicijos** – tai, turtiniai ar piniginiai įdėjimai į užsienio valstybėje veikiančią įmonę.

„Tiesioginio užsienio investuotojo tikslas – turėti žymią įtaką valdant užsienio šalyje esančią įmonę „ (Vengrauskas, Perminienė, 2002).

R. Ginevičiaus ir bendraautorių (2005) nuomone, tiesiogine užsienio investicija laikoma tokia investicija, kuria remiantis susidaro ilgalaikiai tiesioginio užsienio investuotojo ir tiesioginio investavimo įmonės santykiai ir interesai. Todėl tiesioginio užsienio investuotojo tikslas – turėti didelę įtaką užsienio šalyje esančiai įmonei valdyti.

Tiesioginės užsienio investicijos yra tik sudedamoji užsienio investicijų dalis. Tačiau pačios tiesioginės užsienio investicijos yra skirstomos į (R. Ginevičiaus ir bendraautoriai, 2005):

- horizontaliąsias (tai tokios investicijos, kai investuojama į firmą esančią toje pačioje pramonės šakoje);
- vertikaliausias (tai tokios investicijos, kai investuojama į firmą, kuri teikia žaliavas ar tarpininkauja).

Eurostat parengtoje metodologijoje tiesiogines užsienio investicijas yra siūloma skirstyti į šias grupes (<http://europa.eu.int/>):

- įeinančios tiesioginės užsienio investicijos, tai užsienio įmonių investicijos į šalies įmones, siekiant ekonomikos augimo;
- išeinančios tiesioginės užsienio investicijos, tai tokios investicijos kai vidaus rinkos įmonės investuoja į užsienio firmų filialus.

Remiantis South centre (1997) išleista knyga, tiesiogines užsienio investicijas sudaro trys komponentai (<http://www.southcentre.org/>):

- naujos įmonės gaunančios investicijas;
- papildomas pelno reinvestavimas;
- ilgalaikis ir trumpalaikis grynojo kapitalo skolinimas iš investuotojo.

Tokiais pat komponentais tiesiogines užsienio investicijas skirstyti siūlo ir šie autoriai: Č. Parlys, D. Treiginė (2006), A. Kumar (2007) ir kiti užsienio literatūros šaltiniai.

Tiesioginėms užsienio investicijoms priskiriamas ne tik pirminis investavimas, bet ir visos vėlesnės ekonomikos operacijos tarp investuotojo ir investavimo įmonės. Taigi tiesiogines užsienio investicijas sudaro (Vengrauskas, Perminienė, 2002; R. Ginevičius ir bendraautoriai, 2005; <http://europa.eu.int/>):

1. Tiesioginiam užsienio investuotojui tenkanti įmonės nuosavo kapitalo dalis (atsižvelgiant į turimas balsavimo teises, t.y. į turimą įmonės įstatinio kapitalo dalį);
2. Reinvesticijos – tiesiogiai užsienio investuotojui priklausanti, bet dividendų forma nepaskirstyta, o įmonėje likusi pelno dalis (taip pat nuo turimų balsavimo teisių procento);
3. Tiesioginio užsienio investuotojo investavimo įmonei suteiktos ilgalaikės ir trumpalaikės paskolos. Paskolos gautos LR vyriausybės vardu ir priimtos su vyriausybės garantija, nėra tiesioginės užsienio investicijos;
4. Kitas įmonės kapitalas – tai tiesioginio užsienio investuotojo ir investavimo įmonės prekybos skolos, priskaičiuoti, bet neišmokėti dividendai, privilegijuotos akcijos, nesuteikiančius teisių į turtą likviduojant įmonę, palūkanos už paskolas.

Iš pasaulinės tarptautinių investicijų praktikos besivystančios valstybės turi ko pasimokyti.

„Pirma, tam, kad pritrauktų užsienio kapitalą, valstybė turi vykdyti tam tikrą politiką. Tiesioginės užsienio investicijos turi būti skatinamos, o ne ribojamos, be to, nemažai lemia ir ekonominės šalies sąlygos. Ypač daug dėmesio reikėtų skirti laisvai prekybai ir mokėjimų režimui. Antra, pastebėtas paradoksalus dalykas – jei šalis bando pagerinti savo ekonominę padėtį ribodama ar kitaip reguliuodama tiesiogines užsienio investicijas, efektyvumas paprastai būna priešingas. Daugiausia naudos užsienio investicijos teikia tada, kai patenka į liberalią aplinką. Trečia, protingai veikiant, nemažai naudos gali duoti bendri vietinių ir užsienio gamintojų projektai. Beje, tokie bendri projektai kur kas sėkmingesni liberalioje užsienio investicijoms aplinkoje. Ketvirta, taikydamos palankią investuotojams politiką, užsienio kapitalą gali pritraukti net tos valstybės, kurios laikomos rizikingos investicijų atžvilgiu. Pasaulinė ekonominė integracija nuolat didina užsienio investicijų kiekį pasaulyje, nes globalizacijos procesai spartėja ir įtraukia vis daugiau valstybių“ (R. Ginevičius ir bendraautoriai, 2005).

Teodore H. Moran, Edward M. Graham ir Magnus Blomstrom (2005) tvirtina, kad tiesioginės užsienio investicijos turi dvejopą poveikį tiek teigiamą, tiek ir neigiamą. Jie teigia, kad kol tiesioginės užsienio investicijos valstybėje didėja tolygiai su prekyba, tokios valstybės

ekonomika auga. Atsižvelgdami į tai, kad tiesioginės užsienio investicijos kiekvieną valstybę įtakoja skirtingai autoriai, pateikia pasiūlymus išsivysčiusių ir besivystančių valstybių įstatymų leidėjams, kaip užtikrinti, kad tiesioginės užsienio investicijos padėtų, o ne kliudytų šalies vystimuisi:

- Šalyse su apsaugota ir iškreipta ekonomika tiesioginės užsienio investicijos yra kenksmingos šalies ekonominei gerovei. Kur tiesioginės užsienio investicijos yra nedidelės, ten ir žala yra maža. Ir priešingai, kur tiesioginės užsienio investicijos yra didelės, ten žala yra daug didesnė. Šalyje su mažais prekybos barjeriais ir veiksnių apribojimais, užsienio įmonės gali padidinti esančios ekonominės veiklos efektyvumą ir supažindinti su naujomis šalies vystymąsi skatinančiomis ekonominėmis veiklomis. Galiausiai vyriausybė turi įsisavinti atviros prekybos ir investavimo politikos ypatumus;

- Besivystančioje valstybėje turi būti uždrausti vidaus susitarimai (monopolija), bendra rizika ir suderinti technologiniai reikalavimai įtakoiant tiesiogines užsienio investicijas. Tokie susitarimai ne tik nedidina vietinių gamintojų darbo našumo, bet ir stabdo šalies vystymąsi. Šalyje, tokios sąlygos stabdo tarptautinę prekybą, kuri yra pagrindinis šalies augimą rodantis veiksnys. To pasekoje gamybos procesai tampa neefektyvūs, technologija sensta ir be reikalo yra švaistomi šalies ištekliai;

- Tinkamos mokesčių sistemos sukūrimas. Išteklių prieinamumas, infrastruktūros plėtra, informacijos prieinamumas, mokymai turi būti vienodai orientuoti tiek į vietinės rinkos įmones, tiek ir į užsienio investuotojų įmones.

Anot autorių, investuotojai turi susigrąžinti tik tas tiesiogines užsienio investicijas, kurios prisidėjo prie besivystančios valstybės ekonominės gerovės didinimo.

Tris pastaruosius dešimtmečius užsienio investicijas nusako kapitalo mobilumas ir žemų darbo kaštų pastovumo kombinacija. Įeiti į užsienio kapitalo rinkas įmones skatina užsienio rinkos pranašumai: ekonomikos akiratis, produkcijos diferenciacija, finansiniais ištekliais ir jėga, technika ir žinios.

1.2. Tiesioginės užsienio investicijos: atsiradimo priežastys ir vystimosi teorijos

R. Ginevičiaus ir bendraautorių (2005) nuomone, tiesioginių užsienio investicijų problema savaime iškyla kiekvienai naujai susikuriančiai ar atsikuriančiai valstybei, kur ekonomikos pokyčiai (perėjimas nuo planinės prie rinkos ekonomikos) ir augimas susiję su politinėmis pertvarkomis.

„Tiesioginės užsienio investicijos yra ir valstybės ekonominio augimo rodiklis, ir priemonė, kryptingai naudojama tam augimui pasiekti. Dažnai tiesioginių užsienio investicijų orientavimas į konkrečią valstybę priklauso ne tik nuo planuojamo pelno, bet ir nuo politinių sprendimų.

Politiniam stabilumui, demokratinei valdžios kaitai ir ekonominiam pliuralizmui pasiekti užsienio investicijos turi tiesioginę įtaką“ (R. Ginevičius ir kt., 2005).

Kaip ir kiekvienas nagrinėjamas objektas taip ir tiesioginės užsienio investicijos turi savo atsiradimo, vystimosi ir įsitvirtinimo šiuolaikiniame verslo pasaulyje istoriją. Nagrinėjant tiesioginių užsienio investicijų atsiradimo ir vystimosi eigą, svarbios yra investavimo teorijos, kuriomis remiantis vystėsi šiuolaikinė investavimo rūšis – tiesioginės užsienio investicijos. Literatūroje pateikiamas didelis skaičius užsienio investicijų teorijų, dažniausiai pasitaikančios užsienio investicijų teorijos yra šios (Kvainauskaitė, 2004;<http://wehner.tamu.edu/>, <http://isis.uwimona.edu.jm>, <http://bizeco.blogspot.com/>):

1. *Monopolinių privalumų teorija* (R. Grosse, D. Kujawa(1988)) teigia, jog turėjimas svarbių privalumų, sukuriančių monopolistinį pranašumą šalies viduje, suteikia galimybę per užsienio investicijas įsiskverbti į užsienio rinką. Tokiu būdu užtikrinamo konkurenciniai privalumai – tai kompanijos specifinės charakteristikos, kurios leidžia kompanijai veikti efektyviau nei konkurentai, siekiant gamybos efektyvumo, mažesnės kainos, geresnio serviso ir kt. konkrečioje šalyje. Tokie pranašumai gali būti, pavyzdžiui, aukštesnė technologija, visuotinai žinomas firmos ženklas ar sutaupymas dėl gamybos masto.

2. *Internacionalizacijos teorija* remiasi sutarčių sudarymo kaštais, patiriamais sudarant sutartis; tai derybų, kontrolės, sutarties pasirašymo kaštai. Tiesioginės užsienio investicijos prieš kitas alternatyvas pasirenkamos todėl, jog sutarčių (licencijų, privilegijų, tiekimo ir pan.) sudarymo ir vykdymo kaštai pernelyg aukšti ir egzistuoja didesnė kompanijos veiklos užsienyje rizika nei pačiai įmonei turint ir valdant savo padalinius užsienyje. Internacionalizacijos sąvoką ši teorija aiškina kaip kompanijos plėtimąsi, skverbiantis į naujas rinkas, pereinant į naujas jos prekių gyvavimo ciklo stadijas. Optimalus sprendimas dėl tiesioginių užsienio investicijų turi būti priimtas, įvertinus produkto stadiją, firmos konkurencinius privalumus bei alternatyvių projektų kaštus.

3. *Eklektinė teorija* (J. Dunning, (1977)) sujungė monopolijos ir internacionalizacijos privalumus, kad būtų suformuota bendra užsienio investicijų teorija. Ši teorija naudinga tuo, kad įgalina priimti sprendimą ne tik atsižvelgiant į kainas ar paklausos veiksnius, bet ir įvertinti rinkos dydį, rizikingumą, vietą ir t. t. sprendimas apie investicijas turi būti priimtas, atsižvelgiant į šias tris veiksmų grupes:

- Savininko privalumus – apimančius kompanijos konkurencinius privalumus, tokius kaip turima technologija, valdymo struktūros lankstumą, galimybę gauti kreditavimą plėtrai ir kt.;
- Vietos privalumas – apimančius tikslinės šalies rinkos kainų tendencijas, ekonominę ir politinę šalies riziką, rinkos reguliavimą;

- Tarptautinius privalumus, kuriuos įgis firma, įėjimui į užsienio rinką tiesiogines investicijas naudodama vietoj kitų galimų alternatyvų.

4. *Tarptautinio produkto gyvavimo ciklo teorija* plačiai taikoma marketinge, tarptautiniuose ekonominiuose santykiuose, įgyja dar vieną aspektą, susijusį su informacija, technologijomis ir darbo jėgos kaštais kuriant produktą. Ši teorija teigia, kad naujiems produktams sukurti reikia aukštos kvalifikacijos darbuotojų ir didelių kapitalo įdėjimų, kurie koncentruojasi itin išsivysčiusiose šalyse. Čia sukurtiems produktams pasiekus brandos stadiją, kai atsiranda daug konkurencingų produktų, šių gamyba perkeliama į besivystančias šalis, ir taip įgyjama kainų pranašumo dėl pigios darbo jėgos ir masinės gamybos efekto. Produkto gyvavimo ciklo teorija paaiškina užsienio investavimą t. t. atsižvelgiant į produkto gyvavimo stadiją, galima nustatyti, kada naudingiau produktą gaminti pirminėje bendrovėje, o kada investuoti ir gaminti užsienyje.

5. *Sekimo teorija*. Tokius atvejais kai kompanija yra priversta investuoti užsienyje, ji vadina sekimo paskui klientus arba paskui konkurentus teorija.

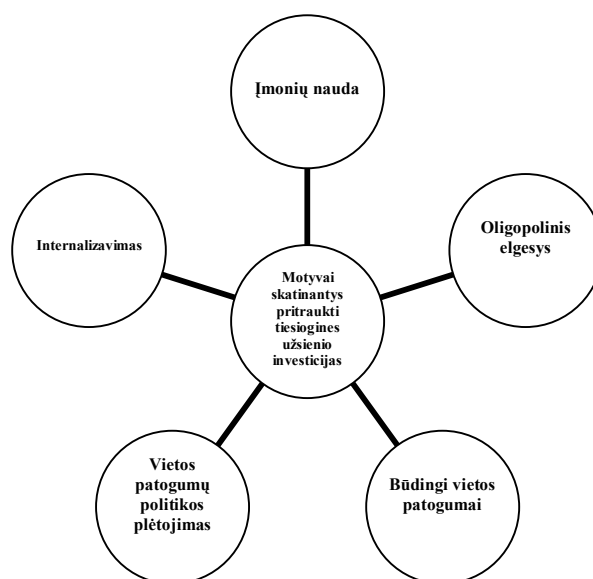
M. A. Khan išskiria tokias tiesioginių užsienio investicijų teorijas (<http://www.pide.org.pk/>):

- *Neoklasikinės ekonomikos teorija*. Ši teorija teigia, kad tiesioginės užsienio investicijos teigiamai prisideda prie ekonominio vystymosi ir didina socialinės gerovės vaidmenį todėl, kad užsienio investuotojai investuoja kapitalą į šalį ir taip įtakoja kapitalo formavimo kokybę ir kiekybę. Taip pat ši teorija teigia, kad kapitalo įplaukos ir pelno reinvestavimas didina valstybės bendrąsias santaupas, tuo pačiu įtakodamos vyriausybės pajamų didėjimą per mokesčius ir kitus mokėjimus. Užsienio investicijos mažina šalies mokėjimo balanso deficitą. Tiesioginių užsienio investicijų pagalba atnaujinamos technologijos, vadybos ir marketingo žinios, rinkos informacija, organizacinė patirtis, bei keliami darbuotojų kvalifikacija. Taip pat yra didinamas užimtumas, įtakojamas tolygus pajamų pasiskirstymas bei skatinami užsienio mainai (prekyba).

- *Pasiklivimo teorija*. Remiantis šia teorija tiesioginės užsienio investicijos yra kenksmingos besivystančių valstybių ilgalaikiam ekonominiam augimui. Teorija teigia, kad pirmaujančios pasaulio valstybės tapo turtingesnėmis, pritraukdamos darbo jėgą ir kitus išteklius, iš trečiojo pasaulio valstybių, o besivystančioms šalims yra nepakankamai kompensuojama už jų gamtinių išteklių naudojimą. Šios teorijos teigimu, pasaulinis dalijimasis darbo jėga, yra iškraipymų priežastis, kliudanti augimui ir didinanti pajamų netolygumą. Trečiosioms šalims yra rekomenduojama didinti savo nepriklausomumą nuo užsienio kapitalo ir prekių.

- *Industrializacijos teorija*. Ši teorija teigia, kad tiesioginės užsienio investicijos yra ne paprastas kapitalo perkėlimas, bet viso „paketo“ perkėlimas, kuriame sujungta kapitalas, vadyba ir naujos technologijos. Remiantis šia teorija tiesioginės užsienio investicijos „reikalauja“ nevaržomo tokių išteklių kaip procesų ir produktų technologijų, vadybinių ir marketingo žinių bei žmogiškojo kapitalo perkėlimo.

Investicijų teorijos parodo, kad ši sritis nuolat vystosi ir nestovi vietoje. Svarbu yra ir tai, kodėl verta pritraukti tiesiogines užsienio investicijas. Literatūroje nurodomi penki pagrindiniai motyvai, kodėl verta pritraukti tiesiogines užsienio investicijas.

1 pav. Pagrindiniai motyvai kodėl verta pritraukti tiesiogines užsienio investicijas

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Ginevičius, R. (2005). Eksperto ir investicijų plėtra Lietuvoje, <http://www.southcentre.org/>

- 1) Įmonių nauda (užsienio įmonių investicijos verčia vietos rinkos veikėjus konkuruoti ir kartu plėtoti valstybės vietos verslą);
- 2) Internalizavimas (investuotojai pasirenka tam tikrą šalį, kurioje yra mažesnės sąnaudos, mokesčiai, t. y. jie stengiasi mažinti gamybos išlaidas);
- 3) Oligopolinis elgesys (oligopolija – tokia rinkos struktūra, kai yra nedaug firmų; tokia padėtis rodo, jog firmų pagrindinis bruožas yra stebėti, ką daro arba ką rengiasi daryti varžovai. Tai verčia firmas gerinti savo prekių kokybę bei didinti produkcijos kiekį);
- 4) Būdingi vietos patogumai (firma mato, jog tam tikroje šalyje jai labiau apsimoka įkurti firmą nei plėstis savo šalyje; šis modelis iš dalies apima anksčiau išvardytus tris modelius);
- 5) Vietos patogumų politikos plėtojimas (valstybės vyriausybės vykdoma politika taip pat pritraukia firmas, pvz. prekybos barjeras gali būti labai stiprus akstinas investuoti į šalį).

Ilgalaikė ir efektyvi firmų veikla, jų teisinga plėtra bei konkurentabilumo gerinimas nemažai priklauso nuo investicinio aktyvumo lygio bei investicinės veiklos apimčių. Klausimų ratas, apimantis kompanijos investicinę veiklą, pareikalauja pakankamai gilios analizės ir praktiškai priimtų valdymo sprendimų tam, kad būtų galima efektyviai nukreipti bei formuoti kompanijos investicijų portfelio ekonominį efektyvumą. Atskira ūkio subjektų bei šalių ekonominė veikla žymia dalimi charakterizuojama vykdomų investicijų apimtimi ir formomis.

V. Kvainauskaitė (2004) išskiria šias tiesioginių užsienio investicijų formas:

1. Naujų įmonių statyba. Ši tiesioginių užsienio investicijų forma reikalauja pradėti visas operacijas nuo pačios pradžios, t.y. nuo vietos statyboms įsigijimo ir statybos vykdymo. Investuojanti įmonė gali pasirinkti vietą, geriausiai atitinkančią reikalavimus, ir sukurti modernias, šiuolaikines gamyklas. Tam dažnai pritariama, nes tokios investicijos, sukuria daug naujų darbo vietų. Vadybininkai nesusiduria su esamomis skolomis, personalas neverčiamas dirbti su senais įrenginiais, netenka kovoti keičiant senuosius darbo įpročius, kuriuos gina atkaklios profsąjungos. Tačiau kuriant įmonę iškyla ir šalių kultūrinių skirtumų problema. Naujausi tyrimai rodo, jog, esant dideliems kultūriniais skirtumams, įmonei verčiau sukurti naują gamyklą ar atstovybę, nei pirkti ir pertvarkyti esamą. Tačiau sėkmingas investicijų įgyvendinimas ilgai trunka ir yra brangus; žemė geriausiose vietose dažnai būna jau užstatyta, labai brangi arba neparduodama užsieniečiams; naujas statybas riboja šalies teisinės, kultūrinės ar ekonominės aplinkos aspektai;

2. Užsienyje veikiančių įmonių pirkimas. Šios tiesioginių užsienio investicijų formos paskatos yra akivaizdžios. Juk investuotojas greitai perima visišką įsigytos struktūros kontrolę – jis iš karto gauna pastatus, įrengimus, darbuotojus, patentus ir platinimo tinklą. Tačiau investuotojas prisiima ir pirktosios įmonės finansinius, valdymo ir kitus išpareigojimus. Be to, pirkdamas veikiančias įmones, jis susiduria su kapitalo poreikiu.

3. Bendros su užsienio kapitalu ir užsienio kapitalo įmonės. Tokio tipo įmonės sukuriama tada, kai dvi ar daugiau įmonių sutaria vystyti bendrą veiklą. Bendra su užsienio kapitalu įmonė – tai tokia bendradarbiavimo su užsienio partneriais forma, kuriai būdinga bendra gamybinė ir komercinė veikla, bendras valdymas, pelno ir rizikos pasidalijimas. Užsienio kapitalo įmonė – ūkio subjektas, kurio nuosavas kapitalas priklauso užsienio investuotojui. Bendros su užsienio kapitalu ar užsienio kapitalo įmonės skatinamos mokesčių ar muitų lengvatomis, joms teikiamos investuotojų pelno, pajamų dividendų bei interesų gynimo garantijos. Be to, leidžiama savo pelną, pajamas ar dividendus išvežti vidaus rinkoje nupirktų prekių bei paslaugų forma arba reinvestuoti į ūkį. Bendrų su užsienio kapitalu įmonių kūrimas apsaugo nestabilios ekonomikos šalis nuo vidaus ūkio subjektų žlugimo ir užsieniečių kontrolės rizikos.

1 lentelėje pateikiamas tiesioginių užsienio investicijų formų privalumai ir trūkumai remiantis V. Kvainauskaitės (2004) knyga.

1 lentelė

Tiesioginių užsienio investicijų formų privalumai ir trūkumai

Forma	Naujų įmonių statyba	Esamų įmonių užsienyje pirkimas	Bendros su užsienio kapitalu ar užsienio kapitalo įmonės įkūrimas
Privalumai	- Nereikia ieškoti partnerių; - Lengvai formuojama naujos įmonės strategija ir politika; - Kuriamos naujos darbo vietos	- Greitai perimamas įsigytos struktūros (įmonės) turtas ir kontrolė; - Nereikia formuoti personalo,	- Vietinio partnerio dalis įstatiniame kapitale gali būti papildomas finansavimo šaltinis;

		rūpintis patentų, licencijų ar kitų reikalingų dokumentų gavimu	- Vietinis partneris suteikia daug informacijos apie savo šaką ar rinką, jis gerai žino socialinę, politinę ir ekonominę aplinką
Trūkumai	- Nėra finansavimo šaltinių; - Sunkumai įeinant į rinką; - Informacijos apie šalies mikro ir makro aplinką trūkumas; - Didelis atotrūkis tarp investicijų pradžios ir to momento, kai objektas pradeda eksportuoti; - Kultūriniai skirtumai	- Ne visada gaunama išsami informacija apie šalies mikro ir makro aplinką; - Sunku prisitaikyti prie vietinių sąlygų; - Reikia didesnių finansinių išteklių; - Ilgas jau veikiančios įmonės paieškos laikotarpis; - Galimi konfliktai su įmonės personalu	- Sunku rasti patikimą partnerį; - Gali kilti nesutarimų organizaciniai, marketingo ar finansiniais klausimais

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Kvainauskaitė, V. (2004). Tarptautinių ekonominių santykių pagrindai.

Tačiau remiantis N. Langvinienės, P. Vengrausko, R. Žitkienės (2004) knyga „Tarptautinis verslas“, R. Ginevičiaus ir bendraautorė (2005) knyga „Eksporto ir investicijų plėtra Lietuvoje“ kad būtų galima analizuoti, planuoti bei apskaičiuoti investicijas, jos yra klasifikuojamos pagal atskirus požymius.

Pagal investicijų objektus investicijos būna:

- Daiktinės investicijos – tai lėšų įdėjimas įrengimais, prekių atsargomis bei žaliavomis;
- Nematerialios investicijos dažnai literatūroje charakterizuojamos kaip inovacinės investicijos. Į šias investicijas patenka mokslo bei technikos pažangos investicijos, žmogiškasis kapitalas, socialinės investicijos, netiesioginė reklama;
- Finansinės investicijos – tai investicijos į įvairius finansinius instrumentus, iš kurių didžiausią dalį sudaro investicijos į vertybinius popierius.

Pagal dalyvavimą investavimo procese investicijos būna:

- Tiesioginės investicijos – tai betarpiškas investitoriaus dalyvavimas investuojant lėšas bei pasirenkant investavimo objektą. Tiesioginį investavimą (dažniausiai) vykdo specialistai, tam paruošti investitoriai, turintys labai tikslią informaciją apie investicinį objektą, politinę situaciją, ekonominius šalies rodiklius bei gerai išmanantys investavimo procesą;
- Netiesioginės investicijos – tai investavimas, atliekamas per įgaliotus asmenis ar tam tikslui skirtas finansines institucijas. Ne visi investitoriai turi pakankamą kvalifikaciją, kad galėtų sėkmingai pasirinkti investavimo objektus ir vėliau tinkamai valdyti investicinį portfelį. Tokiais atvejais jie įgyja vertybinius popierius, kuriuos išleidžia investiciniai bei kiti finansiniai tarpininkai, o šie, surinkę tokiu būdu investicines lėšas, paskirsto juos į investicinius objektus savo nuožiūra. Tokių kompanijų specialistai renkasi labiausiai perspektyvius investavimo objektus ir, kadangi investuoja dideles lėšas, dalyvauja valdant objektus. Iš šio verslo gautas pajamas paskirsto saviems investitoriams.

Pagal investavimo laikotarpį investicijos būna:

- Trumpalaikės investicijos – tai kapitalo investavimas ne ilgesniam kaip vienerių metų laikotarpiui;
- Ilgalaikės investicijos – tai kapitalo investavimas ilgesniam kaip vienerių metų laikotarpiui.

Pagal investicinių lėšų priklausomybę investicijos būna:

- Privačios investicijos – tai lėšų įdėjimas į atitinkamus fizinius asmenis, įmones ar organizacijas kitų fizinių ar juridinių asmenų, kurių įstatiniame kapitale nėra valstybinio kapitalo;
- Valstybinės investicijos – tai centrinės ir vietinės valdžios organų lėšų įdėjimas į investicinius objektus, atliekamas iš biudžetinių fondų bei skolintų lėšų. Tai ir kitų valstybinių įmonių bei įstaigų investicijos savo ir skolintomis lėšomis;
- Užsienio investicijos – tai lėšų įdėjimas, atliekamas kitų valstybių, užsienio fizinių asmenų ar įmonių ir organizacijų;
- Bendros investicijos – tai lėšų įdėjimas, atliekamas tos ar kitos šalies subjektų.

Pagal teritoriją investicijos būna:

- Investicijos šalies viduje – tai lėšų įdėjimas į investicinius objektus, esančius tos šalies teritorijoje;
- Investicijos užsienyje – tai lėšų įdėjimas į investicinius objektus, esančius už tos šalies ribų. Tačiau tai nėra galutinė ir vienintelė galima investicijų klasifikacija.

Literatūroje teigiama, kad dažniausiai investuojama į tas šalis, kuriose visos kartu veikia šios veiksmų grupės (R. Ginevičius ir bendraautoriai, 2005):

- Specifiniai nuosavybės (nuosavybės teisės ir nekilnojamojo turto) privalumai (Ownership specific advantages). Šis veiksnys iš esmės aprėpia įmonių dydį, įėjimo į rinką bei priėjimo prie išteklių galimybes, įmonių galimybę vykdyti viena kitą papildančią veiklą (pavyzdžiui gamybą ir paskirstymą), galimybę pasinaudoti šalių tarpusavio skirtumais.

- Internalizacijos suteikiamo privalumai (internalization incentive advantage). Jie atsiranda, kai užsienio šalių rinkos yra nevisiškai išnaudotos, tai yra jose yra laisvų nišų veiklai vykdyti.

- Specifiniai šalies padėties privalumai (Location specific advantages). Aprėpia šalių gamtinių išteklių, transportavimo sąnaudų, makroekonominio stabilumo, kultūrinių veiksmų, valstybinio reguliavimo skirtumus. Šie skirtumai gali nulemti tai, kur bus steigiamos transnacionalinės įmonės.

Taip pat Lietuvoje kyla nemažai problemų su tiesioginėmis užsienio investicijomis.

Remiantis R. Ginevičiumi (2005), Lietuva, vykdydama ekonomines reformas, padarė nemažą pažangą pritraukdama užsienio investicijas. Kai kurie investicijų pritraukimo procesai yra

vieni iš geriausių Baltijos valstybių regione (kompanijų ir mokesčių registravimas), tačiau taip pat dar yra daug dalykų, kuriuos reikėtų koreguoti.

Kaip ir visas veiklos sritis tiesiogines užsienio investicijas yra reglamentuojamos įvairių įstatymų. Lietuvoje yra išskiriami šie įstatymai reglamentuojantys tiesiogines užsienio investicijas: LR Investicijų įstatymas, LR Investicinių bendrovių įstatymas, LR Vertybinių popierių viešosios apyvartos įstatymas, LR Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymas.

1.3. Tiesioginių užsienio investicijų teisinis reglamentavimas

Palankus investicinio klimato kūrimas šalyje susijęs su tikslu teisiniu investicinės veiklos reguliavimu. Šiuo atžvilgiu investicinė veikla yra fizinė ar juridinių asmenų bei šalies praktinių veiksmų atsipirkimas realizuojant investicijas. Šiuo metu Lietuvos teisinė sistema susideda iš daugiau kaip 50 įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių investicinę veiklą. Jie sukuria investicinės veiklos teisinio reguliavimo pagrindą.

„Įstatyminė bazė nustato investitorių, t.y. investicinės veiklos subjektų, kurie priima sprendimus įdėti savas, skolintas ir pritrauktas turtines ir intelektualines vertybes į investavimo objektus, teisinį statusą. Įstatyminė bazė deklaruoja, kad visi investicinės veiklos subjektai nepriklausomai nuo nuosavybės ir veiklos formų turi vienodas teises vykdant šią veiklą. Jie taip pat savarankiškai nusistato investicijų tikslus, kryptis ir apimtį. Jie sutarčių pagrindu, tame skaičiuje organizuojant konkursus ir prekybas, pritraukia investicijų realizavimui bet kurios investicinės veiklos dalyvius. Investitorius turi teisę valdyti, naudoti ar kitaip disponuoti investiciniais objektais bei investicijų rezultatais, tame tarpe investicines ir prekybines operacijas Lietuvos teritorijoje“ (<http://finansai.tripod.com/>).

1.3.1. LR Investicijų įstatymas

Investicija reiškia bet kurios rūšies turtą, investuotą vieno iš investuotojų tam tikroje teritorijoje su sąlyga, kad investicija atliekama pagal tos teritorijos įstatymus ir paprastai, bet ne visada, apima:

1. kilnojamąjį ar nekilnojamąjį turtą, kitas turtines teises, tokias kaip hipoteka, užstatas ar turto areštas ir kitas panašaus pobūdžio teises;
2. akcijas, pajų, obligacijas bei bet kurias kitas dalyvavimo bendrovėse formas;
3. pretenzijas į pinigus, kuriuos naudojant buvo sukurta ekonominė vertė, ar į bet kurią veiklą pagal sutartis, turinčias ekonominę vertę, taip pat su investicija susijusias paskolas;
4. intelektualinės ir pramoninės nuosavybės teises, patentus, prekių ženklus, techninius procesus, technologines naujoves ir kitas panašias teises;

5. koncesijas pagal viešąją teisę, įskaitant gamtinių išteklių žvalgybos, gavybos, apdirbimo ar eksploatavimo koncesijas, taip pat visas kitas teises, suteiktas įstatymo, sutarties ar valdžios atstovų sprendimo.

Remiantis LR Investicijų įstatymu yra išskiriama didelė įvairovė investicijų rūšių, kurios skirstomos pagal:

- Investuotojo įtaką ūkio subjektui (tiesioginės investicijos, netiesioginės (portfelinės) investicijos);
- Investuotojo nuolatinę buveinę (rezidavimą) (vidaus investicijos, užsienio investicijos);
- Investuotojo statusą (valstybės investicijos, privačios investicijos, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų investicijos);
- Investavimo objektą (kapitalo investicijos, finansinės investicijos).

Struktūruotas investavimo rūšių skirstymas yra labai svarbus siekiant užtikrinti aiškumą ne tik investuotojams bet ir investicijų gavėjams, todėl yra išskiriami ir būdai kuriais galima investuoti Lietuvos Respublikoje:

- Steigdami ūkio subjektą, įsigydami Lietuvos Respublikoje įregistruoto ūkio subjekto kapitalą ar jo dalį;
- Įsigydami įvairių rūšių vertybinius popierius;
- Sukurdami, įsigydami ilgalaikį turtą arba didindami jo vertę;
- Skolindami lėšas ar kitą turtą ūkio subjektams, kuriuose investuotojui priklauso kapitalo dalis, suteikianti jam galimybę kontroliuoti arba daryti nemažą įtaką ūkio subjektui;
- Vykdyti koncesijų bei išperkamosios nuomos (lizingo) sutartis.

Įstatyminė bazė nustato investuotojų, t. y. investicinės veiklos subjektų, kurie priima sprendimus įdėti savas, skolintas ir pritrauktas turtines ir intelektualines vertybes į investavimo objektus, teisinį statusą. Įstatyminė bazė numato, kad visi investicinės veiklos subjektai, nepaisant nuosavybės ir veiklos formos, turi vienodas teises vykdyti šią veiklą. jie taip pat savarankiškai nustato investicijų tikslus, kryptis ir apimtis, remdamiesi sutartimis ir organizuodami konkursus, investicijoms realizuoti bet kurios investicinės veiklos dalyvius. Investuotojas turi teisę valdyti, naudoti ar kitaip disponuoti investiciniais objektais bei investicijų rezultatais, taip pat atlikti investicines bei prekybines operacijas Lietuvos teritorijoje vadovaudamasis Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais.

Lietuvos Respublikoje galiojantys teisės aktai kartu su investuotojų teisėmis nustato ir tam tikras jų pareigas. Investuotojas privalo:

- Teikti finansiniams organams deklaracijas dėl vykdomų investicijų apimčių ir šaltinių;
- Norint statyti (plačiąja prasme), gauti būtiną leidimą ar suderinimą iš tam tikrų valstybinių organų ir tarnybų (siekiama proporcingai skatinti visų ūkio šakų plėtojimą);

- Gauti investicinių objektų, kuriuose numatoma atlikti technologijos, sanitarijos ir higienos, radiacijos, ekologijos ir architektūros reikalavimus bei ekspertizių išvadas;
- Gauti licenciją specialių rūšių darbams, kurie reikalauja vykdytojo atestacijos.

Be to, investicinės veiklos subjektai privalo laikytis nustatytų valstybinių normų ir standartų, teikti nustatyta tvarka finansinę ir statistinę atskaitomybę, neleisti nesažiningai konkuruoti bei vykdyti antimonopolio reguliavimo reikalavimus.

Investavimo rūšių ir būdų išskyrimas yra labai svarbus žingsnis, tačiau to nepakanka norint pritraukti investicijas, nes investuotojas investuojantis savo turtą ar kapitalą iš savo investicijos tikisi gauti naudos: kapitalo padidėjimo, didesnės turto vertės kūrimo ir panašiai, todėl turi būti numatyti ir būdai investuotojų suinteresuotumo investuoti didinimui ir skatinimui. Lietuvos respublikos investicijų įstatyme yra išskirtos šios investuotojų skatinimo priemonės:

- Investuotojams teikiamos mokesčių lengvatos, kurias atitinkamai nustato atitinkami mokesčių įstatymai;
- darbuotojų perkvalifikavimo išlaidos iš dalies ar visiškai padengiamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka;
- Lietuvos ir užsienio kreditoriams, suteikusiems paskolas investicijų projektams įgyvendinti, teikiamos valstybės (savivaldybių) garantijos Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka;
- paskolų, skirtų ūkio subjektams investicijų projektams įgyvendinti, gražinimą bankams gali užtikrinti Vyriausybės įsteigtų garantijų institucijų arba draudimo įmonių teikiamos garantijos arba šių paskolų draudimas;
- investicijoms į savivaldybės infrastruktūrą, gamybos ar paslaugų sritį savivaldybė sudaro investicijų sutartis, atitinkančias savivaldybės tarybos nustatytus kriterijus. Specialios investavimo, verslo ar sklypo parinkimo sąlygos tokiose sutartyse nustatomos pagal savivaldybės kompetenciją;
- Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytais atvejais valstybinė žemė investuotojui išnuomojama ne aukciono būdu;
- infrastruktūra (iki investuotojui suteikto sklypo ribų) sutvarkoma valstybės (savivaldybės) lėšomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

Investavimo skatinimo būdai taikomi tiek, kiek tai neprieštarauja Europos Sąjungos teisės aktams, reglamentuojantiems valstybės pagalbos teikimą.

Kitas svarbus dokumentas reglamentuojantis investicijas – Investicijų skatinimo 2008 – 2013 metų programa.

1.3.2. Investicijų skatinimo 2008 – 2013 metų programa

Šios Programos paskirtis – numatyti investicijų skatinimo bendrosios politikos tikslus, uždavinius ir priemones 2008–2013 metams, nustatyti už šios Programos priemonių įgyvendinimą atsakingas institucijas. Tikslas – gerinti Lietuvos investicinę aplinką ir kurti efektyvią tiesioginių vidaus ir užsienio investicijų skatinimo sistemą, visų pirma orientuotą į ilgalaikę šalies ūkio plėtrą, ekonomikos augimą ir visuomenės gerovės didinimą. Šiam tikslui įgyvendinti keliami šie uždaviniai: gerinti Lietuvos – patrauklios investuoti valstybės – įvaizdį; lanksčiau reglamentuoti darbo santykius; kurti ir tobulinti investicijų skatinimo priemonių sistemą; kurti verslui palankią mokestinę aplinką; spartinti teritorijų planavimo ir statybų dokumentų tvarkymo procesus; kurti ir plėtoti pramoninių parkų tinklą, skatinti kitų pramoninių teritorijų plėtrą. Šiems uždaviniams įgyvendinti yra paskirti atsakingi vykdytojai ir parengtos priemonės (2 priedas).

Investicijų skatinimo programos 3 dalyje išskiriami veiksniai lemiantys Lietuvos patrauklumą užsienio investuotojams (<http://www.lepa.lt/>):

1. Lietuvos narystė Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijoje (toliau vadinama – NATO) ir ES, suteikianti ekonominei, politinei ir socialinei aplinkai stabilumą, taigi ir papildomų verslo plėtros galimybių.
2. Investuotojams patraukli ir kvalifikuota bei konkurencinga Lietuvos darbo jėga.
3. Prekių, komunalinių ir įvairių kitų paslaugų kainos, gyvenimo sąnaudos Lietuvoje – vienos mažiausių iš Centrinės ir Rytų Europos valstybių.
4. Lietuva – ES konvergencijos tikslo regionas, kuriam pagal Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti per artimiausius septynerius metus bus skirta 23,4 mlrd. litų parama.
5. Lietuvoje, palyginti su kitomis ES valstybėmis, mažas pelno mokestis.
6. Investicijų aplinkai teigiamą poveikį daro gerai išplėtotas Lietuvos transporto tinklas.
7. Vienas iš tiesioginių užsienio investicijų ir vidaus investicijų pritraukimo veiksnių – Lietuvoje įsteigtos laisvosios ekonominės zonos.
8. Investuoti į Lietuvos ekonomiką skatina ir tarptautinių organizacijų pripažinimas, kad Lietuva – patraukli investicijoms.
9. Tarptautinių bendrovių pripažinimas Lietuvos ekonomiką daro atviresnę. Daugelis užsienio bendrovių investuoja į Lietuvą, tikėdamosios ateityje eksportuoti produkciją į kitus regionus.
10. Lietuvos investavimo aplinka vertinama palankiai. Tai liudija tarptautinių finansų institucijų ekspertų nuomonė. 2007 metų apžvalgoje „Verslas 2007“ (angl. „Doing Business in 2007“) Lietuva – vis dar viena geriausiai vertinamų naujųjų ES valstybių.

Tačiau remiantis specialistų paruošta 2008 – 2013 metų investicijų skatinimo programa, galima išskirti ir nemažai trūkumų užkertančių kelią į Lietuvą pritraukti dar daugiau užsienio investicijų (<http://www.lepa.lt/>):

1. Lietuvoje maža vietinės produkcijos ir darbo rinka, menkesnė gyventojų perkamoji galia, mažai vietinių tiekėjų, toliau nuo jos ir didžiosios ES rinkos.

2. Lietuvoje – palankios sąlygos investuoti į įvairias pramonės ir verslo šakas, tačiau stokojama motyvacijos veiksnių – papildomo patrauklumo investuotojams.

3. Sudėtingos ir ilgos, nes nesilaikoma teisės aktų nustatytų terminų, žemės įsigijimo ir teritorijų planavimo dokumentų rengimo bei derinimo procedūros.

4. Nėra bendros informacinės duomenų bazės, kurioje investuotojas galėtų rasti reikiamos patikimos ir išsamios informacijos apie įmones, organizacijas, specialistus, galimus verslo partnerius, parduodamos (nuomojamos) žemės sklypus ir nekilnojamąjį turtą, infrastruktūrą, leidimus, mokymo institucijas ir naudingas sutartis, regione esančios darbo jėgos kvalifikaciją ir panašiai visuose Lietuvos regionuose.

5. Lietuva – viena paskutiniųjų tarp ES valstybių pagal tokius inovatyvumą lemiančius ar charakterizuojančius rodiklius kaip bendras pramonės technologijų lygis, bendras išlaidų moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai (toliau vadinama – MTEP) lygis, versle dirbančių tyrėjų skaičius, patentų skaičius, dizaino registracijos liudijimų, prekių ženklų skaičius, interneto vartotojų ir personalinių kompiuterių skaičius.

6. Specialistų rengimo sistemos universitetuose ir kitose aukštosiose mokyklose per lėtai prisitaiko prie kintančių darbo rinkos reikalavimų, vyrauja teorinis studentų mokymas, materialinė ir techninė mokymo bazė pasenusi, nepakankamai sparčiai diegiamos naujovės, todėl vis sunkiau surasti tinkamos kvalifikacijos specialistų. Dėl šių priežasčių darbo jėgos kokybės ir sąnaudų santykio patrauklumas mažėja.

7. Ekonominė gyventojų migracija, darbo jėgos stoka, ir taip nedidelio vartotojų skaičiaus mažėjimas, menkas gamybos produktyvumas mažina šalies investicinį patrauklumą.

8. Darbo jėgos apmokestinimas Lietuvoje nekonkurencingas.

9. Esama darbo santykių reguliavimo sistema nesukuria palankių žmogiškajam intelektiniam kapitalui imlių sričių plėtros sąlygų.

10. Lietuva nepakankamai aktyviai kuria savo įvaizdį – verslui ir investicijoms patrauklios valstybės, turinčios nemažai pranašumų (konkurencingą pelno mokestį, didžiausią Baltijos valstybėse vidaus rinką, daug kvalifikuotų darbuotojų ir kita), todėl investuotojai pasirenka kitas valstybes.

11. Lietuva nusileidžia tiesioginių užsienio investicijų pritraukimo lyderėms.

12. Didelis biurokratizmas, daugybė įvairių licencijų ir leidimų. Dėl to sunku greitai pradėti veiklą.

Remiantis teorija tiesioginės užsienio investicijos sukuria didesnes galimybes darbuotojų tobulėjimui, našumo didinimui, ekonomikos augimui, tačiau netinkamai paruošta teisinė bazė trukdo Lietuvai pritraukiant užsienio investuotojų dėmesį.

***

Didelis skaičius tiesiogines užsienio investicijas nagrinėjančių teorijų, parodo, kad ši sritis yra nuolat nagrinėjama, siekiant sukurti teoriją paaiškinančią kokią įtaką tiesioginės užsienio investicijos daro šaliai. Literatūroje pažymima, kad tiesioginės užsienio investicijos, kaip ir bet kuris kitas dalykas turi dvi puses: pirmuoju atveju jos gali skatinti valstybės ekonomikos augimą, kitu atveju jį stabdyti. Ekonomikos augimas per tiesiogines užsienio investicijas skatinamas, įdiegiant naujausias technologijas, keliant darbuotojų kvalifikaciją. Trukdžiai stabdantys tiesioginių užsienio investicijų įtaką ekonomikos augimui: monopoliniai susitarimai šalies vidaus rinkoje, prekybos barjerai, neefektyvi informacinė bazė, didelis biurokratizmas.

Šiuo metu, vienas iš svarbiausių, su tiesioginių užsienio investicijų skatinimu susijęs dokumentas - „Investicijų skatinimo 2008 – 2013 metų programa“, kurios tikslas sumažinti priežastis trukdančias Lietuvai pritraukti didesnes tiesiogines užsienio investicijas.

2. TIESIOGINIŲ UŽSIENIO INVESTICIJŲ PASISKIRSTYMO LIETUVOS REGIONUOSE ANALIZĖ

2.1. Tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas Lietuvos regionuose

„Užsienio investuotojų motyvai renkantis šalį savo investicijoms yra iš esmės keturi: ieškoma naujų didelių rinkų, siekiama gamybos efektyvumo (darbo jėgos ir kitų sąnaudų požiūriu), įvertinama, ar yra gamtinių resursų ir ar yra galimybės didinti turtą. Ne visoms ūkio šakoms tie motyvai vienodai svarbūs. Lietuva pagal du iš tų motyvų atrodo prastai: rinka maža (jei nesinaudoti visa ES rinka), gamtinių resursų dar mažiau“ (<http://www.veidas.lt/>).

Tiesiogines užsienio investicijas į valstybę pritraukia efektyviai ir pelningai dirbančios įmonės. 2 lentelėje pateikiamas Lietuvoje veikiančių ūkio subjektų pasiskirstymas pagal regionus.

2 lentelė

Ūkio subjektų pasiskirstymas pagal regionus 2001-2007 m., vnt.

Regionai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aukštaitija	8151	8555	8631	8730	8837	8674	8957
Dzūkija	22636	22881	24051	26123	27026	28820	31328
Pajūris	10756	10536	10364	10495	10557	11169	11986
Suvalkija	17498	17114	17452	17753	17621	18455	19273
Žemaitija	9388	9270	9363	9229	9303	9398	9832
Iš viso:	68429	68356	69861	72330	73344	76516	81376

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

Iš 2 lentelės duomenų matyti, kad didžiausias skaičius įmonių 2007m. veikė Dzūkijoje (Alytaus apskritis ir Vilniaus apskritis) – 31328. Lyginant su 2006 m. jų padaugėjo – 8,7 %. Dzūkijos regione veikiančios ūkio subjektai sudaro 38,5 % visų 2007 m. veikusių ūkio subjektų. Mažiausias veikiančių ūkio subjektų skaičius 2007 m. užfiksuotas Aukštaitijos regione (Panevėžio apskritis ir Utenos apskritis) – 8957. Lyginant su 2006 m. Aukštaitijos regione įmonių padaugėjo – 3,2 %. Per analizuojamą laikotarpį 2007 m. lyginant su baziniais 2001 m. Lietuvoje veikiančių ūkio subjektų padaugėjo – 19 %. Smulkesnis veikiančių ūkio subjektų regionuose pagal ekonominės veiklos sritis išskirstymas pateikiamas 3 priede.

Didėjant veikiančių įmonių skaičiui, sudaromos puikios galimybės pritraukti daugiau tiesioginių užsienio investicijų.

3 lentelė

Tiesioginės užsienio investicijos 2001 – 2007 m.

Objekto pavadinimas	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
TUI, mln.Lt	9337,2	10661,9	13183,7	13699,4	16192,5	23895,8	28924,6
Pokytis, %	+13,1	+14,1	+23,6	+3,9	+18,2	+47,5	+21,0

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

Kaip matyti iš 3 lentelėje pateiktų duomenų, pritraukiamų tiesioginių užsienio investicijų suma kiekvienais metais vis didėja. Nagrinėjant pinigine išraiška, daugiausiai tiesioginių užsienio investicijų į Lietuvą pritraukta 2007 m. – 28924,6 mln.Lt, tačiau žiūrint procentinį pokytį daugiausiai lėšų pritraukta 2006 m. 47,5 % daugiau nei 2005 m., tuo tarpu 2007 m. – 21,0 % daugiau nei 2006 m.

Kiekviename regione, tiesioginių užsienio investicijų pritraukimo galimybės yra labai skirtingos. Jos priklauso nuo daugelio veiksnių tokių kaip: pelningai dirbantys ūkio subjektai, gera geografinė padėtis, geras infrastruktūros tinkas ir pan. 4 lentelėje pateikiamas tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus. Siekiant labiau struktūruotos analizės Lietuvos regionai suskirstyti pagal etnografinius regionus.

4 lentelė

Tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt.

Regionai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aukštaitija	490,8	658,1	795,1	930,2	946,7	949,9	761,8
Dzūkija	6200,6	7135,0	8630,4	8316,6	10116,9	13972,1	16713,7
Pajūris	1166,9	1314,1	1376,5	1570,0	1764,8	2186,3	2190,8
Suvalkija	1237,8	1371,8	1647,0	1927,5	1998,9	2685,3	2554,1
Žemaitija	241,2	182,9	734,8	955,1	1365,3	4101,9	6707,1

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

Iš pateiktų duomenų matyti, kad didžiausias tiesiogines užsienio investicijas kiekvienai metais pritraukia Dzūkijos regionas (Alytaus apskritis ir Vilniaus apskritis). Per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį šis regionas pritraukė – 71085,3 mln. Lt., tai sudaro 61,3 % visų analizuojamo 2001 – 2007 metų laikotarpio investicijų. Antroje vietoje pagal pritraukiamas tiesiogines užsienio investicijas yra Žemaitijos regionas (Šiaulių apskritis ir Telšių apskritis). Didžiausias tiesioginių užsienio investicijų didėjimas į šį regioną prasidėjo nuo 2003 m., kai pritraukiamos tiesioginės užsienio investicijos padidėjo 4 kartus, t. y. 300 %. Per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį į Žemaitijos regioną pritraukta – 14288,3 mln. Lt. tiesioginių užsienio investicijų, tai sudaro 12,3 % visų analizuojamo laikotarpio investicijų. Suvalkijos regionas (Marijampolės apskritis ir Kauno apskritis) per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį pritraukė 13422,4 mln. Lt tiesioginių užsienio investicijų. Didžiausios tiesioginės užsienio investicijos šiame regione užfiksuotos 2006 m. – 2685,3 mln. Lt. , tuo tarpu 2007 m. jos sumažėjo – 4,9 %. Per 2001 – 2007 m. laikotarpį į Suvalkijos regioną pritraukta - 11,6 % visų analizuojamo laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų. Per 7 metų laikotarpį Pajūrio regionas (Klaipėdos apskritis ir Tauragės apskritis) pritraukė – 11569,4 mln. Lt, kas sudaro – 9,9 % visų analizuojamo 2001 – 2007 m. laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų. Didžiausios tiesioginės užsienio investicijos į šį regioną pritrauktos 2007 m. – 2190,8 mln. Lt., lyginant su 2006 m. jos padidėjo – 0,2 %. Per 2001 – 2007 m. laikotarpį mažiausiai investuotojų dėmesio sulaukė Aukštaitijos regionas (Panevėžio

apskritis ir Utenos apskritis), buvo pritraukta tik – 5532,6 mln. Lt. tiesioginių užsienio investicijų, tai sudarė – 4,9 % visų analizuojamo laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų. Didžiausios tiesioginės užsienio investicijos šiame regione užfiksuotos 2006 m. – 949,9 mln. Lt., tuo tarpu 2007 m. jos sumažėjo – 19,8 %.

5 lentelėje pateikiamas veikiančių ūkio subjektų ir tiesioginių užsienio investicijų palyginimas. Platesnis veikiančių ūkio subjektų ir tiesioginių užsienio investicijų duomenų palyginimas pateikiamas 4 priede. Siekiant nustatyti, ar veikiančių ūkio subjektų skaičiaus pokyčiai įtakoja į Lietuvą pritraukiamų tiesioginių užsienio investicijų pokyčius, bus skaičiuojamas koreliacijos koeficientas.

5 lentelė

Veikiančių ūkio subjektų ir TUI pokyčių palyginimas 2001 – 2007 m.

Objekto pavadinimas	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Veikiantys ūkio subjektai, vnt.	68429	68356	69861	72330	73344	76516	81376
<i>Pokytis, %</i>	<i>+0,77</i>	<i>-0,11</i>	<i>+2,20</i>	<i>+3,53</i>	<i>+1,40</i>	<i>+4,32</i>	<i>+6,35</i>
TUI, mln.Lt	9337,2	10661,9	13183,7	13699,4	16192,5	23895,8	28924,6
<i>Pokytis, %</i>	<i>+13,1</i>	<i>+14,1</i>	<i>+23,6</i>	<i>+3,9</i>	<i>+18,2</i>	<i>+47,5</i>	<i>+21,0</i>

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

Iš 5 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad Lietuvoje veikiančių ūkio subjektų kiekvienais metais vis daugėja. Per analizuojama laikotarpį veikiančių ūkio subjektų sumažėjo tik 2002 m., tačiau tai neturėjo įtakos tiesioginių užsienio investicijų, nes jų apimtis padidėjo 14,1 %.

Didžiausias veikiančių ūkio subjektų padidėjimas pastebimas – 2007 metais, lyginant su 2006 m. Lietuvoje atsirado 6,35 % daugiau veikiančių įmonių. Tuo pačiu 2007 m. laikotarpiu tiesioginių užsienio investicijų buvo pritraukta daugiau lyginant pinigine išraiška (2006 m. – 23895,8 mln. Lt.; 2007 m. – 28924,6 mln. Lt.), tačiau procentinė tiesioginių užsienio investicijų pritraukimo išraiška 2007 m. buvo mažesnė nei 2006 m. – 2,03 procentinio punkto.

Atlikus skaičiavimus buvo gauta, kad koreliacijos koeficientas, $r = 0,98$, kas remiantis 5 priedu leidžia daryti išvadą, kad koreliacija tarp nagrinėjamų kintamųjų yra stipri ir artėja prie labai stiprios. Todėl kintantis veikiančių ūkio subjektų skaičius stipriai lemia pritraukiamų tiesioginių užsienio investicijų sumą.

2.2. Tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas regionuose pagal ekonominės veiklos rūšis

Tiesioginių užsienio investicijų į regionus atėjimą lemia ir tuose regionuose veikiančių ūkio subjektų ekonominės veiklos rūšys.

6 lentelėje pateikiamas tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal ekonominės veiklos rūšis. Ši lentelė buvo sudaryta remiantis 6 priedu.

6 lentelė

**Tiesioginės užsienio investicijos pasiskirstymas pagal ekonominės veiklos rūšis
2001 – 2007 m., proc.**

Ekonominės veiklos rūšies kodas	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
A + B	0,5	0,5	0,5	0,8	0,8	0,7	0,6
C	1,1	1,2	0,9	0,8	0,9	0,7	0,5
D	28,8	25,6	29,3	31,1	34,0	39,6	39,8
E	2,5	2,6	3,6	4,4	7,4	12,5	10,5
F	0,7	0,6	1,1	1,2	1,2	1,2	1,6
G	22,7	20,4	17,3	17,9	16,0	11,0	10,7
H	2,3	2,1	1,5	1,6	1,2	0,9	0,7
I	1,9	4,0	3,2	3,3	3,0	1,4	1,2
64	16,9	14,7	13,9	13,8	11,3	12,2	9,7
J	16,2	19,9	20,1	15,7	14,4	12,3	15,9
K	5,2	7,1	7,1	7,3	8,5	6,4	7,8
M +N	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2
92	0,6	0,8	1,1	1,5	0,9	0,7	0,6
KITOS	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2
Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Statistikos departamento 2001 – 2007 m. leidiniais Tiesioginės užsienio investicijos.

Iš 6 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad didžiausia suma tiesioginių užsienio investicijų 2007 m. atitenka apdirbamajai gamybai (ekonominės veiklos rūšies kodas - D), net – 39,8 %. Mažiausiai investicijų sulaukia tokios ekonominės veiklos rūšys kaip švietimas, sveikatos priežiūra ir socialinis darbas (ekonominės veiklos rūšies kodas – M+N) ir kitos nei vienam ekonominės veiklos rūšies kodui nepriskirtos veiklos (ekonominės veiklos rūšies kodas – KITOS).

Atlikus horizontalią tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymo pagal ekonominės veiklos rūšis 2001 – 2007 m., tūkst. Lt. analizę (žr. 7 priedas) matyti, kad per analizuojamą laikotarpį pritraukiamų tiesioginių užsienio investicijų sumos pastoviai kito. Didžiausi tiesioginių užsienio investicijų pokyčiai pagal ekonominės veiklos rūšis užfiksuoti 2003m. ir 2007 m., net į 4 ekonominės veiklos rūšis tiesioginių užsienio investicijų buvo pritraukta mažiau. 2007m. mažiausiai užsienio investuotojų dėmesio sulaukė šios ekonominės veiklos rūšys: kasyba ir karjerų eksploatavimas (ekonominės veiklos rūšies kodas – C) lyginant su 2006 m. sumažėjo – 0,2 %; viešbučiai ir restoranai (ekonominės veiklos rūšies kodas – H) sumažėjo – 0,2 %; transportas, sandėliavimas ir ryšiai (ekonominės veiklos rūšies kodas – I) lyginant su 2006 m. sumažėjo – 0,2 %; paštas ir telekomunikacijos (ekonominės veiklos rūšies kodas – 64) sumažėjo – 2,5%.

Didelę svarbą investicijų kitimui turi ne tik investuotojų skaičius, bet ir investuotos sumos. Užsienio investuotojų įvairioms ekonominėms rūšims skirtų tiesioginių užsienio investicijų sumos per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį pateiktos 8 priede.

Daugiausiai lėšų investuojančios valstybės 2000 – 2007 m. laikotarpiu, mln.Lt

Eil. Nr.	Valstybė	Investuota suma
1.	Danija	18042,10
2.	Švedija	15393,17
3.	Vokietija	11124,71
4.	Estija	8853,58
5.	Suomija	7876,22
6.	Lenkija	7697,03
7.	Rusija	7086,99
8.	JAV	6476,03
9.	Jungtinė Karalystė	4055,94
10.	Nyderlandai	3823,82
11.	Norvegija	3191,65
12.	Šveicarija	2917,20
13.	Liuksemburgas	2077,63
14.	Kipras	1475,84
15.	Latvija	1286,69
16.	Austrija	1153,02
17.	Prancūzija	1077,38
18.	Kanada	561,16

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

Kaip matyti iš 7 lentelės, daugiausiai tiesioginių užsienio investicijų į Lietuvą investuoja Europos sąjungos valstybės. Per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį didžiausias investicijų sumas skyrė Danija – 18042,10 mln. Lt, Švedija – 15393,17 mln. Lt. ir Vokietija – 11124,71 mln. Lt. Kiek mažiau mūsų kaimynės Estija – 8853,58 mln. Lt. ir Lenkija – 7697,03 mln. Lt..

Tolesnėse lentelėse ir grafikuose bus siekiama parodyti, kaip tiesioginės užsienio investicijos pasiskirsto regionuose ir kokios ekonominės veiklos rūšys, šalims investuotojoms yra patraukliausios, kurios iš jų investuotojams atrodo nepakankamai patrauklios, kokius regionus renkasi investuotojai, siekdami gauti pelno iš savo investicijų.

Siekiant atskleisti, kokią įtaką tiesioginių užsienio investicijų pokytis A + B sektoriuje (žemės ūkis, medžioklė ir miškininkystė; žuvininkystė), turi regionų vystimuisi, sudaryta lentelė atspindinti A + B sektoriaus investicijų pasiskirstymą regionuose (žr. 8 lentelę).

A + B sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, proc.

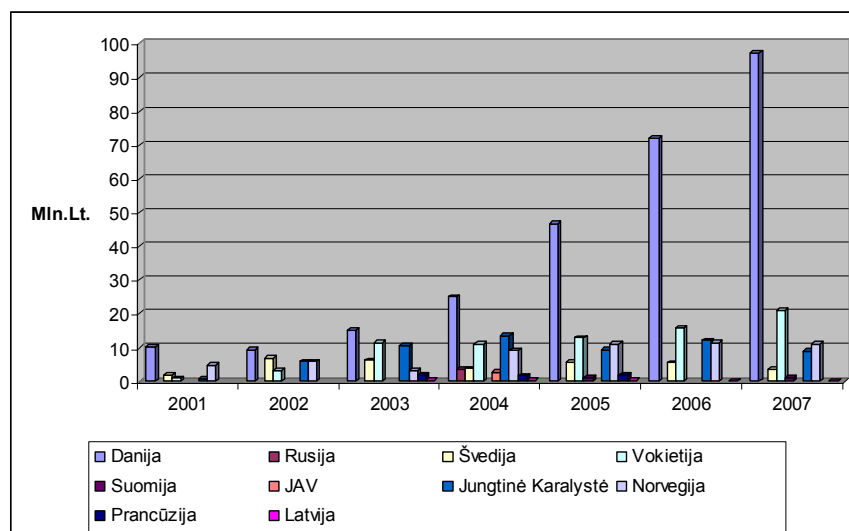
Regionai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Iš viso
Aukštaitija	*	*	*	24,8	33,3	5,3	5,2	14,5
Dzūkija	39,8	49,0	20,3	6,4	7,6	8,0	11,0	9,9
Pajūris	38,0	36,5	66,4	32,1	19,5	21,1	4,0	19,2
Suvalkija	22,2	14,4	13,2	26,5	21,2	19,0	17,2	20,2
Žemaitija	*	*	*	10,2	18,4	46,7	62,5	36,2
Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100	100

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

* - „nėra duomenų“ arba „nėra to sektoriaus verslo objektų“.

Per analizuojamą 2001 – 2007 metų laikotarpį į A + B sektorių pritraukta – 601,07 mln. Lt., tai sudaro – 0,5 % visų analizuojamo 2001 – 2007 m. laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų. Iš 8 lentelės duomenų matyti, kad daugiausiai tiesioginių užsienio investicijų į A + B sektorių (žemės ūkis, medžioklė ir miškininkystė; žuvininkystė), pritraukia Žemaitijos regionas (Šiaulių apskritis ir Telšių apskritis). Per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį pritraukęs – 217,8 mln. Lt. tiesioginių užsienio investicijų. Žemaitijos regiono į A + B sektorių pritrauktos tiesioginės užsienio investicijos sudaro – 36,2 % visų šio sektoriaus investicijų. Kiek mažesnė suma tenka Suvalkijos regionui (Marijampolės apskritis ir Kauno apskritis), per 7 metų laikotarpį šis regionas pritraukė – 121,45 mln. Lt., tiesioginių užsienio investicijų. Šio regiono pritrauktos investicijos sudaro – 20,2 % visų šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų. 19,2 % A + B sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pritraukė Pajūrio regionas (Klaipėdos apskritis ir Tauragės apskritis). Vertine išraiška tai sudarė – 115,28 mln. Lt. Kiek mažiau investuotojų dėmesio sulaukė Aukštaitijos regionas (Panevėžio apskritis ir Utenos apskritis) bei Dzūkijos regionas (Alytaus apskritis ir Vilniaus apskritis), atitinkamai pritraukę 87,30 mln. Lt. ir 59,24 mln. Lt. tiesioginių užsienio investicijų. Šių regionų pritrauktos tiesioginės užsienio investicijos sudaro – 24,4 % visų šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų. Taip pat matyti, kad tiesioginių užsienio investicijų pritraukiamų į A + B sektorių (Žemės ūkis, medžioklė ir miškininkystė; žuvininkystė) kiekvienais metais vis didėja. 2007 m. lyginant su baziniais 2001 m. tiesioginės užsienio investicijos į šį sektorių padidėjo – 0,1 %.

Stulpelinėje diagramoje pateikiamas tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal šalis investuotojas į A +B sektorių (Žemės ūkis, medžioklė ir miškininkystė; žuvininkystė).

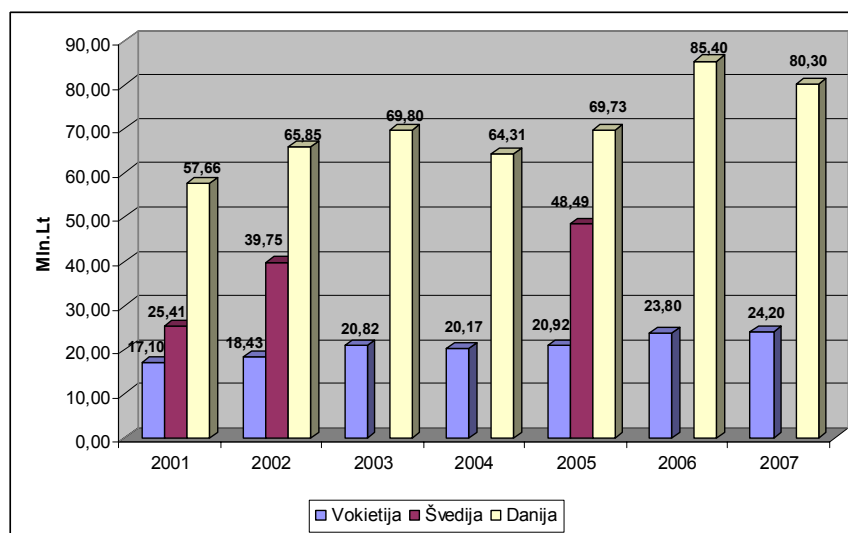

2 pav. TUI, tenkančių A+B sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas 2001 – 2007 m., mln. Lt.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Iš 2 paveikslėlio matyti, kad į A + B sektorių (Žemės ūkis, medžioklė ir miškininkystė; žuvininkystė) investavo pusė 7 lentelėje pateiktų investuotojų. 2001 – 2007 m. laikotarpiu Danija yra pagrindinė šio sektoriaus investuotoja – 275,49 mln. Lt. Lyginant su kitais metais Danijos į šią sritį investuojama suma kiekvienais metais vis didėja. Remiantis 8 priedu, Danija 2007 m. į A + B sektorių investavo 97,3 mln. Lt. t.y. 35 % daugiau nei 2006 m. Kita šios ekonominės veiklos rėmėja Vokietija. Į šį sektorių nuo analizuojamo laikotarpio pradžios investavusi - 76,37 mln. Lt. tiesioginių užsienio investicijų. Lyginant su Danija, Vokietija šiai sričiai skiria beveik 4 kartus mažiau tiesioginių užsienio investicijų. Tokios valstybės kaip Rusija ir JAV, į šią sritį investavo vienintelį kartą – 2004 m., jų bendrai investuota suma - 6,53 mln. Lt. Apibendrinant galima teigti, kad A + B sektoriui (žemės ūkis, medžioklė, miškininkystė bei žuvininkystė) yra skiriama vis mažiau užsienio investuotojų dėmesio.

Sekančiame paveikslėlyje, bus pateiktas C sektoriui (kasyba ir karjerų eksploatavimas) tenkančių tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal šalis investuotojas.

3 pav. TUI, tenkančių C sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas 2001 – 2007 m., mln. Lt.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Iš 3 paveikslėlio matyti, kad į kasybos bei karjerų eksploatavimo sektorių (C) linkusios investuoti tik trys valstybės: Vokietija, Švedija ir Danija. Daugiausiai tiesioginių užsienio investicijų ši ekonominės veiklos rūšis sulaukia iš Danijos. Per 7 metų laikotarpį ši šalis į kasybą ir karjerų eksploatavimą investavo – 493,05 mln.Lt., tai sudarė – 65,6 % visų šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų. Didžiausia į šią sritį Danijos investuota suma siekė 85,40 mln.Lt. Vokietija į tą pačią sritį investuoja 3 kartus mažiau investicijų. Per analizuojamą 2001 – 2007 m.

laikotarpį jos sudarė – 145,44 mln.Lt., t.y. 19,3 % visų šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų. Mažiausiai, tiesioginių užsienio investicijų, skiria Švedija – 113,65 per 2001 – 2007 m. laikotarpį. Švedija nuo Danijos ir Vokietijos skiriasi tuo, kad ji nėra pastovi šio sektoriaus investuotoja.

Iš 3 paveikslėlio matyti, kad C sektorius (kasyba ir karjerų eksploatavimas) nėra populiarus tarp investuotojų. 9 lentelėje pateikiama, kuriuose regionuose investuotojai daugiausia linkę investuoti į šį sektorių.

9 lentelė

C sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt.

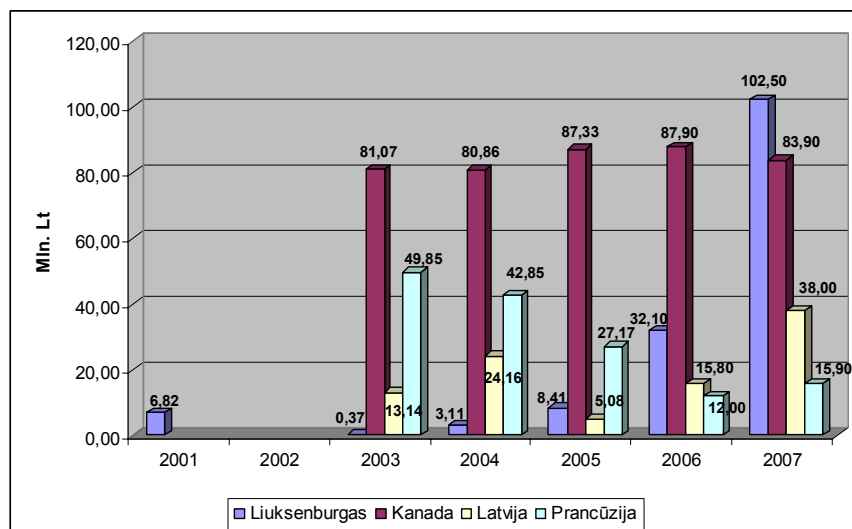
Regionai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Iš viso
Aukštaitija	*	*	*	*	*	*	*	*
Dzūkija	*	*	0,1	*	13,8	*	*	13,9
Pajūris	*	*	*	96,7	102	130,8	125,5	455,0
Suvalkija	*	*	*	*	*	*	0,8	0,8
Žemaitija	*	*	*	*	18,4	19,5	21,1	59,0
Iš viso:	*	*	0,1	96,7	134,2	150,3	147,4	528,7

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

* - „nėra duomenų“ arba „nėra to sektoriaus verslo objektų“.

Kaip matyti iš 9 lentelės, didžiąją dalį (86 %) C sektoriaus (kasyba ir karjerų eksploatavimas) tiesioginių užsienio investicijų pritraukia Pajūrio regionas (Klaipėdos apskritis ir Tauragės apskritis). Pritraukiamų investicijų į Pajūrio regioną suma per 2007 m. lyginant su 2006 m. sumažėjo – 4 %. 11,2 % tiesioginių užsienio investicijų į šį sektorių pritraukia Žemaitijos regionas. Vertine išraiška, tai sudaro – 59,0 mln. Lt., per analizuojamą 2001 – 2007 metų laikotarpį. Bendrai, 2,8 % tiesioginių užsienio investicijų į C sektorių pritraukia Dzūkijos (Alytaus apskritis ir Vilniaus apskritis) ir Suvalkijos (Marijampolės apskritis ir Kauno apskritis) regionai, atitinkamai – 13,9 mln. Lt. ir 0,8 mln. Lt. Aukštaitijos regionas, visiškai nepritraukia tiesioginių užsienio investicijų į nagrinėjamą sektorių. Į C sektorių pritraukta tiesioginių užsienio investicijų suma per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį sudaro – 0,4 % visų analizuojamo laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų.

Sekančiame paveikslėlyje bus išskirtos valstybės, daugiausiai tiesioginių užsienio investicijų, skiriančios D sektoriui (Apsdirbamoji gamyba). Skirtingose stulpelinėse diagramose bus pateikta informacija apie valstybes į D sektorių per 2001 – 2007 m. laikotarpį investavusių tiesioginių užsienio investicijų iki 500 mln. Lt, iki 1000 mln.Lt, iki 2000 mln. Lt , nuo 2000 mln.Lt ir nuo 3000 mln. Lt.

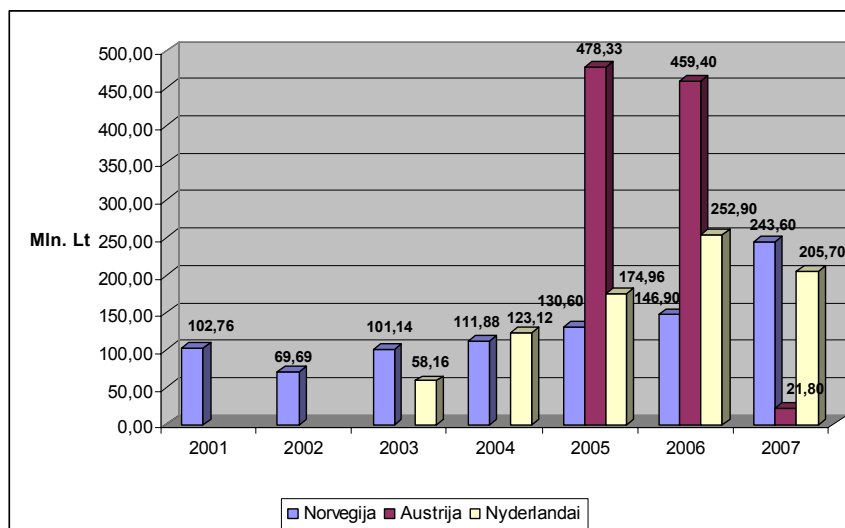

4 pav. TUI, tenkančių D sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. investavusias iki 500 mln. Lt.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Iš paveikslėlyje pateiktų duomenų matyti, kad daugiausia lėšų į D sektorių (apdirbamąją gamybą) investuoja Kanada. Per nagrinėjamą 2001 – 2007 metų laikotarpį Kanada į šį sektorių investavo – 421,06 mln. Lt., tai sudarė 75 % Kanados tiesioginių užsienio investicijų per 2001 – 2007 metų laikotarpį. Antras pagal investicijų dydį į apdirbamosios gamybos sektorių (D) yra Liuksemburgas – 153,31 mln. Lt. Daugiausia tiesioginių investicijų į apdirbamąją pramonę Liuksemburgas investavo 2007 m., net 102,5 mln. Lt, tai yra 3 kartus daugiau nei 2006 metais. Prancūzija, per 7 metus investavo 147,77 mln. Lt., tai sudaro 14 % visų nagrinėjamo laikotarpio Prancūzijos investicijų. Latvijos tiesioginės užsienio investicijos į šią sritį buvo mažiausios - 96,18 mln. Lt. Šios valstybės investicijos į D sektorių sudarė – 7,5 % visų 2001 – 2007 metais Latvijos skirtų tiesioginių užsienio investicijų.

5 paveikslėlyje išskiriamos valstybės į apdirbamosios gamybos (D) sektorių investavusias iki 1000 mln. Lt. per 2001 – 2007 m. laikotarpį.

5 pav. TUI, tenkančių D sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. investavusias iki 1000 mln. Lt.

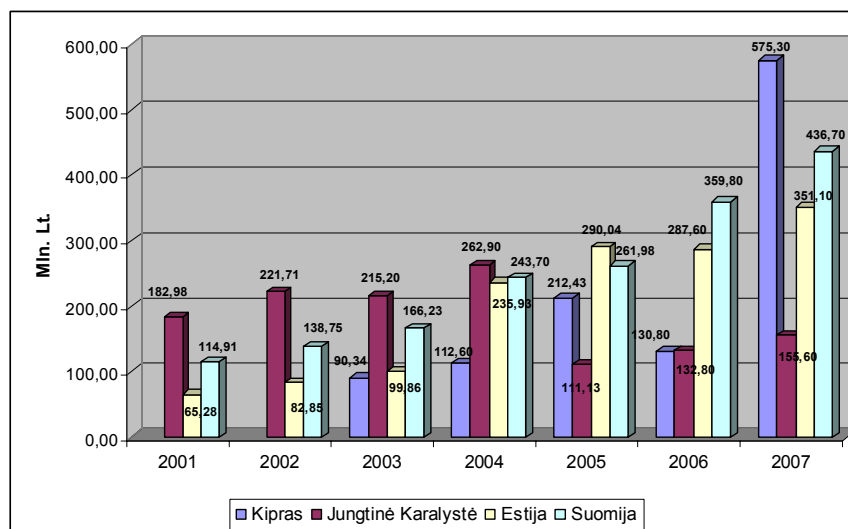
Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Iš grafiko duomenų matyti, kad vienintelė Norvegija į D sektorių (apdirbamąją gamybą) investuoja nuo 2001 metų. Nyderlandai šia ekonomine veiklos rūšimi susidomėjo nuo 2003, o Austrija nuo 2005 metų. Nežiūrint į tai, kad Austrija į apdirbamosios gamybos sektorių pradėjo investuoti vėliausiai, jos tiesioginės užsienio investicijos per analizuojamą 2001 – 2007 metų laikotarpį buvo didžiausios ir sudarė – 959,53 mln. Lt. Lyginant su 2006 metais, kai Austrijos tiesioginės užsienio investicijos į D sektorių sudarė – 459,40 mln. Lt, 2007 metais jos sumažėjo 95 %. Norvegija, didžiausią tiesioginių investicijų sumą į apdirbamosios gamybos sektorių, investavo 2007 m. Lyginant su analizuojamo laikotarpio pradžia, investuota suma padidėjo – 57 %. Mažiausia Norvegijos investuota suma į D sektorių buvo 2002 m. ir sudarė – 69,69 mln. Lt.

Nyderlandai, per 2001 – 2007 m. laikotarpį, D sektoriui skyrė 814,84 mln. Lt. Daugiausia investicijų buvo skirta šioms D sektoriaus sritims: kokso, rafinuotų naftos produktų ir branduolinio kuro gamyba; chemikalų, chemijos ir produktų ir cheminių pluoštų gamyba – 161,63 mln. Lt. ir plaušienos, popieriaus ir popieriaus gaminių gamyba; leidyba, spausdinimas ir įrašų laikmenų tiražavimas – 119,86 mln. Lt.

Į D sektorių Norvegija investavo – 28,4 %, Austrija – 83,2 %, Nyderlandai – 21,3 % analizuojamo 2001 – 2007 metu laikotarpio atitinkamos valstybės Lietuvai skirtų tiesioginių užsienio investicijų.

Sekančioje stulpelinėje diagramoje matyti valstybės į apdirbamosios gamybos (D) sektorių investavusias iki 2000 mln. Lt. per 2001 – 2007 m.

6 pav. TUI, tenkančių D sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. investavusias iki 2000 mln. Lt.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

6 paveikslėlyje matyti, valstybių investavusių į D sektorių iki 2000 mln. Lt. tiesioginių užsienio investicijų, pasiskirstymą pagal metus. Iš stulpelinės diagramos matyti, kad didžiausia tiesioginių užsienio investicijų suma iš nagrinėjamų valstybių buvo pritraukta 2007 m. – 1518,70 mln. Lt, t. y. 40 % daugiau nei 2006 m. Remiantis pateiktais duomenimis, didžiausią tiesioginių užsienio investicijų sumą per 2001 – 2007 metų laikotarpį investavo Suomija – 1722,07 mln. Lt. Suomijos skiriamos tiesioginės užsienio investicijos pastoviai didėja vidutiniškai 22 %. Didžiausias procentinis padidėjimas (27 %) pastebimas 2004 m. Daugiausia Suomijos investuotojų dėmesio sulaukia šios D sektoriaus sritys (per 2001 – 2007 metų laikotarpį investuotos sumos): maisto produktų ir gėrimų gamyba; tabako gaminių gamyba – 831,97 mln. Lt.; kitų nemetalo mineralinių produktų gamyba – 158,19 mln. Lt.; tekstilės gaminių gamyba – 142,19 mln. Lt.

18 % mažiau, tiesioginių užsienio investicijų, per 2001 – 2007 m. laikotarpį investavo – Estija – 1412,66 mln. Lt. Estijos skiriamos tiesioginės užsienio investicijos kiekvienais metais didėja. Daugiausia dėmesio Estija skiria šioms D sektoriaus sritims: maisto produktų ir gėrimų gamyba; tabako gaminių gamyba – 396,81 mln. Lt.; vertikaliojo transporto priemonių, priekabų ir puspriekabių gamyba; kitos transporto įrangos gamyba – 266,31 mln. Lt.; kitų, niekur kitur nepriskirtų, mašinų ir įrangos gamyba – 147,60 mln. Lt.

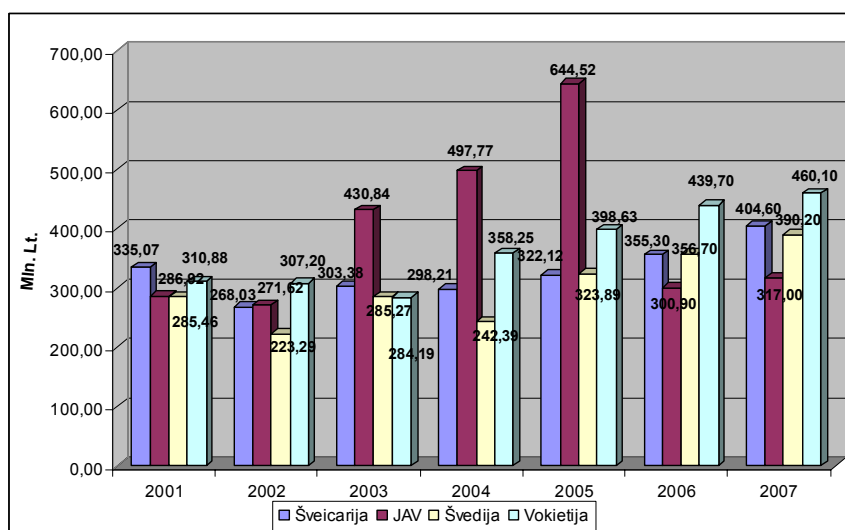
Taip pat, didelę tiesioginių užsienio investicijų sumą į apdirbamąją gamybą (D sektorius) investuoja ir Jungtinė Karalystė – 1282,32 mln. Lt., tai sudaro 31,6 % visų šios valstybės tiesioginių užsienio investicijų per 2001 – 2007 metus. 2005 m. buvo užfiksuotas didžiausias per analizuojamą laikotarpį šios valstybės skiriamų investicijų sumažėjimas – 57,7 %. Jungtinės Karalystės

investuotojų dėmesio sulaukia šios D sektoriaus sritys: maisto produktų ir gėrimų gamyba; tabako gaminių gamyba – 380,79 mln. Lt.; tekstilės gaminių gamyba – 312,25 mln. Lt.; guminių ir plastikinių gaminių gamyba – 191,59 mln. Lt.

Mažiausiai šioje analizuojamoje grupėje tiesioginių užsienio investicijų skyrė Kipras – 1121,47 mln. Lt. Tačiau iš diagramos matyti, kad Kipro per 2007 m. investuota suma buvo didžiausia – 575,30 mln. Lt, tai sudarė 37,8 % visų šios grupės investicijų per 2007 metus. Didžiausias tiesioginių užsienio investicijų sumas Kipro investuotojai skyrė šioms D sektoriaus sritims: guminių ir plastikinių gaminių gamyba – 701 mln. Lt.; kokso, rafinuotų naftos produktų ir branduolinio kuro gamyba; chemikalų, chemijos ir produktų ir cheminių pluoštų gamyba – 399,65 mln. Lt..

Į D sektorių (apdirbamoji gamyba) Kipras investavo – 76 %, Jungtinė Karalystė – 31,6 %, Estija – 15,9 % ir Suomija – 21,8 % atitinkamos valstybės skiriamų tiesioginių užsienio investicijų.

7 paveikslėlyje išskiriamos valstybės į apdirbamosios gamybos (D) sektorių investavusios nuo 2000 mln. Lt. per 2001 – 2007 m. laikotarpį.

7 pav. TUI, tenkančių D sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. investavusias nuo 2000 mln. Lt.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Iš 7 paveikslo duomenų matyti, kad JAV per 2001 – 2007 metų laikotarpį į D sektorių investavo – 2749,57 mln. Lt. Taip pat pastebima ir tai, kad Jungtinių Amerikos valstijų investuotojai vis mažiau domisi apdirbamoja gamyba, nes jų tiesioginės užsienio investicijos į šį sektorių kiekvienais metais mažėja. Per 2001 – 2007 metų laikotarpį, JAV investuotojų dėmesio sulaukia šios D sektoriaus sritys: maisto produktų ir gėrimų gamyba; tabako gaminių gamyba – 1956,62 mln. Lt.; pagrindinių metalų gamyba, metalo gaminių išskyrus mašinas ir įrenginius

gamyba – 204,82 mln. Lt. . Į D sektorių JAV investuota suma sudarė – 42,4 % visų JAV 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

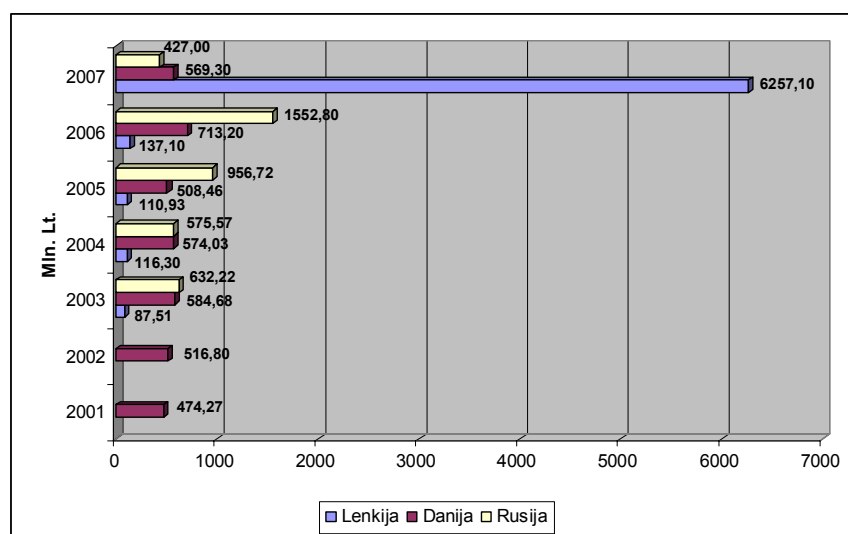
Vokietija, per 2001 – 2007 m. laikotarpį, į D sektorių investavo – 2558,95 mln. Lt. Iš pateiktų duomenų matyti, kad Vokietijos skiriamos tiesioginės užsienio investicijos kiekvienais metais didėja. Palyginus su 2006 m. tiesioginės užsienio investicijos 2007 m. padidėjo – 5 %, toks stabilus padidėjimas ar pamažėjimas pastebimas per visą analizuojamą laikotarpį. Vokietijos investuotojų labiausiai remiamos D sektoriaus sritys: įstaigos įrangos ir kompiuterių gamyba, kitų niekur kitur nepriskirtų elektros mašinų ir aparatūros gamyba – 634,74 mln. Lt.; vertikaliojo transporto priemonių, priekabų ir puspriekabių gamyba, kitos transporto įrangos gamyba – 491,34 mln. Lt.; tekstilės gaminių gamyba – 477,60 mln. Lt. Į D sektorių Vokietijos investuota suma sudarė – 23 % visų Vokietijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Šveicarija į apdirbamosios gamybos sektorių investavo – 2286,71 mln. Lt. Iš stulpelinės diagramos matyti, kad Šveicarijos skiriamos tiesioginės užsienio investicijos šiai ekonominės veiklos rūšiai yra labai pastovios ir vidutiniškai padidėja 3,3 %. Daugiausiai dėmesio, per 2001 – 2007 m. laikotarpį, Šveicarijos investuotojai skyrė šioms D sektoriaus sritims: maisto produktų ir gėrimų gamyba; tabako gaminių gamyba – 1117,33 mln. Lt.; radijo, televizijos ir ryšių įrangos bei aparatūros gamyba – 136,29 mln. Lt. Į D sektorių Šveicarijos investuota suma sudarė – 78,4 % visų Šveicarijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Švedijos investuotojų į apdirbamosios gamybos sektorių, per 2001 – 2007 m. laikotarpį, investuota suma siekia – 2107,2 mln. Lt. Iš diagramoje pateiktų duomenų matyti, kad Švedijos tiesioginės užsienio investicijos į D sektorių kiekvienais metais vis didėja.

Švedijos investuotojų dėmesio sulaukia šios D sektoriaus sritys: maisto produktų ir gėrimų gamyba; tabako gaminių gamyba – 1060,42 mln. Lt.; kitų nemetalo mineralinių produktų gamyba – 459,89 mln. Lt.; plaušienos, popieriaus ir popieriaus gaminių gamyba; leidyba, spausdinimas ir įrašų laikmenų tiražavimas – 312,03 mln. Lt. Į D sektorių Švedijos investuota suma sudarė – 13,7 % visų Švedijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

8 paveikslėlyje, išskiriamos valstybės į apdirbamosios gamybos (D) sektorių investavusios nuo 3000 mln. Lt. per 2001 – 2007 m. laikotarpį.

8 pav. TUI, tenkančių D sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. investavusias nuo 3000 mln. Lt.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Iš 8 paveikslą matyti, kad per analizuojamą 2001 – 2007 metų laikotarpį, daugiausia tiesioginių užsienio investicijų į D sektorių (apdirbamoji gamyba) sulaukta iš Lenkijos investuotojų – 6708,94 mln. Lt. Tačiau taip pat matyti, kad Lenkija į šią ekonominės veiklos rūšį daugiausiai investavo tik 2007 m. – 6257,10 mln. Lt., t. y. daugiau nei per 2003 – 2006 m. laikotarpį kai Lenkija investavo - 451,84 mln. Lt. Lyginant su 2006 m. Lenkijos investicijos į apdirbamosios gamybos sektorių padidėjo – 46 kartus (apie 4500 %). Didžiausias, tiesioginių užsienio investicijų sumas Lenkijos investuotojai skyrė šioms D sektoriaus sritims (per 2001 – 2007 metų laikotarpį investuotos sumos): kokso, rafinuotų naftos produktų ir branduolinio kuro gamyba; chemikalų, chemijos ir produktų ir cheminių pluoštų gamyba – 6058,10 mln. Lt.; kitų nemetalo mineralinių produktų gamyba – 317,07 mln. Lt; maisto produktų ir gėrimų gamyba; tabako gaminių gamyba – 207,44 mln. Lt. Į D sektorių Lenkijos investuota suma sudarė – 87,16 % visų Lenkijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Antra, šioje grupėje, pagal tiesioginių užsienio investicijų į D sektorių (apdirbamąją gamybą) dydį, yra Rusija skyrusi – 4144,31 mln. Lt. Didžiausios šios šalies investicijos užfiksuotos 2006 m. – 1552,80 mln. Lt. 2007 m. lyginant su 2006 m. buvo investuota – 73 % mažiau. Daugiausiai dėmesio Rusijos investuotojai skiria šioms D sektoriaus sritims: kokso, rafinuotų naftos produktų ir branduolinio kuro gamyba; chemikalų, chemijos ir produktų ir cheminių pluoštų gamyba – 408,0 mln. Lt.; maisto produktų ir gėrimų gamyba; tabako gaminių gamyba – 179,36 mln. Lt. Į D sektorių Rusijos investuota suma sudarė – 58,5 % visų Rusijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Danijos tiesioginės užsienio investicijos į D sektorių yra – 3940,74 mln. Lt. Iš diagramos matyti, kad Danija iš visų šioje grupėje nagrinėtų šalių vienintelė į Lietuvą investuoja nuo analizuojamo laikotarpio pradžios. Taip pat matyti, kad šios valstybės investuojamos sumos yra labai pastovios. Didžiausia Danijos investuota suma užfiksuota 2006 m. – 713,20 mln. Lt. 2007 m. lyginant su 2006 m. investuota suma sumažėjo 20 %. Danijos investuotojų dėmesio sulaukia šios D sektoriaus sritys (per 2001 – 2007 metų laikotarpį investuotos sumos): maisto produktų ir gėrimų gamyba; tabako gaminių gamyba – 2335,5 mln. Lt.; vertikalių transporto priemonių, priekabų ir puspriekabių gamyba, kitos transporto įrangos gamyba – 665,44 mln. Lt.; guminių ir plastikinių gaminių gamyba – 226,28 mln. Lt.; drabužių siūvimas (gamyba), odos ir odos dirbinių gamyba – 184,75 mln. Lt. Į D sektorių Danijos investuota suma sudarė – 21,8 % visų Danijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

D sektorius (apdirbamoji pramonė) yra daugiausiai tiesioginių užsienio investicijų pritraukiantis sektorius. Išanalizavus 4, 5, 6, 7, 8 paveikslėlius matyti, kad kiekviena investuojanti valstybė individualiai renkasi į kurią D sektoriaus sritį investuoti, todėl aktualu išanalizuoti, koks yra tiesioginių užsienio investicijų į D sektorių pasiskirstymas pagal regionus (žr. 10 lentelę).

10 lentelė

D sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.

Regionai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Iš viso
Mln. Lt								
Aukštaitija	*	*	*	860,4	874,1	847,4	670,4	3252,3
Dzūkija	446,0	482,6	628,36	920,5	1449,5	1550,6	1577,0	7054,56
Pajūris	569,7	391,0	456,51	889,5	1040,0	1531,1	1590,0	6467,81
Suvalkija	544,4	620,0	649,62	890,0	1031,4	1721,1	1380,8	6837,32
Žemaitija	*	*	*	699,9	1107,4	3807,4	6292,1	11906,8
Iš viso:	1560,1	1493,6	1734,49	4260,3	5502,4	9457,6	11510,3	35518,79
Proc.								
Aukštaitija	*	*	*	20,2	15,9	8,9	5,8	9,1
Dzūkija	28,6	32,3	36,2	21,6	26,3	16,4	13,7	19,9
Pajūris	36,5	26,2	26,3	20,9	18,9	16,2	13,8	18,2
Suvalkija	34,9	41,5	37,5	20,9	18,7	18,2	12,0	19,2
Žemaitija	*	*	*	16,4	20,2	40,3	54,7	33,6
Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100	100

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

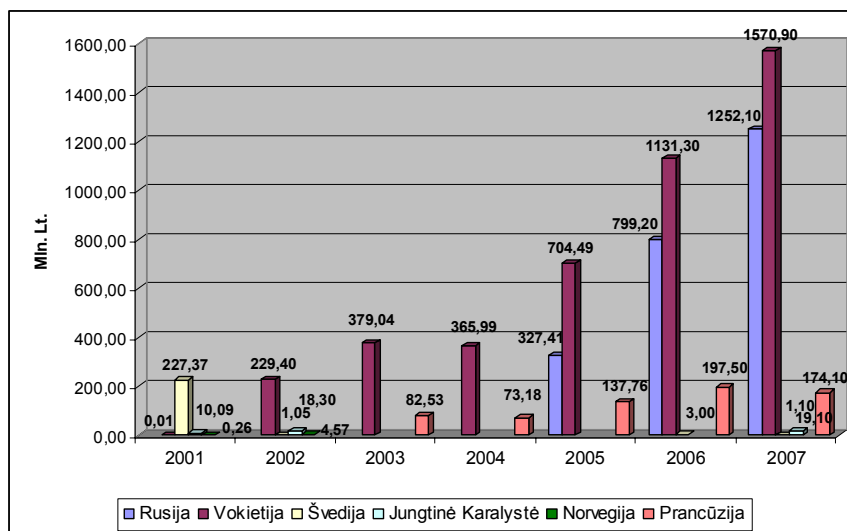
* - „nėra duomenų“ arba „nėra to sektoriaus verslo objektų“.

D sektoriaus (apdirbamoji pramonė), per analizuojamą laikotarpį, pritraukta tiesioginių užsienio investicijų suma sudaro – 30,6 % visų analizuojamo laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų. Didžiausias investicijas į D sektorių, per analizuojamą laikotarpį, pritraukė Žemaitijos regionas (Šiaulių apskritis ir Telšių apskritis) – 11906,8 mln. Lt., kas sudarė – 33,6 % visų nagrinėjamo sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų. Lyginant su 2006 m., 2007 m. Žemaitijos regionas į D sektorių pritraukė – 65,2 % daugiau tiesioginių užsienio investicijų.

Dzūkijos regionas (Alytaus apskritis ir Vilniaus apskritis) į D sektorių per analizuojamą laikotarpį pritraukė – 19,9 %, visų šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų. Vertine išraiška tai sudarytų – 7054,56 mln. Lt. Šio regiono pritraukiama suma į apdirbamosios pramonės sektorių didėja kiekvienais metais, 2007m. palyginus su 2006m. buvo pritraukta – 1,7 % daugiau tiesioginių užsienio investicijų. Pajūrio regiono (Klaipėdos apskritis ir Tauragės apskritis) ir Suvalkijos regiono (Marijampolės apskritis ir Kauno apskritis) į šį sektorių pritraukiamos sumos yra labai panašios, atitinkamai – 6467,81 ir 6837,32. Šių dviejų regionų bendrai pritraukta suma per analizuojamą 2001 – 2007 metų laikotarpį sudaro – 37,4 % visų šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų analizuojamu laikotarpiu. 9,3 % šiam sektoriui skiriamų tiesioginių užsienio investicijų pritraukia Aukštaitijos regionas (Panevėžio apskritis ir Utenos apskritis). Pinigine išraiška tai sudaro – 3252,3 mln. Lt. Tačiau analizuojant šio regiono į D sektorių (apdirbamoji pramonė) pritraukiamų tiesioginių užsienio investicijų sumas matyti, kad jos kiekvienais metais mažėja. 2007m. lyginant su 2006 m. Aukštaitijos regionas pritraukė – 20,9 % mažiau tiesioginių užsienio investicijų.

Kita svarbi ekonominės veiklos rūšis yra E sektorius (elektros, dujų ir vandens tiekimas).

9 pav. TUI, tenkančių E sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Iš 9 paveikslėlio matyti, kad didžiausia E sektoriaus (elektros, dujų ir vandens tiekimas) investuotoja yra Vokietija. Per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį ji į šį sektorių investavo – 4381,13 mln. Lt. Vokietijos investuojama suma į šį sektorių kiekvienais metais didėja. 2007 m. lyginant su 2006 m. buvo investuota 28 % daugiau lėšų. Į E sektorių Vokietijos investuota suma sudarė – 39,3 % visų Vokietijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Kita didesnė šio sektoriaus investuotoja – Rusija. Šiuo sektoriumi Rusijos investuotojai susidomėjo nuo 2005 m. Per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį Rusija į E sektorių investavo – 2378,71 mln. Lt. Lyginant su investavimo laikotarpio pradžia 2007 m. Rusijos tiesioginės investicijos į elektros, dujų ir vandens tiekimo sektorių, išaugo – 380 %. Į E sektorių Rusijos investuota suma sudarė – 33,5 % visų Rusijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Prancūzija, per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį, investavo – 665,07 mln. Lt. Iš stulpelinės diagramos matyti, kad didžiausia Prancūzijos investuota suma į E sektorių užfiksuota 2006 m. 197,50 mln. Lt., tuo tarpu 2007 m. investicijų suma sumažėjo – 12 %. Į E sektorių Prancūzijos investuota suma sudarė – 61,7 % visų Prancūzijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Mažesnes sumas į šį sektorių investavo: Švedija – 232,52 mln. Lt. (Į E sektorių Švedijos investuota suma sudarė – 1,5 % visų Švedijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų); Jungtinė Karalystė – 47,49 mln. Lt. (Į E sektorių Jungtinės Karalystės investuota suma sudarė – 1,2 % visų Jungtinės Karalystės 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų); Norvegija – 4,83 mln. Lt. (Į E sektorių Norvegijos investuota suma sudarė – 0,2 % visų Norvegijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų).

Tačiau į E sektorių (elektros, dujų ir vandens tiekimas) visiškai neinvestavo šios valstybės: Danija, Šveicarija, JAV, Lenkija, Kipras, Suomija, Estija, Nyderlandai, Austrija, Latvija, Kanada, Liuksemburgas.

Atlikta E sektoriaus investuotojų analizė parodė, kad didžioji dauguma valstybių yra visiškai nesuinteresuotos investuoti į šį sektorių, tokį jų apsisprendimą gali įtakoti tokie veiksniai kaip: nepakankamas išteklių kiekis, mažas įmonių dirbančių šioje srityje skaičius ir pan. Išskyrę regionus į kuriuos pritraukiama daugiausiai E sektoriaus investicijų, galėsime suprasti, kokios turi būti sudarytos sąlygos investuotojams, siekiant atkreipti jų dėmesį (žr. 11 lentelę).

11 lentelė

E sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.

Regionai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Iš viso
	Mln. Lt							
Aukštaitija	*	*	*	*	*	*	*	*
Dzūkija	237,5	267,5	397,93	361,9	1102,3	2891,0	2946,9	8205,03
Pajūris	*	*	19,46	19,8	20,2	20,6	20,6	100,66
Suvalkija	0,2	4,6	58,0	219,1	72,2	76,3	81,5	511,9
Žemaitija	*	*	*	4,2	4,4	*	*	8,6
Iš viso:	237,7	272,1	475,39	605,0	1199,1	2987,90	3049,0	8826,19
	Proc.							
Aukštaitija	*	*	*	*	*	*	*	*
Dzūkija	99,9	98,3	83,7	59,8	91,9	96,7	96,6	92,9
Pajūris	*	*	4,1	3,3	1,7	0,7	0,7	1,1
Suvalkija	0,1	1,7	12,2	36,2	6,0	2,6	2,7	5,8
Žemaitija	*	*	*	0,7	0,4	*	*	0,2

Iš viso	100	100	100	100	100	100	100	100
----------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

* - „nėra duomenų“ arba „nėra to sektoriaus verslo objektų“.

Į E sektorių investuota, tiesioginių užsienio investicijų, suma sudaro – 7,6 % visų analizuojamo laikotarpio investicijų. 92,9 % šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų tenka Dzūkijos regionui (Alytaus apskritis ir Vilniaus apskritis). Tokį didelį tiesioginių užsienio investicijų nutekėjimą į vieną regioną galėjo nulėmti tai, kad Vilniaus apskrityje veikia 3 elektrinės, kurios yra išnuomos AB „Vilniaus energija“, kuri priklauso didžiausiai Europoje energetikos paslaugų kompanijų grupei „Dalkia“. Per 2007 m. lyginant su 2006 m. Dzūkijos regiono pritraukiamos tiesioginės užsienio investicijos į šį sektorių padidėjo – 2 %. Likusius 7,1 % tiesioginių užsienio investicijų į šį sektorių pritraukia Suvalkijos regionas (Marijampolės apskritis ir Kauno apskritis) – 511,9 mln. Lt., Pajūrio regionas (Klaipėdos apskritis ir Tauragės apskritis) – 100,66 mln. Lt., ir Žemaitijos regionas (Šiaulių apskritis ir Telšių apskritis) – 8,6 mln. Lt. Visiškai į šį sektorių tiesioginių užsienio investicijų nepritraukia Aukštaitijos regionas (Panevėžio apskritis ir Utenos apskritis).

„Daug patirties turinčių ir didžiausius projektus įgyvendinančių Lietuvos statybų bendrovių vadovai viešai džiaugiasi, kad iš rinkos traukiasi maži ir daugiausia sąmyšio kėlę „žaidėjai“. Pasak jų, jau galima maišyti kokybiškesnį cementą, neskubant mūryti geresnes plytas ir, žinoma, gauti geriausių specialistus“ <http://www.info.lt/>. Statyba šiuo metu populiariausia veiklos rūšis Lietuvoje, todėl sekančiame paveikslėlyje pateikiami duomenys apie užsienio valstybių į šią sritį investuotas sumas per analizuojamą 2001 – 2007 metų laikotarpį.

Į statybos sektorių, per 2001 – 2007 m. laikotarpį, investavo 14 valstybių. 12 lentelėje, pateikiama informacija apie valstybes į F sektorių, per 2001 – 2007 m. laikotarpį, investavusių tiesioginių užsienio investicijų iki 20 mln. Lt, iki 50 mln. Lt, iki 100 mln. Lt, virš 100 mln. Lt.

12 lentelė

Tiesioginių užsienio investicijų, tenkančių F sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį, mln. Lt.

Iki 20 mln. Lt.	Iki 50 mln. Lt	Iki 100 mln. Lt	Virš 100 mln. Lt
* Nyderlandai – 19,66	* JAV – 49,02	* Danija – 94,83	* Suomija – 563,68
* Jungtinė Karalystė – 10,81	* Vokietija – 37,37	* Prancūzija – 66,55	* Estija, 208,77
* Rusija – 7,46	* Norvegija – 34,61	* Švedija – 56,61	
* Lenkija – 2,16	* Latvija – 28,03		
* Liuksemburgas – 0,97			
Į F sektorių per 2001 – 2007 m. laikotarpį neinvestavo šios valstybės: Šveicarija, Kipras, Austrija, Kanada			

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

Kaip matyti iš 12 lentelėje pateiktų duomenų, didžiausias skaičius valstybių į F sektorių investavo iki 20 mln. Lt. per analizuojamą 2001 – 2007 metų laikotarpį. Šioje grupėje

didžiausią tiesioginių užsienio investicijų sumą skyrė Nyderlandų investuotojai – 19,66 mln. Lt. Ši suma sudarė – 0,5 % visų Nyderlandų tiesioginių užsienio investicijų per 2001 – 2007 m. laikotarpį.

Grupėje, kurioje valstybės F sektoriui skyrė iki 50 mln. Lt. per 7 metų laikotarpį, didžiausios tiesioginių užsienio investicijų sumos sulaukta iš Jungtinių Amerikos valstijų investuotojų – 49,02 mln. Lt. Į F sektorių JAV investuota suma sudarė – 0,76 % visų JAV 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Iki 100 mln. Lt. ,per 2001 – 2007 metų laikotarpį, investavusių valstybių grupėje pirmauja Danija investavusi – 94,83 mln. Lt. Danijos investuota suma sudarė 0,52 % visų Danijos tiesioginių užsienio investicijų per 2001 – 2007 m. laikotarpį.

Didžiausias sumas į F sektorių (statyba) investavo Suomija – 563,68. Tokias dideles Suomijos tiesiogines užsienio investicijas į statybos sektorių galėjo nulemti tai, kad Lietuvoje veikia Suomijos koncernui „YIT Corporation“ priklausanti statybų įmonė „ YIT Kausta“. Suomijos investicijos į statybos sektorių sudarė 7,2 % visų Suomijos tiesioginių užsienio investicijų per 2001 – 2007 m. laikotarpį.

Analizuojant, tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymą, pagal ekonominės veiklos rūšis galima pastebėti, kad F sektorius (statyba) yra vienas iš mažiausiai tiesioginių užsienio investicijų pritraukiantis sektorius. Per analizuojamą 2001 – 2007 metų laikotarpį šis sektorius pritraukė tik – 1181,03 mln. Lt., tai sudarė – 2 % visų analizuojamo laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų.

Remiantis 3 priedu matyti, kad statybų srityje dirbančių įmonių skaičius kiekvienais metais vis didėja. Siekiant išanalizuoti, ar didėjant šios srities įmonių skaičiui įtakoja didesnių tiesioginių užsienio investicijų pritraukimą, bus pateikiamas tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas F sektoriuje (žr. 13 lentelę).

13 lentelė

F sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.

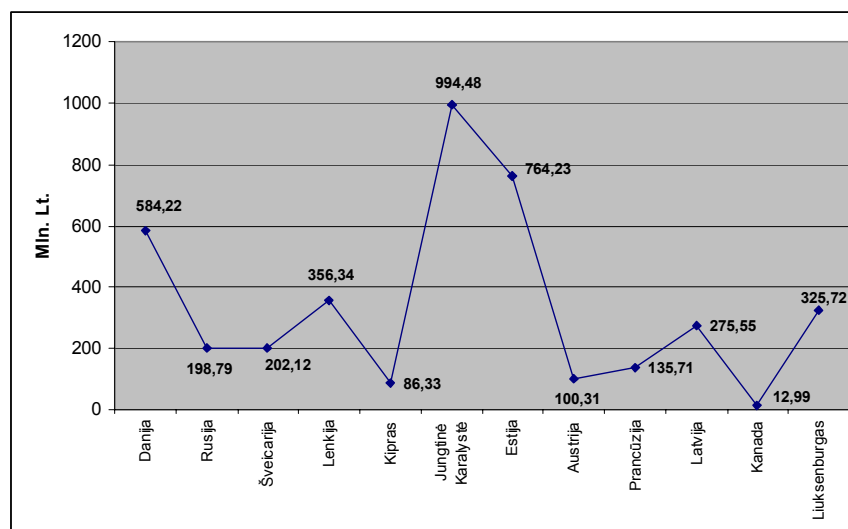
Regionai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Iš viso
Mln. Lt								
Aukštaitija	*	*	*	*	*	*	37,4	37,4
Dzūkija	44,1	37,6	105,87	99,7	108,7	135,2	225,8	756,97
Pajūris	5,9	12,2	16,44	3,8	13,9	26,1	18,3	96,64
Suvalkija	16,3	15,9	19,45	49,1	63,2	63,6	171,2	398,75
Žemaitija	*	*	*	4,3	8,1	7,3	21,8	41,5
Iš viso:	66,3	65,7	141,76	156,9	193,1	232,2	474,5	1331,26
Proc.								
Aukštaitija	*	*	*	*	*	*	7,9	2,8
Dzūkija	66,5	57,2	74,7	63,5	56,3	58,2	47,6	56,9
Pajūris	8,9	18,6	11,6	2,4	7,2	11,2	3,9	7,3
Suvalkija	24,6	24,2	13,7	31,3	32,7	27,4	36,1	30,0
Žemaitija	*	*	*	2,8	3,8	3,2	4,5	3,0
Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100	100

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

* - „nėra duomenų“ arba „nėra to sektoriaus verslo objektų“.

Kaip matyti iš 13 lentelės duomenų, daugiausia tiesioginių užsienio investicijų į šį sektorių pritraukia Dzūkijos regionas (Alytaus apskritis ir Vilniaus apskritis) – 756,97 mln. Lt., tai sudaro 56,9 % visų šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų. Tokį didelį šio regiono tiesioginių užsienio investicijų pritraukimą galėjo lemti 108 % procentais padidėjęs įmonių dirbančių statybų sektoriuje skaičius (3 priedas). 2007m. lyginant su 2006 m. Dzūkijos regiono pritrauktos tiesioginės užsienio investicijos padidėjo – 67,0 %. Suvalkijos regionas (Marijampolės apskritis ir Kauno apskritis), per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį, į F sektorių pritraukė – 398,75 mln. Lt, tai sudarė – 30 % šio sektoriaus analizuojamo laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų. Likusius 13,1 % šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasidalino Pajūrio regionas (Klaipėdos apskritis ir Tauragės apskritis) – 96,64 mln. Lt., Žemaitijos regionas (Šiaulių apskritis ir Telšių apskritis) – 41,5 mln. Lt. ir Aukštaitijos regionas (Panevėžio apskritis ir Utenos apskritis) – 37,4 mln. Lt. Į šį sektorių pritraukta tiesioginių užsienio investicijų suma sudarė – 1,1 % visų analizuojamo 2001 – 2007 m. laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų.

Toliau, bus analizuojamas, tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas, G sektoriuje (didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas, asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymas), pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 metų laikotarpį. Duomenys pateikiami dviejuose grafikuose: pirmame grafike (**10 pav.**) vaizduojamos valstybės į G sektorių, per 2001 – 2007 m. laikotarpį, investavusios iki 1000 mln. Lt., antrajame grafike (žr. 11 pav.) vaizduojamos valstybės į G sektorių, per 2001 – 2007 m. laikotarpį, investavusios virš 1000 mln. Lt.

10 pav. TUI, tenkančių G sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį investavusių iki 1000 mln. Lt.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Kaip matyti iš 10 paveikslėlio, didžiausią tiesioginių užsienio investicijų sumą analizuojamoje grupėje skyrė – Jungtinė Karalystė – 994,48. Remiantis 8 priedu matome, kad nežiūrint į tai, kad Jungtinės Karalystės suma investuota per 7 metų laikotarpį yra didžiausia, tačiau šios valstybės tiesioginės užsienio investicijos į G sektorių (didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas, asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymas) kiekvienais metais mažėja. Palyginus su 2006 m. Jungtinės Karalystės tiesioginės užsienio investicijos 2007 m. sumažėjo 10 %. Į G sektorių, Jungtinės Karalystės, investuota suma sudarė – 24,5 % visų Jungtinės Karalystės 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

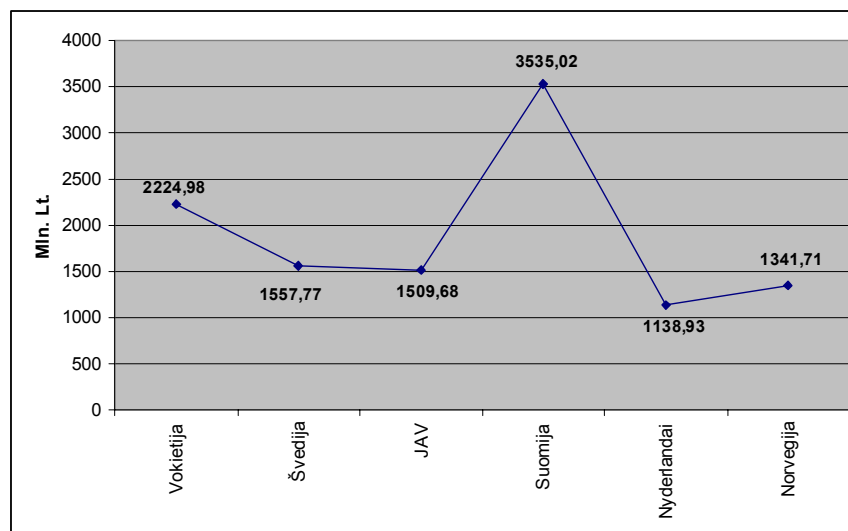
Estija, antra šioje grupėje, pagal G sektoriui skirtas tiesiogines užsienio investicijas – 764,23 mln. Lt. Iš 8 priede pateiktų duomenų matyti, kad Estijos, G sektoriui skiriama investicijų suma kiekvienais metais vis didėja. 2007 metais, lyginant su 2006 m. šios valstybės tiesioginių užsienio investicijų suma į G sektorių padidėjo 48 %. Į G sektorių Estijos investuota suma sudarė – 8,6 % visų Estijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Danija, per 7 metų laikotarpį į didmeninės ir mažmeninės prekybos; variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto, asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymo sektorių (G), investavo 584,22 mln. Lt. Iš 8 priede pateiktų duomenų matyti, kad Danijos investicijos 2007 m. lyginant su 2006 m. padidėjo 2 kartus. Tiesioginės užsienio investicijos į G sektorių sudarė 3,2 % visų analizuojamo laikotarpio Danijos investicijų.

Kiek mažesnes sumas į šį sektorių investavo Lenkija – 356,34 mln. Lt. (Į G sektorių Lenkijos investuota suma sudarė – 4,6 % visų Lenkijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų); Liuksemburgas – 325,72 mln. Lt. (Į G sektorių Liuksemburgo investuota suma sudarė – 15,6 % visų Liuksemburgo 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų); Latvija – 275,55 mln. Lt. (Į G sektorių Latvijos investuota suma sudarė – 21,4 % visų Latvijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų); Šveicarija – 202,12 mln. Lt. (Į G sektorių Šveicarijos investuota suma sudarė – 6,9 % visų Šveicarijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų); Rusija – 198,79 mln. Lt. (Į G sektorių Rusijos investuota suma sudarė – 2,8 % visų Rusijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų); Prancūzija – 135,71 mln. Lt. (Į G sektorių Prancūzijos investuota suma sudarė – 12,6 % visų Prancūzijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų).

Mažiausias sumas į G sektorių (didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas, asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymas) investavo Austrija, Kipras bei Kanada.

Sekančiame grafike, analizuojamos valstybės į G sektorių per 2001 – 2007 m. laikotarpį investavusios daugiau kaip 1000 mln. Lt.

11 pav. TUI, tenkančių G sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį investavusių virš 1000 mln. Lt.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Iš 11 paveikslėlio duomenų matyti, kad šioje grupėje didžiausią tiesioginių užsienio investicijų sumą G sektoriaus plėtrai skyrė Suomija – 3535,02 mln.Lt.. Analizuojant, 8 priede pateiktus duomenis, matyti, kad Suomijos investicijos kiekvienai metais kinta. 2007 m. lyginant su 2006 m. Suomijos skirtos tiesioginės užsienio investicijos G sektoriui sumažėjo – 5,5 %. Daugiausiai Suomijos investuotojų dėmesio sulaukia šios G sektoriaus veiklos sritys: variklinių transporto priemonių ir motociklų pardavimas, techninė priežiūra ir remontas, automobilių degalų mažmeninė prekyba – 331,13 mln. Lt.; didmeninė ir komisinė prekyba – 2553,24 mln. Lt. Į G sektorių Suomijos investuota suma sudarė – 44,8 % visų Suomijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Kita valstybė, pagal investicijų dydį šioje grupėje – Vokietija, į G sektorių investavusi – 2224,98 mln. Lt. Iš 8 priedo duomenų matyti, kad per analizuojamą laikotarpį Vokietijos tiesioginės užsienio investicijos kiekvienai metais vis didėjo. Vidutiniškai, per 2001 – 2007 m. laikotarpį, jos padidėdavo – 9,5 %. Vokietijos investuotojam patraukliausios šios G sektoriaus sritys: didmeninė ir komisinė prekyba – 1280,90 mln. Lt.; mažmeninė prekyba, išskyrus variklinių transporto priemonių motociklų prekybą, asmeninių ir namų ūkių reikmenų taisymas – 332,45 mln.

Lt. Į G sektorių Vokietijos investuota suma sudarė – 20 % visų Vokietijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Taip pat, nemažą sumą, į didmeninės ir mažmeninės prekybos; variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto, asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymo sektorių (G), investavo Švedija – 1557,77 mln. Lt. Švedijos investuojamos sumos nėra pastovios, kiekvienais metais jos arba didėja arba mažėja. Didžiausias į šį sektorių išvestuotų tiesioginių užsienio investicijų sumažėjimas užfiksuotas 2004 m., kai lyginant su 2003 m., tiesioginės užsienio investicijos sumažėjo 25,9 %. Daugiausiai Švedijos investuotojų dėmesio sulaukia šios G sektoriaus veiklos sritys: didmeninė ir komisinė prekyba – 903,22 mln. Lt.; mažmeninė prekyba, išskyrus variklinių transporto priemonių motociklų prekybą, asmeninių ir namų ūkių reikmenų taisymas – 241,45 mln. Lt. Į G sektorių Švedijos investuota suma sudarė – 10,1 % visų Švedijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Kiek mažesnių tiesioginių užsienio investicijų, per analizuojamą laikotarpį, sulaukta iš JAV – 1509,68 mln. Lt. (Į G sektorių JAV investuota suma sudarė – 23,3 % visų JAV 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų); Norvegijos – 1341,71 mln. Lt. (Į G sektorių Norvegijos investuota suma sudarė – 42 % visų Norvegijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų); Nyderlandų – 1138,93 mln. Lt. (Į G sektorių Nyderlandų investuota suma sudarė – 29,7 % visų Nyderlandų 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų).

Apibendrinant galima teigti, kad G sektorius (didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas, asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymas) per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį pritraukė – 20,6 % visų analizuojamo laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų.

Analizuojant duomenis matyti, kad G sektorius yra vienas iš daugiausiai tiesioginių užsienio investicijų sulaukiantis sektorius. Taip pat, remiantis 3 priedu galima teigti, kad šioje ekonominės rūšies veikloje dirba daugiausia įmonių, todėl galima daryti prielaidą, kad veikiančių ūkio subjektų šiame sektoriuje didėjimas įtakoja pritraukiamų tiesioginių užsienio investicijų dydį.

14 lentelė

G sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.

Regionai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Iš viso
Mln. Lt								
Aukštaitija	*	*	*	21,8	14,2	14,4	14,3	64,7
Dzūkija	1402,5	1479,2	1626,95	1587,4	1697,6	1866,9	2249,3	11909,85
Pajūris	105,9	132,5	37,72	66,4	47,6	60,6	61,2	511,92
Suvalkija	344,2	358,1	450,95	571,9	639,7	538,3	600,5	3503,65
Žemaitija	*	*	*	201,7	186,0	156,7	159,7	704,1
Iš viso:	1852,6	1969,8	2115,62	2449,2	2585,1	2636,9	3085,0	16694,22
Proc.								
Aukštaitija	*	*	*	0,9	0,5	0,5	0,5	0,4

Dzūkija	75,7	75,1	76,9	64,8	65,7	70,8	72,9	71,3
Pajūris	5,7	6,7	1,8	2,7	1,8	2,3	2,0	3,1
Suvalkija	18,6	18,2	21,3	23,4	24,7	20,4	19,5	20,9
Žemaitija	*	*	*	8,2	7,3	6,0	5,1	4,3
Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100	100

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

* - „nėra duomenų“ arba „nėra to sektoriaus verslo objektų“.

Į G sektorių (didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas, asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymas), per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį, pritraukta tiesioginių užsienio investicijų suma sudaro – 14,4 % visų analizuojamo laikotarpio investicijų. Daugiausia tiesioginių užsienio investicijų į G sektorių pritraukė Dzūkijos regionas (Alytaus apskritis ir Vilniaus apskritis) – 11909,85 mln. Lt. per analizuojamą 2001 – 2007 metų laikotarpį, kas sudarė – 71,3 % visų nagrinėjamo sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų. 3 kartus mažesnę sumą – 3503,65 mln. Lt. į šį sektorių pritraukė Suvalkijos regionas (Marijampolės apskritis ir Kauno apskritis). Šio regiono pritrauktos tiesioginės užsienio investicijos sudarė – 20,9 % G sektoriaus, per 7 metų laikotarpį, pritrauktų tiesioginių užsienio investicijų. Likusius 7,8 % investicijų pritraukė Žemaitijos regionas (Šiaulių apskritis ir Telšių apskritis) – 704,1 mln. Lt., Pajūrio regionas (Klaipėdos apskritis ir Tauragės apskritis) – 511,92 mln. Lt. ir Aukštaitijos regionas (Panevėžio apskritis ir Utenos apskritis) – 64,7 mln. Lt.

15 lentelėje, pateikiami duomenys apie valstybes į H sektorių (viešbučiai ir restoranai) investavusių iki 20 mln. Lt. ir daugiau nei 20 mln. Lt.

15 lentelė

Tiesioginių užsienio investicijų, tenkančių H sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį, mln. Lt.

Investicijos iki 20 mln. Lt. per 2001 -2007 m.	Investicijos virš 20 mln. Lt. per 2001 -2007 m.
* Lenkija - 14	* Jungtinė Karalystė – 389,38
* Danija – 13,02	* Norvegija – 279,29
* Liuksemburgas – 10,26	* JAV – 277,34
* Suomija – 7,88	* Vokietija – 68,37
* Švedija – 5,55	* Šveicarija – 68,06
* Rusija – 1,14	* Estija – 22,26

Į H sektorių neinvestavo šios valstybės: Kanada, Kipras, Nyderlandai, Austrija, Prancūzija, Latvija

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

Kaip matyti iš 15 lentelės, tiesioginės užsienio investicijos, skirtos H sektoriui (viešbučiai ir restoranai) nėra labai didelės. Bendra tiesioginių užsienio investicijų suma, per analizuojamą laikotarpį – 1156,55 mln. Lt., t.y. 1,5 % visų analizuojamo laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų. Didžiausias sumas į šį sektorių investavo Jungtinė Karalystė – 389,38 mln. Lt. (Į H sektorių Jungtinės Karalystės investuota suma sudarė – 9,6 % visų Jungtinės Karalystės 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų). Jungtinės Karalystės indėlis į H sektorių yra 33,6 % tiesioginių užsienio investicijų, nuo bendrų šio sektoriaus pritrauktų investicijų. Kita, pagal dydį

investuotoja į H sektorių yra – Norvegija – 279,29 mln. Lt. (Į H sektorių Norvegijos investuota suma sudarė – 8,6 % visų Norvegijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų). Norvegijos investicijos į H sektorių sudarė – 24,1 % bendrų šio sektoriaus investicijų.

81,7 % analizuojamo laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų, buvo pritraukta iš Jungtinės Karalystės, Norvegijos ir JAV.

Iš 16 lentelės duomenų, galima daryti išvadas, kad H sektorius (viešbučiai ir restoranai) sulaukia nedidelio investuotojų susidomėjimo. Sekančioje lentelėje, pateikiamas tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas H sektoriuje, pagal regionus.

16 lentelė

H sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.

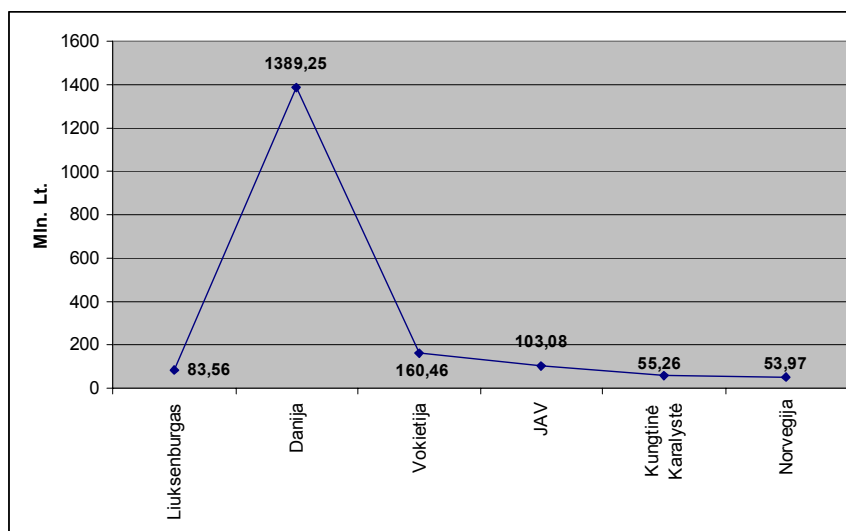
Regionai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Iš viso
Mln. Lt								
Aukštaitija	*	*	*	*	*	*	*	*
Dzūkija	117,8	112,8	117,31	196,2	167,7	183,8	172,1	1067,71
Pajūris	3,6	38,8	19,83	22,0	21,0	22,5	28,1	155,83
Suvalkija	31,0	16,0	7,74	6,0	5,6	5,7	1,2	73,24
Žemaitija	*	*	*	1,2	0,9	0,4	0,4	2,9
Iš viso:	152,4	167,6	144,88	225,4	195,2	212,4	201,8	1299,68
Proc.								
Aukštaitija	*	*	*	*	*	*	*	*
Dzūkija	77,3	67,3	80,9	87,0	85,9	86,5	85,3	82,1
Pajūris	2,4	23,2	13,7	9,8	10,8	10,6	13,9	11,9
Suvalkija	20,3	9,5	5,4	2,7	2,9	2,7	0,6	5,6
Žemaitija	*	*	*	0,5	0,4	0,2	0,2	0,4
Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100	100

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

* - „nėra duomenų“ arba „nėra to sektoriaus verslo objektų“.

Į šį sektorių pritraukta tiesioginių užsienio investicijų suma sudaro – 1,1 % analizuojamo 2001 – 2007 m. laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų. Didžiausias tiesiogines užsienio investicijas į šį sektorių pritraukia Dzūkijos regionas (Alytaus apskritis ir Vilniaus apskritis) – 1067,71 mln. Lt. per nagrinėjamą 7 metų laikotarpį, tai sudaro – 82,1 % visų šio sektoriaus investicijų. Kad didžiausią sumą H sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pritrauks Dzūkijos regionas, galima prognozuoti iš to, kad aukščiausiai specialistų įvertinti, užsienio virėjus turintys restoranai, daugiausia žvaigždučių įvertinti viešbučiai randasi Vilniaus mieste ir apskrityje. Likusius 17,9 % šio sektoriaus investicijų pasidalijo Pajūrio, Suvalkijos ir Žemaitijos regionai, bendrai pritraukę – 231,97 mln. Lt. per analizuojamą 2001 – 2007m. laikotarpį.

Toliau darbe, bus nagrinėjamas, valstybių pasiskirstymas pagal tiesiogines užsienio investicijas į I sektorių (transportas, sandėliavimas ir ryšiai). Siekiant apžvelgti tik pagrindines šio sektoriaus šalis investuotojas, buvo atmestos valstybės į I sektorių investavusios mažiau kaip 50 mln. Lt. Diagramos pagalba, bus pavaizduotas didžiausių šio sektoriaus investuotojų pasiskirstymas, pagal analizuojamą laikotarpį investuotas sumas.

12 pav. TUI, tenkančių I sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį, mln. Lt.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Remiantis 8 priedu, apskaičiuota, kad bendra tiesioginių užsienio investicijų suma į I sektorių, analizuojamu 2001 – 2007 m. laikotarpiu, sudarė – 2048,08 mln. Lt. Iš 12 paveikslėlio matyti, kad didžiausia I sektoriaus (transportas, sandėliavimas ir ryšiai) investuotoja yra Danija, per analizuojamą laikotarpį investavusi – 1389,25 mln. Lt. t.y. 68 % visų šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų. Daugiausia Danijos investuotojų dėmesio sulaukė ši I sektoriaus veiklos sritis: sausumos transportas, transportavimas vamzdiniais, vandens transportas, oro transportas – 1292,88 mln. Lt. (Į I sektorių Danijos investuota suma sudarė – 7,7 % visų Danijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų).

Kitų valstybių investicijos į šį sektorių buvo daug mažesnės ir sudarė tik – 456,33 mln. Lt. t.y. 3 kartus mažiau, nei į I sektorių (transportas, sandėliavimas ir ryšiai) investavo Danija. Visiškai į šį sektorių neinvestavo Kipras.

Analizuojant šią temą, taip pat svarbu, koks yra tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas I sektoriuje (transportas, sandėliavimas ir ryšiai), pagal regionus. Remiantis 3 priedo duomenimis, matyti, kad šiame sektoriuje veikiančių ūkio subjektų kiekvienais metais vis daugėja, kas sudaro galimybę pritraukti daugiau tiesioginių užsienio investicijų ir taip skatinti ne tik šio sektoriaus vystimąsi bet ir prisidėti prie šalies ekonomikos augimo, didinant našumą.

I sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.

Regionai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Iš viso
Mln. Lt								
Aukštaitija	*	*	*	6,9	4,2	11,8	13,5	36,4
Dzūkija	1606,4	1595,9	1846,8	1935,9	1884,3	2996,0	2886,4	14751,7
Pajūris	110,0	374,5	368,57	367,5	394,9	215,1	173,1	2003,67
Suvalkija	16,2	15,8	16,7	24,8	33,2	39,7	50,3	196,7
Žemaitija	*	*	*	7,9	4,5	3,6	6,7	22,7
Iš viso:	1732,6	1986,2	2232,07	2343,0	2321,1	3278,0	3130,0	17011,17
Proc.								
Aukštaitija	*	*	*	0,3	0,2	0,4	0,4	0,2
Dzūkija	92,7	80,3	82,7	82,6	81,2	91,4	92,2	86,7
Pajūris	6,3	18,9	16,5	15,7	12,3	6,6	5,5	11,8
Suvalkija	1,0	0,8	0,8	1,1	1,4	1,2	1,6	1,2
Žemaitija	*	*	*	0,3	4,9	0,4	0,3	0,1
Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100	100

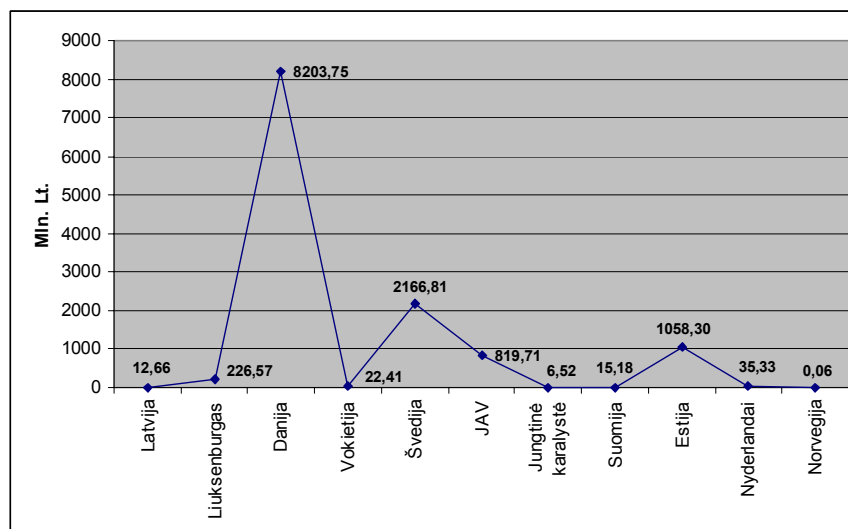
Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

* - „nėra duomenų“ arba „nėra to sektoriaus verslo objektų“.

Į I sektorių pritrauktos tiesioginės užsienio investicijos sudaro – 14,7 % visų analizuojamo 2001 – 2007 m. laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų. Didžioji dalis šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų tenka Dzūkijos regionui (Alytaus apskritis ir Vilniaus apskritis) – 14751,7 mln. Lt. per 7 metų laikotarpį, tai sudaro – 86,7 % visų šio sektoriaus, analizuojamo laikotarpio, tiesioginių užsienio investicijų. 11,8 % šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pritraukia Pajūrio regionas. Vertine išraiška, tai būtų – 2003,67 mln. Lt. per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį.

Likusieji 1,5 %, analizuojamo laikotarpio, I sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų tenka Suvalkijos regionui (Marijampolės apskritis ir Kauno apskritis) – 196,7 mln. Lt., Aukštaitijos regionui (Panevėžio apskritis ir Utenos apskritis) – 36,4 mln. Lt. ir Žemaitijos regionui (Šiaulių apskritis ir Telšių apskritis) – 22,7 mln. Lt. per 2001 – 2007 metus.

Toliau darbe bus analizuojama 64 ekonominės veiklos rūšis – paštas ir telekomunikacijos. Bus nagrinėjamas, tiesioginių užsienio investicijų į 64 sektorių pasiskirstymas, pagal investuotas sumas per analizuojamą laikotarpį. Remiantis, Statistikos departamento duomenimis, į 64 sektorių, per analizuojamą 2001 – 2007 metų laikotarpį, neinvestavo šios valstybės: Kanada, Rusija, Šveicarija, Lenkija, Kipras, Austrija, Prancūzija.

13 pav. TUI, tenkančių 64 sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį, mln. Lt.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Bendra tiesioginių užsienio investicijų į 64 sektorių, analizuojamų 2001 – 2007 m. laikotarpiu, buvo – 12567,30 mln. Lt. Iš 13 paveikslėlio matyti, kad didžiausia šio sektoriaus investuotoja Danija, per 7 metų laikotarpį investavusi 8203,75 mln. Lt. t. y. 65,2 % visų šiam sektoriui skirtų investicijų. Remiantis 8 priedu, matyti, kad Danijos tiesioginės užsienio investicijos į šį sektorių kiekvienai metais vis didėja. 2007 m. palyginus su 2006 m. jos padidėjo – 72 %. Į 64 sektorių Danijos investuota suma sudarė – 45,5 % visų Danijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

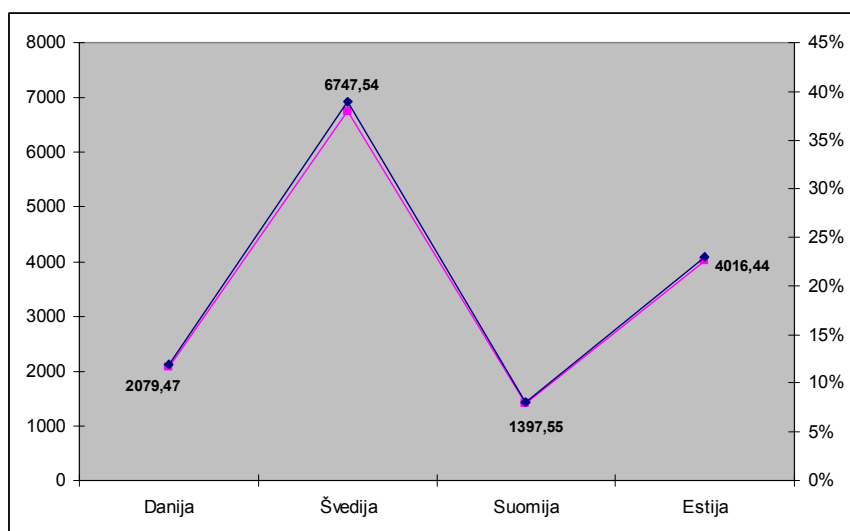
Kita, pagal dydį šio sektoriaus investuotoja – Švedija, skyrusi – 2166,81 mln. Lt. tiesioginių užsienio investicijų. Švedijos investicijos į 64 sektorių yra 4 kartus mažesnės nei Danijos, tačiau analizuojant Švedijos tiesioginių užsienio investicijų į 64 sektorių kaitą, pastebima didėjimo tendencija. 2007 m. lyginant su 2006 m. Švedijos investicijos į šį sektorių padidėjo – 7,4 %. Į 64 sektorių Švedijos investuota suma sudarė – 14,1 % visų Švedijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Taip pat, prie vienu didžiausių šio sektoriaus investuotojų, galima priskirti ir Estiją, investavusią – 1058,30 mln. Lt. Apžvelgiant duomenis, apie Estijos į 64 sektorių investuota sumas, matyti, kad jos yra kintančios, tačiau lyginant 2007 m. su 2006 m. šios valstybės investuota suma padidėjo – 5,8 %. Į 64 sektorių Estijos investuota suma sudarė – 11,9 % visų Estijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Kiek mažesnėmis sumomis prie 64 sektoriaus vystimosi prisidėjo JAV – 819,71 mln. Lt (Į 64 sektorių JAV investuota suma sudarė – 12,7 % visų JAV 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų); Liuksemburgas – 226,57 mln. Lt. (Į 64 sektorių Liuksemburgo investuota

suma sudarė – 10,9 % visų Liuksemburgo 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų). Mažiausiai į 64 sektorių investavo Nyderlandai, Vokietija, Suomija, Latvija ir Norvegija.

Kita svarbi ekonominės veiklos rūšis – finansinis tarpininkavimas (J sektorius). Susisteminti duomenys bus pateikti 2 būdais. Duomenys valstybių, kurios į finansinio tarpininkavimo sektorių investavo iki 1000 mln. Lt bus pateikiami lentelės pavidalu (9 priede), o valstybių, per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį, investavusių daugiau kaip 1000 mln. Lt, 14 paveikslėlyje.

14 pav. TUI, tenkančių J sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį investavusių daugiau kaip 1000 mln. Lt.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Iš 14 paveikslėlyje matyti, kad Švedija yra pagrindinė J sektoriaus investuotoja. Jos investuota suma sudaro 39 % visų analizuojamo laikotarpio J sektoriaus (finansinis tarpininkavimas) tiesioginių užsienio investicijų. Pinigine išraiška, per 7 metus, Švedija į J sektorių investavo 6747,54 mln. Lt. Didžiausio Švedijos investuotojų susidomėjimo sulaukė, finansinio tarpininkavimo išskyrus draudimo ir pensijų lėšų kaupimo J sektoriaus sritis į kurią investuota – 2258,6 mln. Lt. Analizuojant, kiekvienų metų Švedijos skirtas investicijas į J sektorių, pastebimos didėjimo tendencijos. 2007 m. lyginant su 2006 m. investicijos į šį sektorių padidėjo – 25,8 %. Į J sektorių Švedijos investuota suma sudarė – 43,8 % visų Švedijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Antra, pagal dydį, šio sektoriaus investuotoja – Estija, investavusi 4016,44 mln. Lt. per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį. Tai sudarė 23 % visų šio sektoriaus analizuojamo laikotarpio investicijų. Analizuojant Estijos šiam sektoriui skiriamų investicijų rodiklius, galima teigti, kad jie yra kintantys. Lyginant su 2006 m., 2007 m. Estijos investuota suma į finansinio tarpininkavimo sektorių sumažėjo – 12,7 %. Didžiausio Estijos investuotojų susidomėjimo sulaukė, finansinio tarpininkavimo išskyrus draudimo ir pensijų lėšų kaupimo J sektoriaus sritis į kurią

investuota – 2538,55 mln. Lt. Į J sektorių Estijos investuota suma sudarė – 45,4 % visų Estijos 2001 – 2007 m. tiesioginių užsienio investicijų.

Danijos ir Suomijos indėlis į J sektoriaus plėtrą buvo truputį mažesnis, atitinkamai 2079,47 mln. Lt. ir 1397,55 mln. Lt. Bendrai šių šalių investuota suma sudarė 20 % šio sektoriaus per analizuojamą laikotarpį pritrauktų tiesioginių užsienio investicijų. Nors Danijos į J sektorių investuota suma yra mažesnė nei Švedijos ar Estijos, tačiau lyginant šių valstybių 2007 m. rodiklius su 2006 m. matyti, kad Danijos tiesioginės užsienio investicijos į J sektorių išaugo – 239 %. Danijos į J sektorių investuota suma sudarė – 11,5 % visų analizuojamo laikotarpio Danijos tiesioginių užsienio investicijų, o Suomijos investuota suma sudarė – 17,7 % analizuojamo laikotarpio Suomijos investicijų.

Finansinis tarpininkavimas – paslaugos, kuriomis padedama paslaugų gavėjams gauti finansavimą, reikalingą turtui (vertybėms) įsigyti, (iš)mainyti, į jas investuoti ar jas parduoti. Gali būti tarpininkaujama, susitariant su kredito įstaigomis (bankais), lizingo bendrovėmis dėl palankesnių kliento pateiktos idėjos finansavimo sąlygų, profesionaliai padedant įveikti vertybių (pinigų) skolinimosi, finansavimo gavimo etapus, išgyjant materialines bei kitokias vertybes, įgyvendinant verslo planus. Žinant, kad finansinis tarpininkavimas glaudžiai susijęs su bankine veikla, galima daryti prielaidą, kad didžioji dalis tiesioginių užsienio investicijų atitenka tiems regionams kuriuose veikia bankai priklausantys užsienio bankų grupei.

18 lentelė

J sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.

Regionai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Iš viso
Mln. Lt								
Aukštaitija	*	*	*	*	*	*	*	*
Dzūkija	1508,4	2102,1	2619,07	2129,7	2328,9	2925,5	4520,7	18134,37
Pajūris	0,1	0,1	0,1	0,1	0,4	0,1	0,4	1,3
Suvalkija	5,9	18,4	24,23	25,8	8,5	18,5	22,8	124,13
Žemaitija	*	*	*	*	*	*	*	*
Iš viso:	1514,4	2120,6	2643,4	2155,6	2337,8	2944,1	4543,9	18259,8
Proc.								
Aukštaitija	*	*	*	*	*	*	*	*
Dzūkija	99,6	99,1	99,1	98,7	99,6	99,4	99,5	99,3
Pajūris	0,0	0,0	0,0	0,0	0,02	0,0	0,0	0,02
Suvalkija	0,4	0,9	0,9	1,3	0,38	0,6	0,5	0,68
Žemaitija	*	*	*	*	*	*	*	*
Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100	100

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

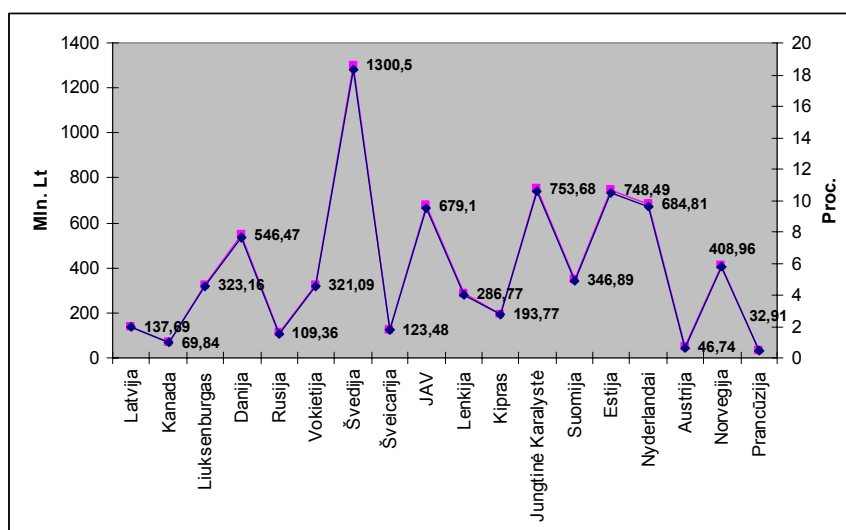
* - „nėra duomenų“ arba „nėra to sektoriaus verslo objektų“.

Į J sektorių (finansinis tarpininkavimas) investuota suma, sudaro – 15,8 % visų tiesioginių užsienio investicijų, per analizuojamą 2001 – 2007 metų laikotarpį. Kaip ir buvo galima prognozuoti, didžioji dalis šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų teko Dzūkijos regionui (Alytaus apskritis ir Vilniaus apskritis), galima teigti, kad didžioji dalis regionui tekusių investicijų

„nusėdo“ Vilniaus apskrityje, kurioje lyginant su Alytaus apskritimi yra daugiau finansinio tarpininkavimo paslaugas teikiančių įmonių. Pinigine išraiška, šis sektorius pritraukė – 18134,37 mln. Lt. per 7 metų laikotarpį, tai sudarė – 99,3 % šio sektoriaus investicijų. Suvalkijos regionas (Marijampolės apskritis ir Kauno apskritis) į J sektorių pritraukė – 124,13 mln. Lt., t.y. 0,68 % visų šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų. Likę 0,03 % šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų atiteko Pajūrio regionui (Klaipėdos apskritis ir Tauragės apskritis) – 1,3 mln. Lt..

Investuotojai, visiškai į šį sektorių neinvestavo Aukštaitijos (Panevėžio apskritis ir Utenos apskritis) bei Žemaitijos (Šiaulių apskritis ir Telšių apskritis) regionuose.

„2007 m. drastiškai sumažėjusi būsto paklausa, akivaizdžiai netvarus nekilnojamo turto kainų lygis, neigiami pokyčiai užsienio nekilnojamo turto rinkose bei besikeičiantis finansų rinkų dalyvių požiūris į riziką žada sunkius laikus tiesiogiai su statyba susijusiems sektoriams“ (<http://www.burbulas.lt/>). Toliau bus nagrinėjamos į K sektorių (nekilnojamas turtas, nuoma ir kita verslo veikla), per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį, pritrauktos tiesioginės užsienio investicijos.

15 pav. TUI, tenkančių K sektoriui, pasiskirstymas pagal šalis investuotojas per 2001 – 2007 m. laikotarpį, mln. Lt.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Iš 15 paveikslo matyti, kad net 18 % visų šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų, per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį, sulaukta iš Švedijos investuotojų. Pinigine išraiška, tai būtų – 1300,5 mln. Lt. Analizuojant K sektoriui tenkančias Švedijos tiesiogines užsienio investicijas pagal metus, matyti, kad investicijos 2007 m. lyginant su 2006 m. padidėjo – 14,9 %. Švedijos investuotojų dėmesį labiausiai patraukė šios K sektoriaus (nekilnojamas turtas, nuoma ir kita verslo veikla) sritys: nekilnojamojo turto operacijos – 960,03 mln. Lt., kita verslo

veikla – 62,33 mln. Lt. Į K sektorių Švedijos investuota suma sudarė – 8,4 % visų Švedijos tiesioginių užsienio investicijų, per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį.

Taip pat, nemaža suma, prie šio sektoriaus augimo prisidėjo Jungtinė Karalystė, per 7 metus, investavusi – 753,68 mln. Lt., tai sudarė – 11 % visų šio sektoriaus nagrinėjamo laikotarpio investicijų. Jungtinės Karalystės kaip ir Švedijos investuotojams patraukliausios šios K sektoriaus sritys: nekilnojamojo turto operacijos – 464,86 mln. Lt., kita verslo veikla – 56,59 mln. Lt. Į K sektorių Jungtinės Karalystės investuota suma sudarė – 18,6 % visų šios valstybės tiesioginių užsienio investicijų.

Estija į K sektorių, per analizuojamą 7 metų laikotarpį, investavo – 748,49 mln. Lt., tai sudaro 10,6 % visų šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų. Analizuojant, Estijos tiesioginių užsienio investicijų kaitą nuo 2001 m. matyti, kad kiekvienais metais Estijos skiriama suma K sektoriui didėja. 2007 m. lyginant su 2006m. Estijos investicijos padidėjo – 32,5 %. Daugiausiai investicijų pritraukiama į šias K sektoriaus sritis: nekilnojamojo turto operacijos – 286,92 mln. Lt., kita verslo veikla – 238,25 mln. Lt.; mašinų ir įrenginių be operatoriaus ir asmeninių bei namų ūkio reikmenų nuoma – 104,14 mln. Lt. Iš viso Estijos į K sektorių investuota suma sudaro – 8,5 % visų analizuojamo laikotarpio Estijos tiesioginių užsienio investicijų.

Prie didesnių šio sektoriaus rėmėjų galima priskirti šias valstybes: Nyderlandai – 684,81 mln. Lt. (10 % visų šio sektoriaus analizuojamo laikotarpio investicijų), JAV – 679,1 mln. Lt. (9,5 % visų šio sektoriaus analizuojamo laikotarpio investicijų), Danija – 546,47 mln. Lt. (8 % šio sektoriaus analizuojamo laikotarpio investicijų). Labiausiai šių šalių investuotojus domino šios K sektoriaus sritys (bendrai investuotos sumos): nekilnojamojo turto operacijos – 1058,86 mln. Lt., kita verslo veikla – 479,75 mln. Lt., kompiuteriai ir su jais susijusi veikla, moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla – 99,09 mln. Lt.

Kiek mažesni indėlių į šį sektorių įnešė Norvegija – 408,96 mln. Lt., Suomija – 346,89 mln. Lt., Liuksemburgas – 323,16 mln. Lt., Vokietija – 321,09 mln. Lt. ir Lenkija - 286,77 mln. Lt. Bendras šių valstybių indėlis sudarė 25 % visų šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų, per analizuojamąjį laikotarpį.

Likusios šio sektoriaus investicijos (25,4 %), buvo pritrauktos iš Kipro, Latvijos, Šveicarijos, Rusijos, Kanados, Austrijos ir Prancūzijos.

Skaitant straipsnius, klausantis žinių girdime, kad didžiausias judėjimas dabar vyksta nekilnojamu turto rinkoje (naujos statybos butų pirkimas, butų kainų augimas, paskolų būstui ar kitam nekilnojamam turtui įsigyti ir pan.). Todėl aktualu pasižiūrėti, kaip šio sektoriaus tiesioginės užsienio investicijos, pasiskirsto regionuose. Ar vyrauja tendencija, kad didžiausios tiesioginės užsienio investicijos pritraukiamos į Lietuvos sostinę ir jos rajonus.

K sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas pagal regionus, mln. Lt. ir proc.

Regionai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Iš viso
	Mln. Lt							
Aukštaitija	*	*	*	8,0	8,9	12,5	14,7	44,1
Dzūkija	333,5	618,0	761,71	824,8	1157,3	1172,0	1853,2	6720,51
Pajūris	62,3	68,3	79,09	58,7	87,8	131,5	147,3	634,99
Suvalkija	39,1	52,8	83,35	107,2	112,3	186,6	212,3	793,65
Žemaitija	*	*	*	4,9	10,7	12,1	36,9	64,6
Iš viso:	434,9	739,1	924,15	1003,6	1377,0	1514,7	2264,4	8257,85
	Proc.							
Aukštaitija	*	*	*	0,8	0,6	0,8	0,6	0,5
Dzūkija	76,7	83,6	82,4	82,2	84,0	77,4	81,8	81,4
Pajūris	14,3	9,2	8,6	5,8	6,4	8,7	6,5	7,7
Suvalkija	9,0	7,2	9,0	10,7	8,2	12,3	9,4	9,6
Žemaitija	*	*	*	0,5	0,8	0,8	1,7	0,8
Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100	100

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

* - „nėra duomenų“ arba „nėra to sektoriaus verslo objektų“.

Į K sektorių investuota suma sudaro – 7,1 % visų, analizuojamo 2001 – 2007 metų laikotarpio, tiesioginių užsienio investicijų. Kaip ir galima buvo tikėtis, didžiausia suma, šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų, tenka Dzūkijos regionui (Alytaus apskritis ir Vilniaus apskritis) – 6720,51 mln. Lt., tai sudaro 81,4 % šio sektoriaus pritrauktų tiesioginių užsienio investicijų. 9,6 % tiesioginių užsienio investicijų, per analizuojamą laikotarpį, į šį sektorių pritraukė Suvalkijos regionas (Marijampolės apskritis ir Kauno apskritis). Pinigine išraiška, tai sudaro – 793,65 mln. Lt. Pajūrio regionas (Klaipėdos apskritis ir Tauragės apskritis) į K sektorių (nekilnojamas turtas, nuoma ir kita verslo veikla) pritraukė 7,7 % visų šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų, kas sudaro – 634,99 mln. Lt. Likę 1,3 % šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų atiteko Žemaitijos regionui (Šiaulių apskritis ir Telšių apskritis) – 64,6 mln. Lt. ir Aukštaitijos regionui (Panevėžio apskritis ir Utenos apskritis) – 44,1 mln. Lt., per analizuojamą 2001 -2007 metų laikotarpį.

Tarp ekonominės veiklos rūšių yra ir tokių, kurios sudomina tik mažą dalį užsienio investuotojų. Šiai rūšiai priklauso M + N sektorius (švietimas, sveikatos priežiūra ir socialinis darbas). Į šį sektorių, per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį, visiškai neinvestavo šios valstybė: Kanada, Danija, Vokietija, Šveicarija, Kipras, Suomija, Austrija, Prancūzija.

M + N sektorius, per analizuojamą laikotarpį, pritraukė mažiausiai tiesioginių užsienio investicijų – 167,64 mln. Lt., t. y. tik 0,2 % visų per analizuojamą laikotarpį pritrauktų tiesioginių užsienio investicijų. Kaip didžiausią šio sektoriaus, investuotoją galima išskirti Liuksemburgą, kuris per 2001 – 2007 m. laikotarpį investavo – 132 mln. Lt, kas sudaro 88 % visų šio sektoriaus pritrauktų investicijų, per analizuojamą laikotarpį. Likusieji 22 % šio sektoriaus tiesioginių

investicijų pritraukti iš Jungtinės Karalystės (10 %), JAV (5,8 %) ir kitų mažesnes sumas investavusių valstybių.

92 sektorius (poilsio organizavimas, kultūrinė ir sportinė veikla) taip pat investuotojų nėra ypatingai remiamas. Per 7 metų laikotarpį į šią ekonominės veiklos rūšį buvo investuota – 470,56 mln. Lt. Prie didžiausių šio sektoriaus investuotojų galima priskirti tokias valstybes kaip – Estija (151,79 mln. Lt.), Nyderlandai (84,65 mln. Lt), JAV (67,07 mln. Lt), Latvija (61,83 mln. Lt). Šių valstybių į 92 sektorių investuota suma sudarė – 77,6 % visų šio sektoriaus tiesioginių užsienio investicijų. Analizuojant, kiekvienos valstybės duomenis apie investicijas į 92 sektorių matyti, kad susidomėjimas šiuo sektoriumi kiekvienais metais vis mažėja. Remiantis 8 priedu, į šį sektorių, per analizuojamą laikotarpį, neinvestavo šios valstybės: Kanada, Danija, Kipras, Jungtinė Karalystė, Austrija, Norvegija, Prancūzija.

2.3. Makroekonominių rodiklių analizė

Siekiant atskleisti, kokią įtaką tiesioginės užsienio investicijos daro valstybei, bus analizuojami šie makroekonominiai rodikliai: infliacijos lygis, darbo užmokesčio kaita, migracijos saldo.

Infliacija – yra piniginio vieneto perkamosios galios smukimas, pasireiškiantis ilgalaikiu vidutinio bendrojo kainų lygio kilimu. Infliacija nėra tam tikrų prekių, paslaugų arba jų grupių kainų didėjimas. Infliacija reiškia, kad kyla bendras visų prekių ir paslaugų kainų lygis. Tačiau kai kurių prekių ar paslaugų kainos net ir infliacijos sąlygomis gali išlikti nepakitusios arba net sumažėti.

20 lentelė

Vidutinė metinė infliacija, proc.

Metai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Vidutinė metinė infliacija	1,4	0,4	-1,1	1,2	2,7	3,8	5,7
Vidutinė metinės infliacijos procentinis pokytis	---	-1	-1,5	+2,3	+1,4	+1,1	+1,3

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

Iš 20 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad infliacija Lietuvoje 2007 m. lyginant su 2006 m. padidėjo 1,3 procentinio punkto. Tokį infliacijos padidėjimą nulėmė naftos ir jos produktų kainų didėjimas, maisto produktų kainų didėjimas, būsto kainų didėjimas bei alkoholinių gėrimų bei tabako gaminių kainų didėjimas.

Siekiant išsiaiškinti ar tiesioginės užsienio investicijos turi ryšį su vidutinės metinės infliacijos didėjimu, buvo skaičiuojamas koreliacijos koeficientas. Gautas koreliacijos koeficientas r

= 0,32, parodė, kad ryšys tarp šių dviejų rodiklių yra silpnas. Todėl galima daryti prielaidą, kad vieno rodiklio didėjimas/ mažėjimas menkai lemia kito rodiklio didėjimą/mažėjimą.

Kitas svarbus makroekonominis rodiklis – darbo užmokesčio kitimas. Žinoma, kad vartojimas priklauso nuo turimų pinigų kiekio, kuo mažiau pinigų turi vartotojas tuo mažesnės yra jo išlaidos. Darbo užmokesčio dydis, reguliuoja ir našumo (produktyvumo) lygį. Jei vartotojas dėl ribotų finansinių galimybių turi sumažinti vartojimą, tada atsiranda prekių/ paslaugų perteklius, kurio nenuperka vartotojas, o didėjant prekių pertekliui, mažėja gamyba tuo pačiu mažindama ir našumą.

21 lentelė

Minimalaus bei vidutinio darbo užmokesčio kitimas, proc.

Darbo užmokestis	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Minimalus darbo užmokestis, Lt.	430	430	430 (nuo 09.01. -450)	450 (nuo 05.01 - 500)	500 (nuo 07.01 - 550)	550 (nuo 07.01 - 600)	600 (nuo 07.01. - 700)
Pokytis, %	---	0	0 (+4,4)	0 (+10)	0 (+10)	0 (+10)	0 (14,2)
Vidutinis darbo užmokestis, Lt.	699,40	728,40	786,40	835,50	916,70	1092,90	1359,3
Pokytis, %	---	+4,1	+7,9	+6,2	+9,7	+19,2	+24,3

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

Per analizuojamą laikotarpį, darbo užmokestis didėjo net kelis kartus. Lyginant su baziniais metais (2001m.) darbo užmokestis iki 2007 m. padidėjo 270 Lt. t. y. 38,5 %. Kaip matyti iš pateiktų, analizuojamų rodiklių pokyčių, tiek minimalus, tiek vidutinis darbo užmokestis kiekvienais metais didėjo. Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp tiesioginių užsienio investicijų ir minimalaus darbo užmokesčio, matyti, kad tarp jų yra labai stiprus ryšys, $r = 0,97$. Excel programa apskaičiuotas regresijos koeficientas parodė, kad ryšys tarp šių dviejų rodiklių yra patenkinamas (patenkinamas aproksimacijos tikslumas). Tai patvirtina teiginį, kad tiesioginių užsienio investicijų didėjimas, lemia minimalaus darbo užmokesčio didėjimą.

Analizuojant, tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymą, pagal ekonominės veiklos rūšis atskiruose regionuose, pastebėta, kad didžiąją dalį tiesioginių užsienio investicijų pritraukia Dzūkijos regionas (Alytaus apskritis ir Vilniaus apskritis), siekiant išanalizuoti ar yra ryšys tarp tiesioginių užsienio investicijų ir migracijos, 22 lentelėje pateikiamas migracijos saldo pagal regionus.

Migracijos saldo pagal regionus, vnt.

Regionai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aukštaitija	-668	-697	-1859	-2353	-2164	-1631	-1792
Dzūkija	148	1185	1684	914	900	1185	1743
Pajūris	48	-377	-396	-1007	-1324	-760	-613
Suvalkija	-1213	-1345	-3165	-4250	-3173	-1715	-1721
Žemaitija	-393	-632	-2568	-2916	-3021	-1936	-2861
Iš viso:	-2559	-1976	-6304	-9612	-8782	-4857	-5244

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

Kaip matyti iš 22 lentelės, vieninteliame Dzūkijos regione (Alytaus apskritis ir Vilniaus apskritis), migracijos saldo yra teigiamas – 1743 vnt., kituose regionuose jis yra neigiamas. Didžiausias neigiamas migracijos saldo užfiksuotas Suvalkijoje (Marijampolės apskritis ir Kauno apskritis) 2004 m. - -4250. 2007 m. didžiausias migracijos saldo užfiksuotas Žemaitijoje (Šiaulių apskritis ir Telšių apskritis) - -2861. Siekiant nustatyti, ar yra ryšys tarp netolygaus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymo ir migracijos saldo buvo paskaičiuotas koreliacijos koeficientas (r).

Gautas koreliacijos koeficientas $r = -0,1$, rodo, kad ryšio tarp šių dviejų rodiklių nėra, ir vieno jų kitimas visiškai neįtakoja kito rodiklio kitimo.

***

Kiekvienai metais į Lietuvą pritraukiama vis didesnė tiesioginių užsienio investicijų suma, kuri skatina naujų įmonių skaičiaus didėjimą. Tačiau, tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas regionuose, pagal ekonominės veiklos rūšis yra nevienodas. Didelę įtaką tiesioginių užsienio investicijų pritraukimui daro ir ekonominės veiklos rūšis, nes ne visi ekonominės veiklos rūšies sektoriai sulaukia vienodo užsienio investuotojų dėmesio. Nors užsienio investicijų pasiskirstymas regionuose nėra vienodas, tačiau pritraukta jų suma užtikrina didesnę ar mažesnę ekonomikos augimą bei regionų vystimąsi.

3. TIESIOGINIŲ UŽSIENIO INVESTICIJŲ ĮTAKA LIETUVOS REGIONŲ VYSTIMUISI

3.1. Tiesioginių užsienio investicijų įtaka ekonomikos augimui

„Kadangi spartus ekonomikos augimas yra pageidautinas ir siektinas reiškinys, turime aiškiai suvokti jo atsiradimo ekonomines finansines sąlygas“ (<http://ideas.repec.org/>). Nėra jokios abejonės, kad pastarojo laikotarpio spartus vystimasis yra susijęs su dideliais ir pigiais kreditiniais resursais, pasiekiančiais gyventojus ir įmones per veikiančią bankinę sistemą. Ypatingai sparti yra nekilnojamo turto ir infrastruktūros plėtra, didinanti mūsų šalies teritorijoje sukaupto turto vertę. Naujausios gamybos ir paslaugų technologijos, didinančios darbo našumą, taip pat yra prieinamos. Bet pagrindinis rodiklis atspindintis valstybės ekonomikos augimą yra bendrasis vidaus produktas.

Siekiant išsiaiškinti, kokią įtaką tiesioginės užsienio investicijos daro šalies ekonominiam augimui, bus naudojama koreliacija bei regresinė analizė.

23 lentelėje, pateikiamas BVP tenkančio vienam gyventojui pasiskirstymas ir jo pokytis per analizuojamą 2001 – 2006 m. laikotarpį.

23 lentelė

Bendrojo vidaus produkto, tenkančio 1 gyventojui pasiskirstymas pagal apskritis, tūkst. Lt.

Apskritis	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alytaus apskritis	11,2	11,6	11,9	12,9	14,5	16,1
Pokytis, %	---	+3,5	+2,6	+8,4	+12,4	+11,0
Kauno apskritis	13,7	14,1	15,8	17,4	20,3	23,5
Pokytis, %	---	+2,9	+12,0	+10,0	+16,6	+15,7
Klaipėdos apskritis	15,4	16,2	17,5	18,8	22,1	25,2
Pokytis, %	---	+5,2	+8,0	+7,4	+17,5	+14,0
Marijampolės apskritis	9,4	10,0	11,3	11,9	13,5	15,5
Pokytis, %	---	+6,4	+13,0	+5,3	+13,4	+14,8
Panevėžio apskritis	12,4	13,0	13,7	15,7	17,2	18,5
Pokytis, %	---	+4,8	+5,3	+14,5	+9,5	+7,5
Šiaulių apskritis	10,3	11,1	12,4	14,1	15,6	17,9
Pokytis, %	---	+7,7	+11,7	+13,7	+10,6	+14,7
Tauragės apskritis	8,5	8,7	8,9	9,6	10,5	11,7
Pokytis, %	---	+2,3	+2,3	+7,8	+9,3	+11,4
Telšių apskritis	12,1	12,5	13,9	16,2	18,2	20,3
Pokytis, %	---	+3,3	+11,2	+16,5	+12,3	+11,5
Utenos apskritis	11,6	12,4	14,0	15,3	17,4	19,3
Pokytis, %	---	+6,8	+12,9	+9,2	+13,7	+10,9
Vilniaus apskritis	19,0	21,5	23,6	26,1	30,2	36,0
Pokytis, %	---	+13,1	+9,7	+10,5	+15,7	+19,2

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

Iš 23 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad didžiausias bendrojo vidaus produkto tenkančių 1 gyventojui, padidėjimas daugumoje apskričių užfiksuotas 2005 metais. Daugiausiai bendrojo vidaus produkto tenkančio 1 gyventojui tūkstančiai litų, tenka Vilniaus, Klaipėdos ir Kauno apskrims.

Toliau darbe analizuojama, ar tiesioginių užsienio investicijų kitimas įtakoja BVP tenkančio vienam gyventojui kitimą, regionuose. Duomenų nagrinėjimui bus naudojama regresinė analizė. Skaičiavimai bus atliekami MC Excel programa ir duomenų analizės paketo (data analysis) pagalba. Analizėje, tiesioginės užsienio investicijos yra nepriklausomas kintamasis, o BVP tenkantis 1 gyventojui yra priklausomas kintamasis. Pirmas žingsnis, analizuojamų duomenų pateikimas lentelėje.

24 lentelė

TUI įtakos BVP tenkančio vienam gyventojui mln. Lt. duomenys

Rodiklis	Tiesioginės užsienio investicijos (TUI), (x)	Aukštaitija (y ₁)	Dzūkija (y ₂)	Pajūris (y ₃)	Suvalkija (y ₄)	Žemaitija (y ₅)
2001	9337,2	0,024	0,0302	0,0239	0,0231	0,0224
2002	10661,9	0,0254	0,0331	0,0249	0,0241	0,0236
2003	13183,7	0,0277	0,0355	0,0264	0,0271	0,0263
2004	13699,4	0,031	0,039	0,0284	0,0293	0,0303
2005	16192,5	0,0346	0,0447	0,0326	0,0338	0,0338
2006	23895,8	0,0378	0,0521	0,0369	0,039	0,0382

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

Norint apskaičiuoti koreliacijos koeficientą, pirmiausia bus skaičiuojami vidurkiai ir vidutiniai kvadratiniai nuokrypiai. Reikšmių x ir y vidurkiai bus apskaičiuojami pagal formules:

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i \quad (1)$$

$$\bar{y} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n y_i \quad (2)$$

gautos $\bar{x}$ ir $\bar{y}$ reikšmės pateiktos 25 lentelėje

25 lentelė

Vidurkių skaičiavimo rezultatai

Rodiklis	x vidurkis ($\bar{x}$)	y ₁ vidurkis ($\bar{y}_1$)	y ₂ vidurkis ($\bar{y}_2$)	y ₃ vidurkis ($\bar{y}_3$)	y ₄ vidurkis ($\bar{y}_4$)	y ₅ vidurkis ($\bar{y}_5$)
Vidurkiai	14495,08	0,03	0,0391	0,0289	0,0294	0,0291

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Apskaičiuoti rezultatai parodo imties vidurkį. Toliau pagal formulę:

$$\bar{x} * \bar{y} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i * y_i), \quad (3)$$

bus skaičiuojamas xy vidurkis ($\bar{xy}$), skaičiavimo rezultatai bus pateikti lentelėje (žr. 26 lentelę).

26 lentelė

$\bar{xy}$ skaičiavimų duomenys

Rodiklis	Aukštaitija(y ₁)	Dzūkija(y ₂)	Pajūris(y ₃)	Suvalkija(y ₄)	Žemaitija(y ₅)
$\bar{xy}$	441,38	600,99	439,23	451,76	447,12

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Siekiant apskaičiuoti koreliacijos koeficientą, skaičiuojami vidutiniai standartiniai nuokrypiai, kurių rezultatai bus pateikiami 27 lentelėje.

Vidutiniai kvadratiniai nuokrypiai bus skaičiuojami pagal šias formules:

$$\sigma_x^2 = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2, \quad \sigma_x = \sqrt{\sigma_x^2} \quad (4)$$

$$\text{ir } \sigma_y^2 = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2, \quad \sigma_y = \sqrt{\sigma_y^2} \quad (5)$$

27 lentelė

Vidutinių kvadratinių nuokrypių skaičiavimo rezultatai

Rodiklis	TUI (x)	Aukštaitija(y ₁)	Dzūkija(y ₂)	Pajūris(y ₃)	Suvalkija(y ₄)	Žemaitija(y ₅)
$\sigma_{x,y}$	5194,316	0,005	0,008	0,005	0,006	0,006

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Remiantis 25, 26 ir 27 lentelėmis galima apskaičiuoti koreliacijos koeficientus. Koreliacijos koeficientai pagal regionus pateikiami lentelėje (žr. 28 lentelę).

28 lentelė

Koreliacijos koeficientai

Rodiklis	Aukštaitija(y ₁)	Dzūkija(y ₂)	Pajūris(y ₃)	Suvalkija(y ₄)	Žemaitija(y ₅)
r	0,75	0,82	0,78	0,82	0,81

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Remianti koreliacijos koeficientų skale (5 priedas), galima teigti, kad tiesioginių užsienio investicijų kitimas įtakoja BVP vienam gyventojui didėjimą. Tą patvirtina ir determinacijos koeficientai (žr. 29 lentelę).

Determinacijos koeficientai

Rodiklis	Aukštaitija(y ₁)	Dzūkija(y ₂)	Pajūris(y ₃)	Suvalkija(y ₄)	Žemaitija(y ₅)
R ²	0,88	0,95	0,89	0,95	0,90

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Didėjantis BVP vienam gyventojui, rodo, kad didėja našumas, pagaminama daugiau prekių ir paslaugų. Didėjantis našumas įtakoja didėjantį užimtųjų skaičių

. Įsistačius duomenis į tiesinės regresijos lygtį nubrėžiamos sklaidos diagramos, kurios pateikiamos 10 priede.

Kaip papildomi ekonomikos augimo rodikliai, bus analizuojami: užimtumo (nedarbo) lygis, našumo (produktyvumo) lygis, eksporto apimtys konkrečiame regione siekiant atskleisti teigiamą ir neigiamą tiesioginių užsienio investicijų poveikį regionų vystimuisi.

3.2. Teigiamas tiesioginių užsienio investicijų poveikis Lietuvos regionų vystimuisi

„Teigiamas požiūris į tiesioginių užsienio investicijų poveikį šalies vystimuisi dažniausiai remiasi J. H. Dunningo teorija. Ji teigia, kad tiesioginės užsienio investicijos kaip ūkio plėtros veiksnys dėl didėjančio produktyvumo gali paspartinti pramonės vystymą. Pavyzdžiui, išteklių kiekio didinimas ir jų kokybės gerinimas dėl mokslo ir technikos naujovių diegimo padidina gamybinį visuomenės pajėgumą, tai lemia šalies ūkio produktyvumą, t. y. Parduodamų ir suteikiamų paslaugų kokybės ir kiekio didėjimą taip pat ir ekonomikos augimą, kurį atspindi bendrasis vidaus produktas“ (R. Grinevičius ir bendraautorai, 2005).

Remiantis Duoningo teiginiais, buvo siekiama išsiaiškinti ar tiesioginių užsienio investicijų didėjimas lemia produktyvumo didėjimą Lietuvos apskrityse. Tam pasiekti, pateikiama lentelė, atspindinti produktyvumo didėjimo tempus atskirose ekonominės veiklos srityse.

Pridėtinė vertė tenkanti vienam užimtajam, litais

Ekonominė veikla	2003	2004	2005	2006	2007	Pokytis, proc.
Žemės ūkis, medžioklė ir miškininkystė	12734	14596	17895	20663	29159	+56,3
Žuvininkystė	41830	35090	23234	27883	25293	-65,3
Kasyba ir karjerų eksploatavimas	56575	69395	105144	91480	81620	+30,6
Apdirbamoji gamyba	37561	46932	51154	57980	62082	+39,4
Elektros, dujų ir vandens tiekimas	85240	84674	97587	103199	121561	+29,8
Statyba	34573	36135	37972	44722	51029	+32,2
Didmeninė ir mažmeninė prekyba	41904	44109	49162	49971	57079	+26,5
Viešbučiai ir restoranai	29769	27789	30104	28006	34627	+14,0
Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	73906	76460	88216	95120	101367	+27,1
Finansinis tarpininkavimas	58057	80321	80110	109863	113507	+48,8
Nekilnojamas turtas, nuoma ir kita verslo veikla	98734	105639	119246	111320	135725	+27,2
Viešasis valdymas ir gynyba	34731	36946	38170	47693	46527	+25,3

Švietimas	20860	21625	21386	26582	27757	+24,8
Sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	15155	16935	19771	21824	27549	+44,9
Kita veikla	29675	29552	27804	30291	31970	+7,2

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

Iš lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad pridėtinė vertė, tenkanti vienam užimtajam lyginant su 2003 m. padidėjo visuose ekonominės veiklos sektoriuose išskyrus žuvininkystės sektorių, kuriame pridėtinė vertė, tenkanti vienam užimtajam sumažėjo 65,3 %. Didžiausias pridėtinės vertės tenkančios vienam užimtajam padidėjimas užfiksuotas šiuose sektoriuose: žemės ūkis, medžioklė ir miškininkystė – 56,3 %; finansinis tarpininkavimas – 48,8 %; sveikatos priežiūra ir socialinis darbas – 44,9 %. Mažiausias pridėtinės vertės padidėjimas užfiksuotas, kitos veiklos – 7,2 % bei viešbučių ir restoranų – 14 %, sektoriuose.

Siekiant atskleisti, kokią įtaką tiesioginės užsienio investicijos turi pridėtinės vertės kitimui, buvo apskaičiuotas kiekvienos ekonominės veiklos sektoriaus ir tiesioginių užsienio investicijų koreliacijos koeficientas, bei išvestas aproksimacijos koeficientas. Duomenys skaičiavimams pateikiami 11 priede. Remiantis, 12 priede pateiktais duomenimis matyti, kad ne tarp visų ekonominės veiklos sektorių ir tiesioginių užsienio investicijų yra ryšys. Siekiant patvirtinimo buvo skaičiuojama aproksimacijos koeficientas, kuris parodė, kad didėjančios tiesioginės užsienio investicijos visiškai neįtakoja pridėtinės vertės didėjimo (litais) vienam užimtajam žemės ūkio, medžioklės, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuje. Taip pat, neveikia kasybos ir karjerų eksploatavimo sektoriaus, viešbučių ir restoranų sektoriaus bei kitų veiklų sektoriaus. Tai galima paaiškinti tuo, kad į šiems sektoriams yra skiriamos nedidelės tiesioginės užsienio investicijos.

„Kita tiesioginių užsienio investicijų teigiamos įtakos teorija aiškina, kad vietinės ekonomikos uždirbtas pelnas, priklauso nuo užsienio kapitalo pagrindinių įplaukų dydžio, išlaidų elastingumo, sukauptos patirties bei žinių nutekėjimo masto“ (M. Tvaronavičienė, K. Kalašinskaitė, 2003).

Remiantis tiesioginių užsienio investicijų į Lietuvos ūkį tendencijų ir efektyvumo vertinimu, tiesioginės užsienio investicijos įvardijamos kaip viena iš efektyviausių priemonių ekonomikos augimui plėtoti, tai ypač svarbu pereinamojo laikotarpio šalims. Esant brangiems kapitalo ištekliams ir ribotam jo kiekiui, tiesioginės užsienio investicijos skatina (M. Tvaronavičienė, K. Kalašinskaitė, 2003):

1. **Gamybos ir eksporto plėtojimą.** Paprastai užsienio kapitalo investicijos į šalies įmones lydi naujų technologijų diegimą bei gaminių asortimento atnaujinimą, kokybės gerinimą ir tuo pagrindu išėjimą į naujas užsienio rinkas.

Siekiant išanalizuoti kaip tiesioginės užsienio investicijos įtakoja regionų plėtra, bus analizuojami eksporto rodikliai atskirose regionuose.

Tiesioginės užsienio investicijos ir eksportas, mln. Lt.

Rodiklis	Tiesioginės užsienio investicijos (TUI), (x)	Aukštaitija (y ₁)	Dzūkija (y ₂)	Pajūris (y ₃)	Suvalkija (y ₄)	Žemaitija (y ₅)
2001	9337,2	1650,1	3069,0	1774,7	3001,4	4791,7
2002	10661,9	1746,6	3401,5	2776,2	3148,1	4402,5
2003	13183,7	1861,1	3538,0	3694,7	3582,2	5072,8
2004	13699,4	2006,7	3888,4	2982,9	4174,2	7701,5
2005	16192,5	1774,7	4427,4	3657,3	5089,0	10349,7
2006	23895,8	3011,4	4928,4	4361,3	5578,5	11096,3
2007	28924,6	4791,7	5545,5	5741,9	7308,7	7717,1

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

Iš lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad tik dviejų regionų, Dzūkijos ir Suvalkijos, eksportas, per analizuojamą 2001 – 2007 m. laikotarpį, pastoviai didėjo. 2007m. didžiausias eksporto padidėjimas užfiksuotas Pajūrio regione (Klaipėdos apskritis, Tauragės apskritis). Nepastoviausias, analizuojamo rodiklio atžvilgiu, Žemaitijos regionas (Šiaulių apskritis, Telšių apskritis), nes šiame regione, per analizuojamą laikotarpį, eksporto mažėjimas užfiksuotas du kartus, 2002 m. ir 2007 m.

Eksporto pasiskirstymas pagal apskritis bei jo pokytis pateikiamas 13 priede, o eksporto pasiskirstymo regionuose pokytis 14 priede.

15 priedo pagalba, buvo siekiama patvirtinti teiginį, kad tiesioginių užsienio investicijų didėjimas regionuose, didina eksportą.

Siekiant sužinoti ar yra ryšys tarp tiesioginių užsienio investicijų ir eksporto, buvo skaičiuojamas porinis (Pirsono) koreliacijos koeficientas, kuris skaičiuojamas pagal šią formulę:

$$\hat{r}(x, y) = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}} \quad (6)$$

Taip pat, buvo atliekama regresinė analizė. Analizėje, tiesioginės užsienio investicijos yra nepriklausomas kintamasis, o eksportas yra priklausomas kintamasis.

Siekiant apskaičiuoti Pirsono koreliacijos koeficientą pirmiausia apskaičiuojami x ir y reikšmių vidurkiai. Reikšmių x ir y vidurkiai bus apskaičiuojami pagal formules:

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i \quad (7)$$

$$\bar{y} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n y_i \quad (8)$$

Apskaičiuotų vidurkių rezultatai pateikiami sekančioje lentelėje (žr. 32 lentelę).

32 lentelė

Vidurkių skaičiavimo rezultatai

Rodiklis	x vidurkis ($\bar{x}$)	y ₁ vidurkis ($\bar{y}_1$)	y ₂ vidurkis ($\bar{y}_2$)	y ₃ vidurkis ($\bar{y}_3$)	y ₄ vidurkis ($\bar{y}_4$)	y ₅ vidurkis ($\bar{y}_5$)
Vidurkiai	16556,44	2406,04	4114,03	3569,88	4554,59	7304,51

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Apskaičiuoti rezultatai parodo imties vidurkį.

Toliau pagal formulę $\bar{x} * \bar{y} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i * y_i)$, bus skaičiuojamas xy vidurkis ($\bar{xy}$),

skaičiavimo rezultatai bus pateikti lentelėje (žr. 33 lentelę).

33 lentelė

Tiesioginių užsienio investicijų ir eksporto vidurkių ($\bar{xy}$) skaičiavimų duomenys

Rodiklis	Aukštaitija(y ₁)	Dzūkija(y ₂)	Pajūris(y ₃)	Suvalkija(y ₄)	Žemaitija(y ₅)
$\bar{xy}$	26678971,45	73527871,68	66466256,54	84729665,99	131431541,7

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Siekiant apskaičiuoti koreliacijos koeficientą buvo skaičiuojami vidutiniai standartiniai nuokrypiai, kurių rezultatai pateikiami 34 lentelėje.

Vidutiniai standartiniai nuokrypiai skaičiuojami pagal šias formules:

$$\sigma_x^2 = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2, \sigma_x = \sqrt{\sigma_x^2} \quad (9)$$

$$\text{ir } \sigma_y^2 = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2, \sigma_y = \sqrt{\sigma_y^2} \quad (10)$$

34 lentelė

Vidutinių kvadratinių nuokrypių skaičiavimo rezultatai

Rodiklis	TUI (x)	Aukštaitija(y ₁)	Dzūkija(y ₂)	Pajūris(y ₃)	Suvalkija(y ₄)	Žemaitija(y ₅)
$\sigma_{x,y}$	7226,90	1148,85	893,77	1262,56	1549,19	2698,61

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Atlikus skaičiavimus gauti koreliacijos koeficientai pateikiami 35 lentelėje.

Koreliacijos ir determinacijos koeficientai

Rodiklis	Aukštaitija(y ₁)	Dzūkija(y ₂)	Pajūris(y ₃)	Suvalkija(y ₄)	Žemaitija(y ₅)
r	- 0,58	0,84	0,81	0,83	0,54
R ²	0,33	0,71	0,67	0,69	0,29

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Gauti koreliacijos koeficientai parodė, kad Dzūkijos, Pajūrio ir Suvalkijos regionuose, tarp tiesioginių užsienio investicijų ir eksporto yra stipri priklausomybė, todėl galima daryti išvadą, kad tiesioginių užsienio investicijų didėjimas įtakoja eksporto didėjimą. Eksporto didėjimas didina bendrąjį vidaus produktą, taip pat įtakodamas ir kitus makroekonominis rodiklius. Žemaitijos regione, priklausomybė tarp šių dviejų rodiklių yra silpna, o Aukštaitijos regione ši priklausomybė yra atvirkštinė ir silpna. Gauti determinacijos koeficientai rodo, kad iš analizuojamų regionų tik trijuose regionuose, tiesioginių užsienio investicijų kitimas, įtakoja eksporto rodiklių kitimą.

Taip pat svarbus ir antras veiksnys kurį įtakoja tiesioginės užsienio investicijos.

2. **Naujų darbo vietų kūrimą ir esamų darbo vietų efektyvų išnaudojimą**, kartu ir visuomenės pragyvenimo lygio kėlimą. Naujų darbo vietų kūrimas atsispindi per užimtumo lygį.

36 lentelė

Užimtumo lygis Lietuvoje, %

Pavadinimas	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Užimtumo lygis Lietuvoje	55,9	57,1	58,4	57,8	59,4	61,0	62,2
Pokytis procentiniu punktu	-1,6	+1,2	+1,3	-0,6	+1,6	+0,6	+1,2

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis www.stat.gov.lt 2001 – 2007 m. duomenimis.

Iš lentelės duomenų matyti, kad užimtumo lygis Lietuvoje kiekvienais metais vis didėja. Per 2007 m. užimtumo lygis padidėjo 1,2 procentinio punkto. Didžiausias užimtumo lygis užfiksuotas 2003 m. – 1,3 procentinio punkto.

Tiesioginės užsienio investicijos taip pat įtakoja pažangių, rinkos ekonomikos valstybėse priimtų valdymo ir marketingo metodų, kuriuos neišvengiamai kartu su kapitalu “atsineša“ užsienio investuotojai, diegimą.

Įvertinant šiuos tiesioginių užsienio investicijų privalumus, reikia pažymėti, kad vien didelis investicijų kiekis neužtikrina greitos ūkio plėtros. Didelę įtaką turi investicijų pobūdis ir struktūra, žmogiškasis kapitalas bei technologinė patirtis, kurie nepatenka į kiekybinę investicijų lygio išraišką, vertinant jį kaip esminį veiksnių, užtikrinant ūkio veiklos stabilumą. Todėl pritraukiant užsienio investicijas, yra labai svarbu visokeriopai pasinaudoti jų teikiamais privalumais bei stengtis išvengti neigiamo poveikio šalies ūkiui.

Tiesioginių užsienio investicijų svarbą šalies ūkiui galima paremti žemiau išvardintais teiginiais (G. Samuolis, 2002; A. Kumar, 2007; <http://eng.ifez.go.kr/>, T. H. Moran ir bendraautoriai, 2005):

1. Sukuriamos naujos darbo vietos;
2. Užsienio investuotojai reguliariai investuoja ir skiria daugiau pinigų darbuotojų kvalifikacijai kelti bei naujiems darbo įgūdžiams formuoti;
3. Diegiamos naujos ir progresyvios vadybos idėjos;
4. Privati įmonė beveik visada produktyvesnė nei valstybinė;
5. Dėl tiesioginių užsienio investicijų, įdiegiamos modernesnės technologijos;
6. Įmonės, kurios turi stiprius tarptautinius ryšius, gali greičiau perimti naujas technologijas ir įdiegti jas gamykloje;
7. Užsienio investicijos yra svarbios užsienio rinkų plėtrai;
8. Užsienio investuotojai kartu su užsienio kapitalu perduoda ir verslo ryšius su tarptautinėmis finansų institucijomis;
9. Jei šalis nepritraukia užsienio kapitalo, ji rizikuoja likti nepastebėta pasaulinėje rinkoje;
10. Kitos šalys, žinodamos, kad šalyje sparčiai daugėja tiesioginių investicijų drąsiau remia ekonomiškai besivystančios šalies nepriklausomybę ir narystę tarptautinėse organizacijose;
11. Tiesioginėmis užsienio investicijomis naudojamos kaip eksporto didinimo priemonė.

Specializuotame leidinyje „The Economist“ teigiama, kad užsienio kapitalas padeda ne tiesiogiai, bet palaikydamas politinę discipliną ir skatindamas reformas gerinančias finansinę sistemą (<http://www.economist.com/finance/>).

Tiesioginės užsienio investicijos gali suvaidinti svarbų ir teigiamą vaidmenį ekonominiame šalies gyvenime. Įvertinant šiuos tiesioginių užsienio investicijų privalumus, galima daryti išvadą, kad anksčiau išvardintų faktorių visuma suteikia geras perspektyvas įmonėms sėkmingai konkuruoti rinkoje, užtikrinant jų ilgalaikį ekonominį gyvybingumą didėjančios konkurencijos sąlygomis. Tačiau reikia pažymėti, kad vien didelis investicijų kiekis neužtikrina greitos ūkio plėtros, kad tiesioginės užsienio investicijos turi ir neigiamų pusių.

3.3. Neigiamas tiesioginių užsienio investicijų poveikis Lietuvos regionų vystimuisi

Anot R. Ginevičiaus ir bendraautorių (2005) neigiamas požiūris į tiesioginių užsienio investicijų poveikį šalies vystimuisi galėtų būti pagrįstas tokia logika:

1. Vietoj atotrūkio tarp investicijų ir užsienio mainų sumažinimo, tiesioginės užsienio investicijos gali iš rinkos išstumti vietinius gamintojus bei pakeisti juos užsienio tiekėjais ar gamintojais.

2. Glass ir Sagi pabrėžia, kad užsienio kapitalo įmonės gali reinvestuoti į tas pačias arba susijusias pramonės šakas, taip išplėsdamos savo rinkos dalį. Ir priešingai, čia galima išvelgti paramą vietinėms oligarchinėms kompanijoms, panaudoti susitelkusį kapitalą efektyvesnėms technologijoms, tačiau dėl to sumažinant darbuotojų užimtumą.

Tačiau reikia pabrėžti, jog šalys, stokojančios finansinių išteklių dažniausiai nepaiso tiesioginių užsienio investicijų veiksnių įtakos neigiamų pusių ir įvairiais būdais skatina tiesiogines užsienio investicijas. Formuodamos savo ekonominę politiką šalys dažnai neįvertina tiesioginių užsienio investicijų atėjimą į šalies ūkį sąlygų. Tiesioginių užsienio investicijų srautus įtakoja ne tik valstybės politika, bet ir šalies geografinė padėtis, jos struktūrinės charakteristikos.

Remiantis atlikta teorine tiesioginių užsienio investicijų analize, galima teigti, kad užsienio kapitalo perkėlimas iš vienos šalies į kitą gali vienu metu prieštaringai įtakoti šalies ekonominį augimą: vienoje ūkio šakose ar pramonės sektoriuose tiesioginės užsienio investicijos gali prisidėti prie ekonominio augimo ir plėtros, papildyti ir suaktyvinti vietinių įmonių veiklą ir rezultatyvumą, bet kituose, esant tam tikroms aplinkybėms, ir sutrikdyti.

***

Tiesioginės užsienio investicijos, yra svarbus veiksnys, įtakojančias regionų vystimąsi. Jo kitimas įtakoja bendrąjį vidaus produktą tenkanti vienam gyventojui, užimtumo lygį (kuo pritraukiama daugiau tiesioginių užsienio investicijų, tuo daugiau sukuriama naujų darbo vietų), moderniausių technologijų ir aukštos darbuotojų kvalifikacijos dėka sukuriama didesnė pridėtinė vertė vienam užimtajam, kas liudija apie našumo padidėjimą. Teigiami ekonominiai pokyčiai regionuose pritraukia daugiau investuotojų, kas užtikrina ir tolesnį ekonomikos augimą, skatina vietinės rinkos įmones ieškoti užsienio partnerių siekiant išsilaikyti ir išlikti konkurencingais rinkoje. Atliktas tyrimas parodė, kad tiesioginės užsienio investicijos ekonomiką veikia labiau teigiamai nei neigiamai. Didėja BVP tenkantis vienam gyventojui, sukuriama daugiau darbo vietų kas įtakoja našumo didėjimą vienam užimtajam, didėja eksportas, minimalus darbo užmokestis ir panašūs makroekonominiai rodikliai, taip skatindami spartesnį regionų vystimąsi.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Tiesioginės užsienio investicijos yra tokios, kurių pagrindu susiformuoja ilgalaikiai ekonominiai - finansiniai santykiai ir interesai tarp tiesioginio užsienio investuotojo ir tiesioginio investavimo įmonės. Didelis tiesioginių užsienio investicijų klasifikavimas parodo, kad tiesioginės užsienio investicijos gali būti pritraukiamos įvairiausiai būdais ir formomis (pvz. tai gali būti daiktinės arba nematerialios investicijos, ilgalaikės arba trumpalaikės).

Lietuvoje yra nemažai kliūčių trukdančių pritraukti tiesiogines užsienio investicijas. Išanalizavus priežastis, trukdančias į Lietuvą pritraukti daugiau tiesioginių užsienio investicijų, LR Ūkio ministerija parengė Investicijų skatinimo 2008 – 2013 metų programą, kurios tikslas - gerinti Lietuvos investicinę aplinką ir kurti efektyvią tiesioginių vidaus ir užsienio investicijų skatinimo sistemą, visų pirma orientuotą į ilgalaikę šalies ūkio plėtrą, ekonomikos augimą ir visuomenės gerovės didinimą.

Apžvelgus teisinį investicijų reglamentavimą Lietuvoje, svarbu atkreipti dėmesį, jog šalies patrauklumas, investicine prasme, priklauso nuo daugelio faktorių ir skiriasi kiekvienos nagrinėjamos ūkio šakos atveju. Investicinę veiklą Lietuvoje reglamentuoja didelis kiekis vienas su kitu susijusių įstatymų. Kaip pagrindinį, galima išskirti Investicijų įstatymą.

Gauti, tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymo regionuose tyrimo duomenys parodė, kad didžiąją dalį Lietuvai skiriamų tiesioginių užsienio investicijų pritraukia Dzūkijos regionas (Alytaus apskritis ir Vilniaus apskritis). Šis regionas, pritraukia daugiausiai tiesioginių užsienio investicijų į šiuos sektorius: E (elektros, dujų ir vandens tiekimas), F (statyba), G (didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas, asmeninių ir namų ūkių reikmenų taisymas), H (viešbučiai ir restoranai), I (transportas, sandėliavimas ir ryšiai), J (finansinis tarpininkavimas), K (nekilnojamas turtas, nuoma ir kita verslo veikla).

Atlikus tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymo pagal ekonomines veiklos rūšis analizę gauti rezultatai parodė, kad didžioji dalis – 33,5 % tiesioginių užsienio investicijų, per analizuojamą 2001 – 2007 metų laikotarpį, buvo pritraukta į apdirbamosios gamybos (D) sektorių. Pagrindiniai šio sektoriaus investuotojai yra Lenkija – 6708,94 mln. Lt, Rusija – 4144,31 mln. Lt. ir Danija – 3940,74. Daugiausia investuotojų dėmesio sulaukė šios D sektoriaus sritys: maisto produktų ir gėrimų gamyba, tabako gaminių gamyba; kokso, rafinuotų naftos produktų ir branduolinio kuro gamyba; chemikalų, chemijos ir produktų ir cheminių pluoštų gamyba; kitų nemetalo mineralinių produktų gamyba. Mažiausiai tiesioginių užsienio investicijų, per analizuojamą laikotarpį, buvo pritraukta į švietimo, sveikatos priežiūros ir socialinio darbo sektorių – 0,1 % (167,64 mln. Lt.) visų analizuojamo laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų.

Ekonomikos augimą atspindinčių rodiklių (BVP tenkantis vienam gyventojui, eksportas, našumo (produktyvumo) lygis, užimtumo lygis analizė parodė, kad daugeliu atveju, tiesioginės užsienio investicijos teigiamai lemia ekonomikos augimą.

Regresinės analizės skaičiavimai patvirtino, kad tiesioginių užsienio investicijų didėjimas lemia bendrojo vidaus produkto tenkančio vienam gyventojui didėjimą. Tačiau analizė parodė, kad tiesioginių užsienio investicijų įtaka, BVP tenkančio vienam gyventojui regionuose yra skirtinga, ką patvirtina ir gauti koreliacijos ir determinacijos koeficientai. Silpniausiai, tiesioginės užsienio investicijos, įtakoja BVP tenkančio vienam gyventojui kitimą Aukštaitijos regione ($r = 0,75$, $R^2 = 0,88$) ir Pajūrio regione ($r = 0,78$, $R^2 = 0,89$).

Išanalizavus, tiesioginių užsienio investicijų įtaką pridėtinės vertės kitimui vienam užimtajam pagal ekonominės veiklos sektorius, gauti rezultatai atskleidė, kad daugeliu atveju tiesioginės užsienio investicijos daro teigiamą įtaką pridėtinės vertės kitimui, tačiau buvo ir tokių sektorių (žemės ūkio, medžioklės, miškininkystės ir žuvininkystės, kasybos ir karjerų eksploatavimo sektoriaus, viešbučių ir restoranų, kitų veiklų sektoriaus), kuriems tiesioginių užsienio investicijų pokyčiai nedarė jokios įtakos.

Atlikta tiesioginių užsienio investicijų ir eksporto rodiklių pasiskirstymo pagal regionus regresinė duomenų analizė parodė, kad tiesioginės užsienio investicijos, lemia eksporto rodiklių pokyčius tik Dzūkijos, Pajūrio ir Suvalkijos regionuose. Gauti tyrimo rezultatai parodė, kad Aukštaitijos regione, tarp tiesioginių užsienio investicijų ir eksporto rodiklių yra silpna atvirkštinė priklausomybė, parodanti, kad ne tiesioginės užsienio investicijos lemia eksporto rodiklius, bet atvirkščiai, eksporto rodikliai turi įtakos TUI. Žemaitijos regione, ryšys tarp tiesioginių užsienio investicijų ir eksporto rodiklių yra silpnas ($r = 0,54$, $R^2 = 0,29$).

Gauti tyrimo rezultatai patvirtino hipotezę, kad didesnės tiesioginės užsienio investicijos į valstybę, skatina spartesnę regionų vystimąsi, bei gerina šalies makroekonominis rodiklius.

Pagal darbe gautus tyrimo rezultatus formuojamos šios rekomendacijos:

1. Siūloma, skatinti tiesiogines užsienio investicijas, nes atliktas tyrimas parodė, kad jos teigiamai veikia makroekonominis šalies rodiklius bei skatina regionų vystimąsi. Patariama vykdyti aktyvesnę Vyriausybės rėmimo politiką, kurios pagrindinės įgyvendinimo priemonės – diferencijuota mokesčių politika, įstatyminės bazės tobulinimas, palankios verslo aplinkos kūrimas.
2. Savivaldybių regionų plėtros departamentams, siūloma suburti darbo grupes, siekiant smulkiau išanalizuoti kiekvieną regioną, su tikslu atskleisti priežastis, kodėl tiesioginės užsienio investicijos pritraukiamos į regionus yra tokios netolygios, ir ieškoti būdų šiems netolygumams sumažinti, pvz. nustatant prioritетines investicijų pritraukimo sritis šalies regionuose.

LITERATŪRA

1. Blomstrom, M., Kokko, A. The Economics of Foreign Direct Investment Incentives. [žiūrėta 2008 – 03 – 15]. Prieiga per internetą: < <http://www2.hhs.se/eijswp/168.pdf> >
2. Borensztein, E., De Gregorio, J., Lee, J-W. How does foreign direct investment affect economic growth? [žiūrėta 2008 – 02 – 15]. Prieiga per internetą: < <http://ideas.repec.org/p/nbr/nberwo/5057.html> >.
3. Business and Economics. Foreign Direct Investment (FDI) (Part III). Prieiga per internetą: < <http://bizeco.blogspot.com/2005/06/foreign-direct-investment-fdi-part-iii.html> >.
4. Busse, M., Groizard, L. J. Foreign Direct Investment, Regulations, and Growth. [žiūrėta 2008 – 03 – 25]. Prieiga per internetą: < http://econ.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64165259&theSitePK=469372&piPK=64165421&menuPK=64166093&entityID=000016406_20060414121859 >
5. Campos, F. N., Kinoshita, Y. Foreign Direct Investment and Domestic Financial Reform: A Marriage Made in Heaven? [žiūrėta 2008 – 04 – 05]. Prieiga per internetą: < <http://www.imf.org/external/np/vc/2008/032408.htm> >
6. Carson C.S. Foreign direct investment trends and statistics. [žiūrėta 2008 – 04 – 05]. Prieiga per internetą: < <http://www.imf.org/external/np/sta/fdi/eng/2003/102803.pdf> >.
7. Economics focus. Policing the frontiers of finance. [žiūrėta 2008 – 03 – 25]. Prieiga per internetą: < http://www.economist.com/finance/displaystory.cfm?story_id=11016324 >
8. Finansai & Investicijos. [žiūrėta 2008 – 02 – 12]. Prieiga per Internetą : < <http://finansai.tripod.com/investicijos.htm> >.
9. Foreign Direct Investment, Development and the New Global Economic Order. A Policy Brief for the South (1997). [žiūrėta 2008 – 03 – 16]. Prieiga per Internetą: < <http://www.southcentre.org/publications/fdi/toc.htm> >.
10. Foreign Direct Investment. Eurostat Metadata in SDDS format: Summary Methodology. [žiūrėta 2008 – 04 – 12]. Prieiga per internetą: < http://europa.eu.int/estatref/info/sdds/en/bop/bop_fdi_sm.htm >.
11. Foreign Direct Investment: Facts, Conceptual Issues and Costs and Benefits for Developing Countries. [žiūrėta 2008 – 03 – 12]. Prieiga prie interneto: < http://www.southcentre.org/publications/fdi/fdifinaltrans-03.htm#P981_49068 >.
12. Ginevičius R., Rakauskienė O.G., Patalavičius R., Tvaronavičienė M., Kalašinskaitė K., Lissauskaitė V. (2005). Eksporto ir investicijų plėtra Lietuvoje. Leidykla Technika. p. 154 – 212.

13. IFEZ – Incheon Free Economic Zone. [žiūrėta 2008-03-15]. Prieiga per internetą: <
<http://eng.ifez.go.kr/guide/org/foreign-direct-investment.asp>>
14. Investicijų skatinimo 2008 – 2013 metų programa [žiūrėta 2008 – 04 11]. Prieiga per internetą:
<http://www.lepa.lt/lt/templates/Template2_textFooter.showTextPrintVersion.direct?sp=145000000000000500>
15. Khan, M. A. Foreign Direct Investment and Growth: The Role of Domestic Financial Sector. [žiūrėta 2008 – 03 – 25]. Prieiga per internetą:
<<http://www.pide.org.pk/pdf/Seminar/FDI-Presentation.pdf>>.
16. Kumar, A. Does Foreign Direct Investment Help Emerging Economies? [žiūrėta 2008-03-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.dallasfed.org/research/eclett/2007/el0701.html>>.
17. Kvainauskaitė, V. (2004). Tarptautinių ekonominių santykių pagrindai. Kaunas: Technologija.
18. Langvinienė, N., Vengrauskas, P. V., Žitkienė, R. (2004). Tarptautinis verslas: mokomoji knyga. Kaunas: Technologija.
19. LR Investicijų įstatymas. [žiūrėta 2007 – 04 – 30]. Prieiga per Internetą:
<http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=245493>.
20. Mačys, G. (2005). Regionų ekonomika, politika ir valdymas Lietuvoje. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
21. Moran, H. T., Graham, E. M., Blomstrom, M. Does Foreign Direct Investment Promote Development? [žiūrėta 2008 – 03 – 15]. Prieiga per internetą: <
<http://books.google.lt/books?id=Qu-YPDMsVn0C&printsec=frontcover> >
22. Nutarimas dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 2007 m. veiklos ataskaitos pateikimo Lietuvos Respublikos seimui. [žiūrėta 2008 – 04 – 02]. Prieiga per internetą:
<http://www.lrv.lt/14_vyr_dok/n0267.pdf>.
23. Pass, C., Lowes, B., Davies, L. (1997). Ekonomikos terminų žodynas. Vilnius: Baltijos biznesas.
24. Ramanauskas, T. [žiūrėta 2008- 02 - 25]. Ar nekilnojamo turto burbulas sprogsimas pakirs šalies ekonomiką?. Prieiga per internetą: <<http://www.burbulas.lt/node/785> >
25. Samuolis, G. (2002). Tiesioginių užsienio investicijų įtaka Lietuvos ūkiui. *Mokslas ir technika*. Nr.3.
26. Statistikos departamentas. Prieiga per internetą: <www.stat.gov.lt>.
27. Statybininkai greitai pristigs darbo. [žiūrėta 2008 – 04 – 17]. Prieiga per internetą:
<<http://www.info.lt/index.php?page=naujienos&view=naujiena&id=123831>>.

28. The international environment of business international investment theory. [žiūrėta 2008 – 03 – 25]. Prieiga per internetą: < <http://wehner.tamu.edu/mgmt.www/Monteils/3-FDI.htm> >.
29. Theories of Foreign Direct Investment. [žiūrėta 2008 – 03 – 25]. Prieiga per internetą: <http://isis.uwimona.edu.jm/doms/download_course_material.asp?id=4424>.
30. Tiesioginės užsienio investicijos. [žiūrėta 2008-01-12]. Prieiga per internetą: < <http://klaipedatsv.stat.gov.lt/lt/pages/uzs?PHPSESSID=2983406e11c780c2cc11eef0430248d1> >.
31. Tvaronavičienė, M., Kalašinskaitė, K. (2003). Verslas: teorija ir praktika. Vilniaus Gedimino technikos universiteto mokslinis žurnalas. III tomas, Nr. 2 (p. 61-71)
32. Vaitkevičiūtė, V. (2002). Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius.
33. Valančius, K. L. (2005). Investicijų teisė. Vilnius: Eurigma.
34. Vengrauskas, V., Perminienė, N. (2002). Tarptautinis verslas. Kaunas, Technologija. P. 35-41.
35. Vilkas, E. Tiesioginės užsienio investicijos. [žiūrėta 2008 – 02 05]. Prieiga per internetą: < <http://www.veidas.lt/lt/leidinys.nrfull/45c9830e93b41>>.
36. World Investment Prospects to 2001. Foreign direct investment and the challenge of political risk. [žiūrėta 2008-02-14]. Prieiga per internetą:< http://a330.g.akamai.net/7/330/25828/20070829185216/graphics.eiu.com/upload/WIP_2007_WEB.pdf >.

PAGRINDINIŲ SĄVOKŲ ANALIZĖ

Šios sąvokos magistro darbe pateikiamos remiantis šaltiniu: Vainienė, R. (2005). Ekonomikos terminų žodynas. Vilnius: Tyto alba.

E

Efektyvumas (efficiency) – išteklių panaudojimo veiksmingumas, kai norimas rezultatas pasiekiamas mažiausiomis įmanomomis sąnaudomis arba naudojant turimus išteklius pasiekiamas maksimalus įmanomas rezultatas

Ekonomikos augimas (economic growth) – gamybos apimčių augimas, dažniausiai matuojamas bendrojo vidaus produkto padidėjimu. Ekonomikos augimas – tai įmonių ar asmenų realiųjų pajamų didėjimas.

L

Laisvoji prekyba (free trade) – tiesioginių ir netiesioginių kliūčių nevaržoma tarptautinė prekyba. Tiesioginės prekybos kliūtys – muitai ir kvotos, netiesioginės – kokybės reikalavimai, licencijos.

N

Nacionalinės sąskaitos (national accounts) – pagrindinių makroekonominių rodiklių rinkimo, sisteminimo ir pateikimo sistema, apimanti mokėjimo balansą, nacionalinių pajamų, fiskalines ir pinigų sąskaitas.

P

Paskola (loan) – lėšos ar daiktai, kuriuos kreditorius (asmuo, įmonė, įstaiga) suteikia paskolos gavėjui, o pastarasis įsipareigoja gražinti pasiskolintas lėšas ar daiktus ir sutarto dydžio palūkanas, sutartyje numatytais terminais ir tvarka.

R

Reinvestavimas (plough back, reinvestment) – 1) įmonės uždirbto pelno, nepaskirstytų lėšų panaudojimas įmonės veiklai plėtoti; 2) akcininkų gautų dividendų panaudojimas naujoms akcijoms pirkti.

T

Tiesioginės užsienio investicijos, TUI (foreign direct investment, FDI) – užsienio firmų ir juridinių asmenų šalyje arba šalies fizinių ir juridinių asmenų užsienyje įsigyjamas ilgalaikis turtas.

PRIEDAI